

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

KONYA İLİNDE DÜĞÜN İLE İLGİLİ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emel BAŞBUĞ
ORCID: 0009-0009-1812-7927

Danışman
Prof. Dr. Talip DOĞAN

Konya – 2026

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tez Jüri Üyeleri

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emel BAŞBUĞ
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Talip DOĞAN
	Tezin Adı	Konya İlinde Düğün ile İlgili Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Konya İlinde Düğün ile İlgili Söz Varlığı Üzerine İnceleme başlıklı bu çalışma 04/06/2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler	
	Ünvanı	Adı ve Soyadı
1	Prof. Dr.	Talip DOĞAN
2	Prof. Dr.	Abdurrahman ÖZKAN
3	Prof. Dr.	Mustafa TOKER
4	Doç. Dr.	Turgay KABAK
5	Dr.Öğr. Üyesi	Gülsüm KIRBAŞ

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emel BAŞBUĞ
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
	Programı	Yüksek Lisans Tezi
	Tezin Adı	Konya İlinde Düğün ile İlgili Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ÖN SÖZ

İnsan hayatının en önemli geçiş dönemlerinden biri olan düğünler, geçmişten günümüze varlığını sürdüren önemli bir kültürel gelenek niteliği taşımaktadır. Bu gelenek, aynı zamanda zengin bir söz varlığına sahip olup bu unsurların gelecek nesillere aktarılması büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışma, Anadolu'nun kadim kültür merkezlerinden biri olan Konya ilindeki düğün geleneklerini ve bu geleneklerin etrafında şekillenen söz varlığını kayıt altına almak, incelemek ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla kaleme alınmıştır. Konya'nın merkez ilçeleri olan Karatay, Meram ve Selçuklu ile sınırlandırdığımız bu araştırmada; doküman incelemesi, belgesel tarama, görüşme ve gözlem gibi bilimsel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Yazılı kaynaklardan ve kaynak kişilerden derlenen özgün veriler, Konya yöresi ağız özelliklerini yansıtmak biçimde titizlikle tasnif edilmiştir. Bunun yanı sıra, düğün olgusunun yalnızca geleneksel uygulamalarla sınırlı olmadığı günümüzde çeşitli ticari işletmeler aracılığıyla da yaşatıldığı ve görünür hâle geldiği düşüncesinden hareketle düğünle ilgili işletme adları da incelemeye dahil edilmiştir. Bu kapsamda, düğün olgusu ile ilgili işletme adlarının semantik ve söz dizimi özellikleri ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, Konya düğün geleneğine ait söz varlığının yerel ve özgün nitelikler taşıyarak Türk dilinin sözlük bilimi çalışmalarına önemli bir katkı sunacağını ortaya koymuştur.

Bu uzun soluklu ve yoğun emek gerektiren akademik sürecin her aşamasında bilgi ve birikimiyle çalışmama önemli katkılar sağlayan, kıymetli vaktini ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Talip DOĞAN'a; ayrıca akademik gelişimime katkıda bulunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN, Prof. Dr. Mehmet YASTI ve Prof. Dr. Fatih BAŞPINAR'a en içten şükranlarımı sunarım.

Bu zorlu süreçte yanımda olan, desteklerini esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Büşra PEKKİRİŞCİ ve Rumeysa NACAK'a teşekkür ederim.

Ayrıca saha çalışmalar esnasında bizlere kapılarını açan, Konya'nın canlı kültür mirasını paylaşıp söz varlığı unsurlarını aktaran değerli kaynak kişilere ve Konya halkına teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak çalışmamın her aşamasında sabrıyla ve desteğiyle yanımda olan eşim Burak BAŞBUĞ'a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emel BAŞBUĞ

Konya 2026

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ (BİRİNCİ BÖLÜM).....	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.5. Araştırmanın Yöntemi	2
1.6. Kavramsal Çerçeve.....	3
1.7. Araştırma Konusu ile İlgili Belli Başlı Araştırmalar	11
KONYA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER (İKİNCİ BÖLÜM).....	14
2.1. Coğrafi Özellikleri.....	14
2.2. Tarihî ve Kültürel Yapısı.....	14
KONYA'DA DÜĞÜN KÜLTÜRÜ (ÜÇÜNCÜ BÖLÜM).....	16
3.1. Görücülük-Dünürçülük / Kız İsteme	16
3.2. Nişan.....	18
3.3. Nikâh Kıyma	20
3.4. Düğün ve Düğün Sonrası Uygulamalar.....	20
İNCELEME (DÖRDÜNCÜ BÖLÜM).....	26
4.1. Düğün Kültürü ile İlgili Söz Varlığı.....	26
4.1.1. Temel Söz Varlığı	27
4.1.2. Atasözleri.....	46
4.1.3. Deyimler.....	55
4.1.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri).....	55
4.2. Düğün Olgusu ile İlgili İşletme Adları.....	60
4.2.1. Düğün Salonu İşletmeleri	61
4.2.2. Gelinlik İşletmeleri.....	75
4.2.3. Kına-Düğün Malzemesi Satan İşletmeler.....	81
4.2.4. İşletme Adlarının Oluşum Özelliklerine Göre Sınıflandırılması	82
4.2.5. Türkçe Söz Dizimi Kurallarına Uymayan İşletme Adları.....	103
SONUÇ (BEŞİNCİ BÖLÜM).....	106

DİZİN	110
KAYNAKÇA	121

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ VE KISALTMALAR LİSTESİ

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ā: uzun *a* ünlüsü

ē: uzun *e* ünlüsü

ġ: art damak *g*'si

ħ: sızıcı, ötümsüz, art damak *h*'si

ī: uzun *ı* ünlüsü

î: uzun *i* ünlüsü

ķ: art damak *k*'si

ñ: damak *n*'si

ō: uzun *o* ünlüsü

ō̄: uzun *ö* ünlüsü

ū: uzun *u* ünlüsü

ū̄: uzun *ü* ünlüsü

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bk. : Bakınız

C: Cilt

DS: Derleme Sözlüğü

Far. : Farsça

Fr. : Fransızca

is. : İsim

İng. : İngilizce

İt. : İtalyanca

Kaz. : Kazak Türkçesi

Lat. : Latince

s. : Sayfa

sf. : Sıfat

T. : Türkçe

tn. : Tamlanan

TS: TDK Türkçe Sözlük

ty. : Tamlayan

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.2.4.1. Kişi Adı veya Soyadına Dayalı İşletme Adları	86
Şekil 4.2.4.2. Olumlu Anlam Taşıyan Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.....	88
Şekil 4.2.4.3. Yabancı Dil Unsurları İçeren İşletme Adları.....	90
Şekil 4.2.4.4. Şatafat ve Gösteriş Kavramlarından Oluşturulan İşletme Adları.....	91
Şekil 4.2.4.5. Yer Adlarına Dayalı İşletme Adları.....	93
Şekil 4.2.4.6. Kadın Girişimcilerin Adına Dayalı İşletme Adları	94
Şekil 4.2.4.7. Benzetme Yoluyla Oluşturulan İşletme Adları	95
Şekil 4.2.4.8. Hayranlık Duygusunu Yansıtan İşletme Adları.....	96
Şekil 4.2.4.9. İşletmenin İçeriğini Belirten Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.....	96
Şekil 4.2.4.10. Dünya Görüşü ve İnançla İlgili Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları	97
Şekil 4.2.4.11. Marka Adı Niteliği Taşıyan İşletme Adları	98
Şekil 4.2.4.12. Sevgi İfadesi İçeren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.....	98
Şekil 4.2.4.13. Eski Adıyla Faaliyetini Sürdüren İşletme Adları	99
Şekil 4.2.4.14. İşletme Tasarımını Yansıtan İşletme Adları	100
Şekil 4.2.4.15. Sahiplik Bildiren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları	100
Şekil 4.2.4.16. Takı Terimleriyle Oluşturulan İşletme Adları	100
Şekil 4.2.4.17. Bitki Adlarına Dayalı İşletme Adları	101
Şekil 4.2.4.18. Dağ Adlarına Dayalı İşletme Adları.....	102
Şekil 4.2.4.19. Medya Etkisi ile Oluşturulan İşletme Adları	102
Şekil 4.2.4.20. Yerel Değerlerden Hareketle Oluşturulan İşletme Adları	103
Şekil 4.2.5. Türkçe Söz Dizimi Kurallarına Uymayan İşletme Adları	105

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KONYA İLİNDE DÜĞÜN İLE İLGİLİ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emel BAŞBUĞ

Bu çalışma, Konya ilindeki düğün söz varlığını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma; Konya ilinin Karatay, Meram, Selçuklu merkez ilçeleri ile sınırlandırılmıştır. Nitel araştırma yönteminin esas alındığı çalışmada veriler; doküman incelemesi, belgesel tarama, görüşme, katılımlı ve katılımsız gözlem teknikleri kullanılarak elde edilmiştir.

Çalışma *Giriş, Konya ile İlgili Genel Bilgiler, Konya'da Düğün Kültürü, İnceleme* olmak üzere dört ana başlık altında ele alınmıştır. Birinci bölümde araştırmanın konusu, amacı, kapsamı, sınırlılıkları ve yöntemi doğrultusunda genel bilgiler sunulmuş; kavramsal çerçeve çizilmiş ve araştırmaya katkı sağlayan önceki çalışmalar aktarılmıştır. İkinci bölümde Konya ilinin coğrafi, tarihî ve kültürel özellikleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Konya düğünlerinin genel özellikleri incelenmiş; söz konusu uygulamalar, gerçekleştirilen görüşmeler ve incelenen yazılı belgeler doğrultusunda sunulmuştur. Kaynak kişilerden alınan veriler, ağız özelliklerini yansıtabilecek biçimde ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde Konya düğün gelenekleri içerisinde yer alan temel söz varlığı unsurları, atasözleri, deyimler ve kalıp sözler tespit edilmiş ve çeşitli kategorilere göre tasnif edilip açıklanmıştır. Temel söz varlığı unsurları, Derleme Sözlüğü ile karşılaştırılarak kullanım durumları, anlam farklılıkları ve coğrafi kayıt bilgileri açısından incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda bazı söz varlığı unsurlarının sözlükte yer almadığı, bazılarının ise farklı anlamlarla kayıtlı olduğu veya Konya ile ilişkilendirilmiş bir coğrafi kaydının bulunmadığı saptanmıştır. Araştırmanın bir diğer boyutunu düğün kültürüyle bağlantılı işletme adlarının semantik ve söz dizimi açısından incelenmesi oluşturmaktadır. İşletme sahiplerinin adlandırma tercihleri ve bu tercihlerde kullanılan kavram alanları belirlenmiş; elde edilen veriler daire grafikleriyle desteklenerek genel dağılım içerisindeki oranları sunulmuştur. Ayrıca Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adları da tespit edilerek incelenmiş ve bu veriler de grafikler aracılığıyla görselleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Konya düğün geleneğine ait söz varlığının yerel ve özgün nitelikler taşıdığı, bölgenin kültürel birikimini yansıttığı ve bu yönüyle Türk dilinin sözlük bilim çalışmalarına katkı sağlayacak veriler barındırdığı sonucuna varılmıştır. Bu veriler, konuşma diline dayalı söz varlığı araştırmaları için önemli bir kaynak teşkil ederek dilsel sürekliliğin izlenmesine olanak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Söz varlığı, Düğün, Konya düğün kültürü, Düğün söz varlığı, Kültür unsurları.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University Graduate School of Social Sciences
Department of Turkish Language and Literature
Turkish Language and Literature
Master Thesis

A STUDY ON WEDDING-RELATED VOCABULARY IN KONYA PROVINCE

Emel BAŞBUĞ

This study was prepared with the aim of identifying the wedding-related vocabulary of Konya province. The research was limited to the central districts of Karatay, Meram and, Selçuklu. Based on a qualitative research method, the data were collected through document analysis, literature review, interviews, and both participant and non-participant observation techniques.

The study is structured under four main headings: *Introduction*, *General Information about Konya*, *Wedding Culture in Konya* and *Analysis*. The first section provides general information about the subject, purpose, scope, limitations and methodology of the program; it outlines the framework and presents previous studies that contributed to the components. The second section examines the historical and cultural characteristics of Konya province. The third section examines the general characteristics of Konya weddings; these practices are presented within the scope of interviews and examined written documents. Data obtained from informants have been presented in a way that reflects the characteristics of the dialect. In the fourth section, the basic vocabulary elements, proverbs, idioms and fixed expressions within Konya wedding traditions have been identified, classified and explained according to various categories. The basic vocabulary elements were compared with the Compilation Dictionary and analyzed in terms of usage, differences in meaning and geographical record information. As a result of the examinations, it was found that some elements of the local vocabulary are not included in the dictionary, some are recorded with different meanings or storage record related to Konya already exists. Another aspect of the research is the semantic and syntactic analysis of business names associated with wedding culture. The naming preferences of business owners and the conceptual fields used in these preferences have been identified; the data obtained are supported by pie charts and reports of general distributions are presented. In addition, business names that do not comply with Turkish syntactic rules were identified and examined and this data was also visualized through graphs. The research concluded that the vocabulary related to Konya wedding traditions possesses local and unique characteristics, reflects the cultural heritage of the region and thus contains data that will contribute to lexicographical studies of the Turkish language. These data constitute an important resource for vocabulary studies based on spoken language, enabling the tracing of linguistic continuity.

Keywords: Vocabulary, Wedding, Konya wedding culture, Wedding vocabulary, Elements of culture.

GİRİŞ (BİRİNCİ BÖLÜM)

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı ve önemi ortaya konulmakta, çalışmanın sınırları ve yöntemi açıklanmaktadır. Ayrıca araştırmanın kuramsal temelini oluşturan kavramsal çerçeveye yer verilmekte, bu kapsamda söz varlığı ve düğünle ilgili kavramlar ele alınarak incelenmektedir. Bunun yanı sıra ilgili literatürde yer alan öncül çalışmalar ile mevcut araştırmayı destekleyen kaynaklar değerlendirilerek çalışmanın literatürdeki özgün yeri ve katkısı ortaya konulmaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusunu, tarihsel süreç boyunca pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Konya ilinin düğün âdetlerine bağlı olarak gelişen söz varlığının tespit edilmesi ve çeşitli bilimsel kategorilerde incelenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Konya ilindeki düğün kültürü etrafında şekillenen söz varlığını tespit etmek, sınıflandırmak ve düğün olgusu ile ilgili işletme adlarını söz dizimsel açıdan değerlendirerek adlandırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Ayrıca Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adlarının tespit edilmesi de çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Araştırma, hem elde edilen veriler doğrultusunda Konya'nın somut olmayan kültürel mirasına katkı sunmayı hem de yerel dil ve kültür unsurlarının korunmasına yönelik farkındalık oluşturmaya hedeflemektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültür aktarımında önemli bir rolü olan düğünler, geçmişten gelen âdet ve geleneklerle şekillendirilir ve belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu kurallar yöreden yöreye farklılık gösterebilir, düğün âdetleri farklı adlandırmalarla karşılanabilir (Çelik, 2018, s. 324).

Konya ilinde düğün âdetlerinin bir kısmı günümüzde canlılığını korumaya devam etmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda, Konya iline ait düğün söz varlığı çalışmasının eksikliği saptanmıştır. Bu bağlamda araştırma, Konya düğünlerine ait söz varlığının kayıt altına alınması ve kültür mirasının gelecek nesillere aktarılması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın başka bir önem arz eden tarafı da konuşma diline ve sözlü kültüre odaklanıyor olmasıdır. Mevcut çalışmaların büyük bir kısmının yazılı metinler üzerinden yürütüldüğü göz önünde bulundurulduğunda sözlü kültüre dayalı çalışmaların sayıca yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma, Konya ağız ve düğün kültürü özelinde konuşma diline dayalı verileri kayıt altına alarak bu eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yüz ölçümü açısından ülkemizin en büyük ili olan Konya, üçü merkez olmak üzere toplam 31 ilçeye sahiptir. Söz konusu ilçelerin her birinde düğünler ve düğünlerde kullanılan söz varlığı farklılıklar gösterebilmektedir. Çalışmanın kapsamı ve uygulama süreci dikkate alındığında, bütün ilçelerin söz varlığını ortaya koymak mümkün olmayacağı için araştırma Konya merkez ilçeleri olan Karatay, Meram ve Selçuklu ile sınırlandırılmıştır.

Saha çalışması kapsamında gerçekleştirilen mülakatlar, kökeni itibarıyla Konya merkezli olan kişilerle sınırlandırılmıştır. Araştırma sınırları dâhilinde yalnızca *evlilik düğünleri* temel alınmış ve inceleme bu çerçevede yürütülmüştür. Bununla birlikte, çalışma yalnızca düğün esnasında gerçekleştirilen uygulamalarla sınırlı tutulmamış; düğün öncesi ve düğün sonrası süreçte gerçekleştirilen uygulamalar da inceleme kapsamına dâhil edilmiştir. Tespit edilen veriler içerisinde müstakil bir kategori oluşturacak yoğunlukta bulunmayan terimler, kalıplaşmış ifadeler, yabancı ve çeviri sözcükler inceleme kapsamı dışında tutulmuş; incelemeler *temel söz varlığı (isimler, fiiller), atasözleri, deyimler, kalıp sözler (ilişki sözleri)* üzerinden yürütülmüştür. Ayrıca temel söz varlığı unsurları, incelemenin daha sistematik yürütülebilmesi amacıyla *isimler* ve *filler* olarak ele alınmıştır. Temel söz varlığı unsurları, Derleme Sözlüğü'ndeki karşılıklarıyla karşılaştırılarak sunulmuş; Türkiye genelinde yaygın olarak bilinen ve belirli bir uygulamayı karşılayan gelenek adları (ör. damat tıraşı) açıklanmış fakat bu karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu tercih söz konusu ifadelerin yerel ve özgün söz varlığı unsuru niteliği taşınamamasından kaynaklanmaktadır.

Çalışmada Konya'daki düğün salonlarına ait işletme adları da incelenmiş ve veri toplama sürecinde 118 işletme adına ulaşılabilmektedir. Elde edilen veri sayısı, çalışmanın kapsamı açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma süreci, konuyla ilgili literatür taraması ile başlamıştır. Bu aşamada söz varlığı konulu tezler, makaleler ve temel eserler tespit edilmiş, özellikle düğün söz varlığı üzerine yoğunlaşan çalışmalar ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Ön hazırlık sürecinin ardından çalışmanın teorik ve pratik zeminini oluşturmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Araştırma verileri, doküman incelemesi, belgesel tarama, görüşme, katılımlı ve katılımsız gözlem yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Metin içi çoklu atıflarda kaynaklar, alfabetik sıraya göre müstakil parantezler içinde (Berber, 2009, s. 3) (Türkben, 2018, s. 995) biçiminde gösterilmiştir. Çalışmada yer alan sözcüklerin tanımları için Türk Dil Kurumunun

genel ağ adresinde yer alan Güncel Türkçe Sözlük'ten faydalanılmıştır. Metin içerisinde bu kaynağa yapılan atıflar TS biçiminde gösterilmiştir.

Yapılan düğün kültürü ile ilgili söz varlığı incelemesinde temel söz varlığı, atasözü, deyim ve kalıp sözler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra mâni, türkü ve efsane gibi sözlü kültür ürünleri de taranmış; ancak bu unsurlardan çalışmanın kapsamına dâhil edilebilecek bir söz varlığı unsuru tespit edilememiştir.

Aldığımız kaynaklardaki söz varlığı unsurları çalışmaya aktarılırken kaynaklardaki söz varlıklarının birbirinden farklı biçimlerde kaydedildiği görülmüştür. Bunlardan kaynaklı farklılıklar da söz varlığına yansımıştır. Konya düğün kültürünün ele alındığı bölümde, kaynak kişilerden derlenen veriler transkripsiyon işaretleri kullanılarak yazıya aktarılmıştır. Benzer şekilde düğün kültürü ile ilgili söz varlığı bölümünde elde edilen veriler de transkripsiyon işaretleri kullanılarak yazıya aktarılmış ve anlamları verilmiştir. Ayrıca söz konusu verilerin, Derleme Sözlüğü'nde yer alıp almadığı kontrol edilmiş, sözlükte farklı biçimde yer alan veriler ise ayrıca açıklanmıştır.

Çalışmada, Konya ilinde faaliyet gösteren düğün olgusuyla ilgili işletmeler de incelenerek 118 işletme adına ulaşılmıştır. Söz konusu işletme adlarına genel ağ ortamı aracılığıyla erişilmiş, ayrıca işletmeler telefonla aranarak, bazılarının ise doğrudan gidilerek adlandırma gerekçelerine ilişkin bilgi elde edilmiştir. İşletme adları öncelikle söz dizimi açısından incelenmiş, ardından semantik açıdan değerlendirilmiş; adlandırma gerekçelerine ilişkin bulgular grafikler aracılığıyla sunulmuştur. Son olarak, Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adları da tespit edilerek grafikler aracılığıyla gösterilmiştir.

1.6. Kavramsal Çerçeve

1.6.1. Söz Varlığı

1.6.1.1. Söz Varlığı Kavramı

İnsanların anlaşmasını sağlayan dil, kendisine özgü kuralları olan ve bu kuralların sınırları içerisinde gelişen canlı bir varlık, gizli antlaşmalar sistemidir (Ergin, 2013, s. 3).

Dil, öğrenme süreçlerinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bireyler bu becerileri kullanarak öğrenme süreçlerini öğrenir ve yaşam boyu gelişim gösterirler. Bu süreçte düşünme, anlama, sorgulama, araştırma gibi zihinsel beceriler önem taşır (Güneş, 2016, s. 94). Kişilerin bu zihinsel becerileri etkin olarak kullanabilmesinde bireylerin sahip olduğu söz varlığının önemi oldukça büyüktür. Zengin bir sözcük dağarcığı ile kişinin anlama ve anlatma becerileri oldukça gelişir (Türkben, 2018, s. 995).

Söz varlığı, bir dilin ve bu dili kullanan bireylerin dili anlatım gücünü geliştiren temel unsurlardan biridir. Dilin anlatım gücü, toplumun her alandaki gücüne de yansır. Bu bağlamda

söz varlığını koruyup geliştirebilen toplumlar, varlıklarını uzun vadede sürdürebilir (Baş, 2010, s. 138).

TS'ye göre söz varlığı, “bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” olarak tanımlanmaktadır. Korkmaz’a (1992 s. 100) göre söz varlığı, bir dilde bulunan, bir bireyin ya da topluluğun söz dağarcığında bulunan sözcüklerin bütünü ifade etmektedir. İmer, Kocaman ve Özsoy (2011, s. 233) ise bu kavramı, bir dilde yer alan tüm sözcüksel unsurlar ile bu unsurların oluşturduğu sözlüksel dizge olarak tanımlamaktadır.

Öte yandan Aksan ve Şahin, söz varlığının yukarıda yapılan tanımlardan çok daha geniş ve derin bir kavram olduğunu düşünmektedirler. Aksan (2004, s. 8), söz varlığının bir toplumun yaşamını nasıl sürdürdüğüne, diğer uluslarla olan ilişkilerine, dinî inanışlarına, şakalı sözlerine ışık tuttuğunu vurgular. Şahin (2006, s. 124), söz varlığını sözcükler toplamı olarak ele almanın yetersiz kalacağını; bu kavramın toplumun bütün değerlerini, bakış açısını yansıtan kıymetli bir vasıta olduğunu belirtmektedir.

Söz varlığı, aynı zamanda dilin tarihsel gelişimi içerisinde geçirdiği ses, biçim, söz dizimsel, anlam değişimleri ve diğer dillerle olan etkileşimini ortaya koyan önemli bir göstergedir (Aksan, 2004, s. 10). Dolayısıyla söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar, dilin yapısal özelliklerini, estetik inceliklerini ve ifade gücünü daha iyi anlamak açısından önem arz etmektedir.

Türkçe, eski ve köklü bir dil olup tarihsel süreç içerisinde geniş bir coğrafyaya yayılmış ve pek çok bölgeyi dilsel açıdan etkilemiş bir dildir. Türkçenin söz varlığının temel özelliklerini Aksan (2004, s. 43-44), şu maddelerle açıklamıştır:

- Türkçe güçlü türetme ve birleştirme yeteneği olan bir dildir. Bu yetenek dilimize kavramları kolayca oluşturma gücü vermiştir.
- Türkler değişik toplumlarla ilişkiler kurdukları için yabancı dillerin etkisi dilimizde görülmüştür. Bu yabancı etkiler, dilimizdeki pek çok yerli ögenin unutulup yabancı ögelerin dilimize girmesine sebebiyet vermiştir.
- Türkçe kavramlaştırma sürecinde doğaya dayanan bir dildir. Böylece kavramlar oldukça canlı bir biçimde dile getirilmektedir.
- İkilemeler anlatıma güç veren ögelerden biridir. Ayrıca eş anlamlılarla oluşmuş ikilemelerin hatırlanmayan ögeleri, ikilemelerde hayat bulmaktadır.
- Türkçe sözcüklerde çok anlamlılık ve eş anlamlılık oldukça yaygındır, bu da dilin anlamsal derinliğini pekiştirmektedir.

- Günümüz Türkçesi yazı dilinde unutulmuş pek çok sözcük Türkçenin farklı lehçelerinde ve Anadolu ağızlarında varlığını devam ettirmektedir. Bu durum, lehçelerin tarihî dil unsurlarını koruyan önemli birer kaynak niteliği taşıdığını göstermektedir.

1.6.1.2. Bir Dilin Söz Varlığını Oluşturan Unsurlar

Aksan (2004, s. 26-30), bir dilin söz varlığını meydana getiren unsurları belirlemiş ve bu unsurları sekiz farklı kategori altında sistemli bir biçimde sınıflandırmıştır.

1.6.1.2.1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı, nesilden nesile aktarılan kültürel izleri, alışkanlıkları, dinî değerleri, insanın mecburi ihtiyaçlarını karşılayan kavramları, akrabalık adlarını, sayı adlarını, organ adlarını ve benzeri söz varlığı unsurlarını kapsayan bir terimdir (Aksan, 2004, s. 26). Temel söz varlığı, ayrıca asıl hareketleri karşılayan fiilleri de kapsamaktadır. Süreç içinde değişikliğe pek uğramayan bu sözler, insan için oldukça yüksek bir öneme sahiptir. Çekirdek sözcükler şeklinde de ifade edilen temel söz varlığı, deyimlerin ve terimlerin oluşmasında büyük ölçüde katkı sağlamaktadır (Şahin, 2006, s. 124).

1.6.1.2.2. Atasözleri

Anlatım gücünü artıran, kavram zenginliği açısından önemli dil yapıları olan atasözleri (Aksoy, 1988, s. 13), TS’de “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz; deme, mesel, sav, darbimesel” olarak tanımlanmaktadır.

Atasözü, Kaşgarlı Mahmud’un yazmış olduğu *Dîvânü Lugâti’t-Türk*’te *sav*, İslamiyet kabul olduktan sonra *mesel*, Osmanlı Türkçesinin hakim olduğu zaman diliminde *darb-ı mesel*, *durûb-ı emsâl*, *emsâl* olarak ifade edilmiş; dilimizde meydana gelen iyileştirme çabalarından sonra *atasözü* sözcüğüyle karşılanmıştır (Parlatır, 2010, s. 2). Toplumun kültürel hazinesini nesilden nesile aktarmaya yarayan atasözleri, bu hazinenin altın anahtarı niteliğindedir (Esin, 2015, s. 608). Ayrıca toplumun ifade gücünü, hayat felsefesini, ahlaki değerlerini yansıtan söz varlığının önemli unsurlarındandır (Aksan, 2004, s. 33). Çobanoğlu (2004, s. 2) ise atasözlerini, insanoğlunun doğayla olan kavgasının söz varlığına yansımaları olarak nitelendirir. Bu bağlamda atasözlerinin temel amacı, birikmiş tecrübeleri aktararak bireye ve topluma rehberlik etmektir.

1.6.1.2.3. Deyimler

Sözcüklerin temel anlamlarından uzaklaşarak mecazi ve özgün bir değer kazanan, anlatımı güçlendiren kelime grubu olan deyimler, söz varlığımızın aktarımında önemli etkisi olan öğelerden biridir (Korkmaz, 1992, s. 43). Orhon Yazıtları’ndan itibaren söz varlığımızda görülen deyimler, çeşitli durum ve nitelikleri aktarmak amacıyla kendisini oluşturan sözcüklerden bağımsız özel bir anlama bürünür (Akyalçın, 2012, s. 9). Oluşan bu özel anlam, dilin ifadeleri aktarma becerisini, başarısını gösterir ve dilin derin anlamlarını ortaya koyar (Aksan, 2004, s.

31). Aksoy (1988, s. 141), deyimlerin şekil bakımından üçe ayrıldığını belirtmektedir: *ekli sözcük görünündeki deyimler* (gözde, nerdeyse), *sözcük topluluğu biçiminde deyimler* (eli bayraklı, püf noktası), *cümle biçiminde deyimler* (kel başa şimşir tarak).

Gencan (1974, s. 264), deyimlerin önemini vurgulayan deyimlerle ilgili farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Yazar, anlamlarının açıklanması için titiz ve çok yönlü bir araştırma yapılması gereken deyimlerin, mümkünse anlam araştırılmasının yapılmaması gerektiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, deyimlerin bütünlüğü bozulmadan diğer dillere çevirisinin yapılmasının pek olası olmadığını belirtmektedir.

Türkçede deyimlerin olması, dilin aktarma gücünü kuvvetlendirmenin yanı sıra estetik bir işlev de görmektedir (Hengirmen, 2007, s. 8). Deyimler ile birlikte, ifadeler az ve öz bir biçimde aktarılacak anlatım daha anlaşılır ve canlı bir hâle gelmektedir. Ayrıca deyimler, belli bir zaman diliminde yaşamış insanların bakış açılarını, hayat tarzlarını günümüze taşıyan bir köprü vazifesi niteliğindedir (Gündüzalp, 2009, s. 9-10).

1.6.1.2.4. Terimler

Türkçenin tarihsel gelişim sürecinde farklı biçimlerde görülen terimler, özellikle Cumhuriyet döneminde önem kazanan söz varlığı ögesidir. Terimlerin görevi, bilim alanlarına ait özel kavramların ifade edilmesidir (Şahin, 2006, s. 124). İmer, Kocaman ve Özsoy (2011, s. 240); terimlerin kullanılmasının anlam karışıklığını önlediğini, terimler sayesinde uzmanlık dallarındaki kavramların açık ve net hâle geldiğini belirtmektedir.

TS’de terim kavramı, “bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcük; ıstılah” olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Korkmaz (1992, s. 149), terimleri bilimden sanata, spordan zanaata uzanan uzmanlık alanlarında kullanılan kavramlara özgü olarak nitelendirir. Benzer bir yaklaşımla Eker (2021, s. 394), terimlerin belirli disiplinlerin kavramsal çerçevesini çizen özgün sözcükler olduğunu belirtmektedir.

Terimler, fizik, matematik gibi temel bilimlerin yanı sıra felsefe, sosyoloji, sahne sanatları, mimarî ve zanaat gibi pek çok farklı disiplinin alanlarının kendi içlerinde oluşturduğu, ilgili alanların özgün niteliklerini yansıtmaktadır (Aksan, 2004, s. 36).

1.6.1.2.5. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)

Kültürümüzün yansıtıcısı olan kalıp sözler, insanların aralarındaki konuşmalarda kullandıkları *iyi akşamlar*, *teşekkür ederim* gibi görenek hâline gelmiş sözcüklerdir (Aksan, 2004, s. 34). Önceden belirli bir biçimde oluşarak bellekte yer eden, kullanım sırasında yeniden üretilmeyip büyük ölçüde olduğu gibi hatırlanan kalıp sözler; gerektiğinde sınırlı ekleme ya da çıkarmalarla kullanılan dil birimleridir. Tek bir sözcükten ya da ardışık veya aralıklı sözcük dizilerinden oluşabilen bu yapılar, belirli durumlarda toplumca benimsenmiş ifadeleri

yansıtarak iletişimin kurulmasına ve sürdürülmesine katkı sağlar; kullanım alanları ise genellikle sınırlıdır (Gökdayı, 2008, s. 106).

1.6.1.2.6. Kalıplaşmış Sözler

Evrensel bir özelliğe sahip olan kalıplaşmış sözler, alanında tanınmış kişilerin belirli durumlar karşısında kullandıkları sözlerdir. Kalıplaşmış sözlerin aslı bozulmadan kalıplaşmış biçimleriyle kullanılması, dilsel tutarlılık açısından büyük önem arz etmektedir (Aksan, 2004, s. 35).

1.6.1.2.7. Yabancı Sözcükler

Bir dile başka bir dilden doğrudan çeviri yoluyla ya da kavram uyarlamasıyla aktarılan sözcükler, Türkçede *radio* ve *televizyon* örneğinde olduğu gibi, alıntı ya da yabancı sözcük olarak adlandırılmaktadır (İmer vd., 2011, s. 199). Diller arasında yapılan bu ödünçleme, dilin ihtiyaç duyduğu alanlarda gerçekleşir. Bir dilde yeni kavramları karşılayacak bir sözcük yoksa başka dillerden sözcük alınabilir. Alınan bu sözcükler süreç içerisinde eklendikleri dili etkiler (Eker, 2015, s. 141).

Yabancı sözcükler, toplumların tarihî süreç içerisinde hangi milletlerle ilişki kurduğunu ortaya çıkarması bakımından önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır (Ersoy, 2006, s. 206). Türkçe; tarih boyunca başta Arapça, Fransızca, Farsça, İtalyanca, İngilizce, Yunancadan sözcükler olmak üzere pek çok dilden sözcük almıştır. Bunun yanı sıra Latince, Rusça, Japonca, Almanca, İspanyolca, Bulgarca, Ermenice, Macarca, Slovakça, Portekizce ve Moğolcadan da sözcüklerin dilimizde yer aldığı görülmektedir. Öte yandan İngilizce, Fransızca, Gürcüce, Hintçe, Farsça, Ukraynaca, Arnavutça, Macarca, Yunanca, Çekçe, Slovakça, Boşnakça, Sırpça, Malayca ve Arap dillerinin de Türkçeden sözcük aldığı bilinmektedir (Eker, 2015, s. 149-177). Bu veriler doğrultusunda, Türk toplumunun tarihsel süreçte temas kurduğu medeniyetler ve bu ilişkilerin boyutu hakkında değerlendirmelerde bulunmak mümkün hâle gelmektedir.

1.6.1.2.8. Çeviri Sözcükler

Bir dilden farklı bir dile aktarma, çevirme, tercüme (TS, 2026) olarak tanımlanan çeviri, dilimizde İslamiyet'in kabulüyle birlikte en fazla Arapça ve Farsçadan gerçekleşmiştir. Bu süreçte yalnızca sözcükler değil; atasözü, deyim, terim ve kalıp sözler gibi pek çok dilsel öge de çeviri yoluyla Türkçeye kazandırılmıştır (Aksan, 2004, s. 39).

Bir dilin söz varlığını tam anlamıyla ortaya koyabilmek için o dili konuşan toplumun gelenek, görenek ve yaşam biçimini yansıtan kavramların da incelenmesi gerekmektedir. Toplumsal hayatın önemli geçiş dönemlerinden biri olan evlilik ve buna bağlı olarak gerçekleştirilen düğünler, zengin bir söz varlığını bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle,

düğün geleneği çevresinde oluşan kavramların açıklanması çalışmanın söz varlığı incelemesine kavramsal bir zemin hazırlayacaktır.

1.6.2. Düğün ve Düğünle İlgili Kavramlar

Eski Türklerde *oguş* olarak adlandırılan aile, toplumun temelini oluşturan, geçmişte ve günümüzde toplumumuz için önemini kaybetmeyen bir kavramdır. Aile yapısına verilen bu önem, Türklerin farklı bölgelere dağılmasına rağmen varlıklarının sürmesini sağlamıştır. Dilimizde akrabalık isimlerinin diğer milletlere oranla daha fazla olması da aileye önemi kanıtlar niteliktedir (Gömeç, 2012, s. 31). Düğün törenleri de toplumumuzun en kıymetli ve en temel birliği olan ailenin başlangıcıdır (Berber, 2009, s. 3).

Göreneklerimiz arasında oldukça önem arz eden, toplumsal yaşamımıza yadsınamaz bir etkisi olan düğünler, insanların dönüm noktalarından biri olan evlilik faaliyetiyle oluşan gele- neğe verilen isimdir (Yakıcı, 1991, s. 33). Zamanla bu tanıma sünnet eğlencelerinin de eklen- mesiyle birlikte düğün kavramı “evlenme ve sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence; toy (II), cemiyet” (TS, 2026) biçiminde yer bulmuştur. Kavramın semantik alanı genişlemekte birlikte günümüzde düğün denildiğinde öncelikli olarak evlilik törenleri anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında düğün terimi, *evlilik* süresi boyunca gerçekleştirilen törenler bütününe ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

İnsanların mutluluklarının göstergesi olan düğünler, gerçekleştirilen evliliği topluma duyurmak ve paylaşmak amacıyla düzenlenmektedir. Bu yönüyle evlilik, yalnız bireyi ilgilendiren bir durum olmayıp bireyin içinde bulunduğu toplumsal çevreyi de kapsayan bir olgu niteliği taşımaktadır (Tezcan, 2000, s. 35).

Tezcan (2000, s. 36), düğünün işlevlerini şu biçimde açıklar:

- Düğünler, insanların eğlenerek sohbet ederek bir yemeği paylaşarak güzel zaman geçirmelerini sağlar.

- İş birliğini sağlamlaştırmaya katkısı olan düğünler, insanların yeteneklerini gösterme- sine olanak sağlayarak onların ruhsal açıdan iyi hissetmelerine yardımcı olur.

- Hep aynı biçimde devam eden yaşama farklılık getirir.

- Düğün alanında çalışan mesleklerin ortaya çıkmasını sağlar.

- Emek karşılığı elde edilen paranın yeni baştan dağılımını sağlar.

Toplumsal yapıda düğün olgusu, yalnızca soyun sürmesi değil; yeni hane açmayı sim- geleyen bir süreci ifade etmektedir. Düğünler sadece eğlence içerikli törenler olmaktan ziyade içeriğine göre farklılık gösterebilmekte, kimi durumlarda dinî ve manevi değerlerin ön plana çıktığı mevlitli merasimler biçiminde de yapılabilmektedir (Berber, 2009, s. 3). Ne şekilde ya- pılırsa yapılsın düğünler, büyük bir hazırlık sürecini beraberinde getirmekte; bu süreç gelenek-

ler çerçevesinde aşama aşama gerçekleşmektedir (Kaya, 1996, s. 148). Bu aşamalar, *görücülük-dünürçülük / kız isteme, söz kesimi, nişan, nikâh kıyma, düğün* biçiminde sınıflandırılmaktadır (Tezcan, 2000, s. 36). Bu sınıflandırmaya ek olarak, düğün sonrasında yapılan uygulamalar da aşağıda açıklanmıştır.

1.6.2.1. Görücülük-Dünürçülük / Kız İsteme

Görücülük, daha çok geleneksel topluluklarda görülen kız bulma, kız beğenmeyi anlatan bir terimdir. Aile üyeleri, akrabalar ve komşular arasından seçilen birkaç kadın beğenilen kızın evine giderek kızını görür, inceler ve evlilik niyetini belli eder. Bu tür evlenmelerde asıl belirleyici olan, eşlerin değil onların yakınlarının beğenisi ve girişimleridir (Tezcan, 2000, s. 37). Ancak kesin bir karara varılmadan önce hem oğlan tarafı hem de kız tarafı adaylar hakkında bilgi edinmeye çalışır. Toplanan bilgiler, kız adayı açısından namus anlayışı, terbiyesi ile ailesine ve törelere bağlılığı; oğlan adayı açısından ise kötü alışkanlıklarının bulunup bulunmadığı ile işine ve mesleğine olan bağlılığı çerçevesinde değerlendirilir. Kız ve oğlan taraflarının karşılıklı değerlendirmeleri sonucunda, kız isteme süreci olarak da adlandırılan dünürçülük aşamasına geçilir (Örnek, 2000, s. 191).

Dünürçülük ise, kız isteme törenlerinde erkek tarafının beraberinde getirdiği ikram ve hediyeler eşliğinde kızın aile büyüklerinden *Allah'ın emri peygamberin kavli* ile rıza alma sürecini ifade etmektedir.

1.6.2.2. Söz Kesimi

Türkler için büyük bir önem taşıyan söz kesimi, evliliği başlatan bir sözleşmedir (Ögel, 2001, s. 256). Kız isteme merasiminin olumlu sonuçlanmasının ardından taraflar arasındaki ilişki, söz kesme merasimi ile resmiyet kazanır. Dünürçülük yoluyla uzlaşan aileler, sağlanan bu anlaşmayı daha geniş bir davetli topluluğu önünde söz kesimi ile kesinleştirirler (Örnek, 2000, s. 191). Genellikle kız evinde gerçekleştirilen söz kesimi merasimi kapsamında, aile büyüklerinden biri tarafından gelin ve damat adaylarına söz yüzükleri takılmakta; sonrasında taraflar arasında nişan ve düğün hazırlıklarına dair istişare süreci başlamaktadır.

1.6.2.3. Nişan

Söz kesme merasimini takip eden nişan, evlilik sürecinin başladığı aşama olması bakımından önemlidir. Nişan, evliliğe yönelik bir vaat niteliği taşımakla birlikte, aynı zamanda ön sözleşme olarak değerlendirilmektedir (Ögel, 2001, s. 266). Osmanlı toplumunda *nâmzet* sözcüğüyle ifade edilen nişan, ailelerin karşılıklı uyumunu gözlemlemelerine olanak tanımaktadır (Sak, 2006, s. 493).

Nişan töreni, aile arasında veya dışarıdan davetlilerin katılımıyla daha kapsamlı bir biçimde yapılabilir (Araz vd., 1985, s. 37). Çoğunlukla kız evinin gerçekleştirilen bu törende,

bir aile büyüğünün duaları ve iyi dilekleri eşliğinde nişan yüzüklerinin takılması merasimin temelini oluşturmaktadır.

Nişanlılık süresi ile ilgili sabit bir süre bulunmamakla birlikte ailelerin kararıyla bu süreç değişkenlik gösterebilmektedir. Geleneksel yapı içerisinde geçmiş yıllarda nişanlıların bir araya gelmeleri kısıtlı iken günümüz şartlarında bu durumun daha esnek bir yapıya kavuştuğu ve normalleştiği söylenebilir. Öte yandan bazı bölgelerde nişanlıların daha rahat görüşebilmeleri için taraflar arasında dinî nikâhın gerçekleştirildiği görülmektedir (Artun, 2011, s. 180).

1.6.2.4. Nikâh Kıyma

“Kıyın, akit” (Ögel, 2001, s. 268) anlamlarına gelen nikâh kıyma, Müslüman Türklerin toplum yaşamında kullanılan kalıplaşmış bir söz öbeğidir. Eski Türk geleneklerinde bu eylem, simgesel bir uygulama ile karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulamada bir ağacın ya da ipin kesilmesi, gelinin baba ocağı ile olan bağının sona erdiğini ve geri dönüşün artık mümkün olmadığını simgeleyen sembolik bir anlam taşımaktadır (Aydemir, 2013, s. 640).

Evliliğin en önemli basamağı olarak görülen nikâh, resmî ve dinî nikâh olmak üzere iki biçimde uygulanmaktadır. Resmi nikâh; nikâh dairelerinde, gelin ya da damat evinde, belediye başkanı veya başkanın vekili aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu merasim, gelin ve damada nikâh memuru tarafından tanıklar huzurunda yöneltilen soruların cevaplandırılmasının ardından imza altına alınarak gerçekleştirilir (Araz vd., 1985, s. 42). Dinî nikâh ise, çoğunlukla nişan töreninde ya da düğün gecesinden önce gerçekleştirilmekte; bu süreçte din görevlileri, damat ve geline evliliği kabul edip etmediklerini tanıklar huzurunda üç kez beyan ettirmektedir (Gürbüz, 2015, s. 43).

1.6.2.5. Düğün ve Düğün Sonrası Uygulamalar

1.6.2.5.1. Kına Gecesi

Kına gecesi, çoğunlukla kız evinde düğünden bir gün önce gelinin eline kına yakılmasıyla gerçekleşen geleneksel bir eğlencedir.

Kına yakma eylemi, uzun yıllardan bu yana süregelen bir gelenek olarak adanmışlık ve kutsallık anlayışını yansıtan inanç boyutuyla Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır (Dülger, 2019, s. 57). Yöreden yöreye değişkenlik gösteren kına gecesi hazırlıkları düğün hazırlıklarının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu gece, genellikle kadın davetliler eşliğinde gerçekleşmekte ve geleneksel anlayışta geline kına yakılacağı zaman erkek misafirler bulunmadığı gözlemlenmektedir. Davetliler, geline kına yakma işleminin öncesinde ve sonrasında müzikle birlikte eğlenmektedirler (Küçükbasmacı, 2016, s. 82).

Kına yakma merasimi esnasında, gelinin baba evinden ayrılışını simgeleyen hüznü türküler eşliğinde duygusal bir ortam oluşturulur. Gelenek gereği gelin, kına yakılacağı sırada

elini açmayarak erkek tarafının avcuna altın bırakmasını bekler. Altının verilmesinin ardından kına yakma işlemi gerçekleştirilir. Merasimin bu hüznü aşamasının ardından eğlence bölümüne geçiş yapılır ve gece sona erer.

1.6.2.5.2. Düğün Töreni

Düğün törenleri erkek evi tarafından gerçekleştirilen ve evlilik sürecinin en önemli aşamalarından birini oluşturan geleneksel uygulamalardır. Günümüzde bu törenler genellikle pazar günleri gerçekleştirilmektedir. Geçmiş dönemlerde ise çoğunlukla cuma günü gerçekleştirilen düğünlerin, zamanla pazar gününe kaymasının temel nedeni, Miladi Takvim düzenine geçiş ve pazar gününün tatil günü olarak kabul edilmesidir (Bayoğlu, 2002, s. 289).

Düğün törenleri; düğün salonları, oteller, bahçeli alanlar veya evler gibi farklı mekânlarda gerçekleştirilebilmektedir. Köy, kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde bu törenlerin genellikle evlerde gerçekleştiği görülse de köy ya da kent fark etmeksizin belirli düğün geleneklerinin sürekliliğini koruduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, hazırlık süreci tamamlanan gelinin baba evinden ayrılmadan önce gerçekleştirilen kuşak bağlama töreni geleneksel yapının korunmasına örnek teşkil etmektedir. Söz konusu merasimden sonra damat ve yakınları tarafından teslim alınarak düğün mahalline götürülmektedir (Araz vd., 1985, s. 44). Bazı bölgelerde gelin alma sürecine davul, zurna gibi müzik unsurlarının eşlik ettiği görülmektedir.

Türk tarihinde düğünlerin ortak özelliklerinden biri misafirlere yemek ikram edilmesi geleneğidir. Bu geleneğin temelinde ihtiyaç sahiplerinin gözetilmesi ve toplumda birlik, beraberlik ile dayanışma bilincinin güçlendirilmesi yer almaktadır (Berber, 2009, s. 8).

1.6.2.5.3. Düğün Sonrası Uygulamalar

Evlilik aktinin tamamlanması ve düğün sürecinin sona ermesinden sonra yeni evli çiftlerin toplumsal yapıya uyum sağlaması için geleneksel uygulamalar devam etmektedir. Bu uygulamaların başında *el öpme* olarak adlandırılan teşekkür ziyaretleri gelmektedir. Söz konusu ziyaretler, evlilik sürecine maddi ve manevi katkı sunan aile büyüklerine ve yakın akrabalara karşı bir şükran borcu niteliğindedir. Bunun yanı sıra yeni evli çiftin sosyal çevre ve çevreyle ilişkileri yemek davetleri aracılığıyla da sürdürülmektedir. Bu bağlamda bazı yakınlar önceden davranarak çifti bir akşam yemeğine davet ederken, bazıları ise uygun zamanı beklemeyi tercih etmektedir. Böylece aileler arası sosyal bağların güçlendirilmesi ve iletişimin devamlılığı sağlanmaktadır (Araz vd., 1985, s. 33).

1.7. Araştırma Konusu ile İlgili Belli Başlı Araştırmalar

Literatür incelemesi kapsamında söz varlığı üzerine yapılan çalışmalarda son yıllarda belirgin bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu artış, dilimizin ve kültürümüzün daha iyi özümsemesi açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu bölümde, teze

katkı sağlayan ve kaynak niteliği taşıyan söz varlığı çalışmalarına yer verilmiş; ayrıca Konya ağız özelliklerini ele alan araştırmalar da dâhil edilmiştir. Söz konusu çalışmalar alfabetik olarak sıralanmış ve her biri hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir.

1.7.1. Yüksek Lisans Tezleri

Sağlam, K. (2024). *Konya Merkez Ağzı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bu tezde, Konya merkez ağız dil bilimsel açıdan kapsamlı bir biçimde incelenmiştir. Çalışmada öncelikle ses bilgisi ele alınmış, ünlüler ve ünsüzler sınıflandırılarak bu seslerin özellikleri ayrıntılı olarak ortaya konmuştur. Ardından benzeşme, değişme, düşme gibi ses olayları değerlendirilerek ağzın fonetik ve fonolojik yapısı açıklanmıştır. Devamında şekil bilgisi, fiiller, zamanlar ve edatlar incelenmiş; böylece Konya merkez ağzının biçim bilimsel özellikleri ortaya konmuştur. Tezin sonunda ise derlenen söz varlığını içeren sözlük bölümüne yer verilerek incelenen ağzın sözcük hazinesi sistemli bir biçimde sunulmuştur. Bu çalışma, ağız özellikleri bozulmamış yaşlı bireylerle yapılan röportajlar sonucunda elde edilen veriler temel alınarak oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında düğünle ilgili gerçekleştirilen röportajlarda, konuşurların kız isteme, gelinin evden çıkışı ve düğün gibi süreçlere ilişkin anlatımlarda bulundukları ve bu anlatımlarda ağız özelliklerinin yansıtıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca *mubârek*, *pi-lav dökme* gibi söz varlığı unsurlarının da konuşurlar tarafından kullanıldığı ve anlatımlarda yer aldığı görülmüştür.

Sivrikaya, S. (2024). *Konya Ağızlarının Tematik Söz Varlığı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bu tez çalışmasında, bölgenin söz varlığı tematik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Çalışmada isimler; hayvan adları, bitki adları, gökyüzü ile ilgili adlandırmalar gibi alt başlıklar altında sınıflandırılarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra fiiller, ünlemler, bağlaçlar, edatlar ve ekler de ayrı başlıklar hâlinde ele alınarak açıklanmıştır. Böylece Konya ağzının söz varlığı anlam alanlarına göre düzenli bir biçimde ortaya konmuştur. Çalışmanın sonunda ise incelenen unsurlara erişimi kolaylaştırmak amacıyla kapsamlı bir dizin bölümüne yer verilmiştir. Ayrıca çalışma, Derleme Sözlüğü'nden Konya yöresinde düğünle ilgili kullanılan sözcükleri de derleyerek *ana bezi*, *day dūn*, *dürü*, *saçı* gibi örnekleri de kapsamına almıştır.

1.7.2. Makaleler

Çöl, Ş., & Sormaz, Ü. (2015). Konya'da Geçiş Dönemlerinde Yapılan Yöresel Mutfak Uygulamaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 4(4).

Makalede Konya mutfak kültürüne ilişkin veriler, Konyalı ailelerin ileri yaş kuşakları ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak derlenmiştir. Çalışma, Konya mutfak kültürünün geç-

mişten günümüze uzanan süreçteki değişimini ve sürekliliğini kapsayacak biçimde yürütülmüş bir derleme araştırması niteliği taşımaktadır. Ayrıca Konya mutfak kültürü ile ilgili düğün geleneği bağlamında, düğün öncesi, düğün esnası ve düğün sonrasında uygulanan pratikler de kültürel bütünlük içerisinde değerlendirilmiş; *çetnevîr*, *yüz açımı* gibi söz varlığı unsurları da çalışma kapsamında ele alınmıştır.

1.7.3. Kitaplar

Ergun, S. N., & Uğur, M. F. (2015). *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı* (2. Baskı). T.C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Eserde Konya iline ait şairlerin hayat hikâyeleri ve eserleri örneklendirmek sunulmuş, Konya'ya özgü söz varlığı unsurları da kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Bunun yanı sıra kitapta mâni, türkü, ağıt, bilmece, kinayeler ve Türk adları gibi halk kültürüne ait çeşitli unsurlara da yer verilerek içerik zenginleştirilmiştir.

Işık, A. (2020). *Konya Ağzı ve Söz Dağarcığı*. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Işık, Konya şehir merkezi ağzına özgü dil özellikleri tanıtımının yanı sıra atasözleri, deyimler gibi söz varlığı unsurlarına da kapsamlı bir biçimde yer vermiştir.

Odabaşı, A. S. (1989). *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*. Selçuklu Belediyesi Kültür Bakanlığı Yayınları.

Eser, Konya kültürünü, gelenek ve inançlarını, maddi kültür unsurlarını ayrıntılı bir biçimde açıklamakla birlikte Konya düğünlerine özgü söz varlığı unsurlarına da kapsamlı bir biçimde yer vermekte; bu unsurların kullanım bağlamlarını ve kültürel anlamlarını açıklayarak bölgenin dil ve kültür zenginliğini ortaya koymaktadır.

Özkafa, A. (2010). *Gonya Kitabı*. Memleket Gazetesi Yayınları.

Eser, Konya'ya ilişkin, bayram, mekân adları, kişi adları ve hayvan adları gibi pek çok kültürel unsuru içermektedir. Eseri önemli kılan temel özelliklerden biri Konya ağzı esas alınarak kaleme alınmış olmasıdır. Ayrıca eserde düğünle ilgili özel bir bölüm bulunmakta ve sonunda bir Konya sözlüğü yer almaktadır.

Sakaoğlu, S. (2012). *Konya Ağzı Üzerine Araştırmalar*. Kömen Yayınları.

Saim Sakaoğlu, Konya ağzına ilişkin bildirileri, dil yazıları, Cumhuriyet'ten günümüze Konya'da iş yeri adları, Konya gazetelerindeki dil olayları ve Konya'da bazı sözcüklerin kullanım dışı kalması gibi konuları ele aldığı çalışmalarını tek bir eser altında toplamıştır.

KONYA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER (İKİNCİ BÖLÜM)

Bu bölümde Konya'ya ilişkin genel bilgilere yer verilmektedir. Bu kapsamda öncelikle Konya'nın coğrafi özellikleri ele alınarak ilin konumu hakkında bilgi sunulmakta, ardından Neolitik Çağ'dan itibaren süreklilik arz eden yerleşim tarihi ve şehrin geçirdiği isimlendirme evreleri irdelenerek bölgenin tarihsel kimliği ortaya konulmaktadır. Son olarak, şehrin toplumsal yapısını şekillendiren Selçuklu mirası ve Mevlevi öğretisi gibi manevi dinamiklerin yanı sıra yerel kültürel unsurların sentezi üzerinde durulmakta, böylece araştırmanın bağlamını oluşturan temel özellikler ortaya konulmaktadır.

2.1. Coğrafi Özellikleri

İnsanların dâhil olduğu, insanlardan ortaya çıkan her şey kültürün bir etmenini oluşturur. Din, dil, tarih, gelenek, görenek, ekonomi gibi ögeler toplumun kültürünün meydana getirilmesi ve biçimlendirilmesinde önemli etmenlerdir. Bu etmenlerden bir diğeri de coğrafyadır. İklim, doğal kaynaklar, engebeler, denizler gibi coğrafi unsurlar kültür oluşumunda büyük etki göstermektedir (İlhan, 1989, s. 715).

Konya, doğuda Niğde, Ankara, Aksaray; güneyde Antalya, Karaman; batıda Isparta ve Afyon; kuzeyde Eskişehir, Ankara illeriyle komşudur. İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük ili olan Konya, tipik bozkır coğrafyasının karakteristik özelliklerini barındırmaktadır. Selçuklu mirası, tarımsal ürün çeşitliliği, gelişmiş sanayi yapısı ve zengin mutfak kültürü ile öne çıkan şehir; aynı zamanda Mevlevi kültürüyle özdeşleşmiştir.

2.2. Tarihî ve Kültürel Yapısı

Bir şehri bütün yönleriyle tanımak için şehre kulak vermek, insanlarını tanımak, parçalardan yola çıkarak şehrin bütünü, düzenini anlamak gerekir (Alver, 2016, s. 26). Konya adının kökenine dair yapılan araştırmalar, şehrin antik dönemden bu yana süreklilik arz eden bir yerleşim merkezi olduğunu göstermektedir. Luvi kavmi tarafından verilen *İkkuwaniya* adının zamanla dönüşmesiyle; Klasik çağ'da *İkonion*, Antik Çağ'da *İkonium* ve *İkonias*, Orta Çağ'da *El-Koniya* formlarını aldığı görülmektedir. Son olarak Türk hakimiyetiyle birlikte Konya olarak adlandırılmış ve bu adla varlığını sürdürmüştür (Bahar, 2015, s. 272). Bu ad farklı kaynaklarda; Konia, Kûniya, Yconium, Cogna, Konieh gibi varyantlarla da kaydedilmiştir (Halıcı, 1984, s. 9).

Neolitik Çağ'da Çatalhöyük ile başlayan tarihsel serüveninde Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'ne başkentlik yaparak dönemin en önemli ilim, kültür, sanat merkezlerinden biri hâline

gelmiştir. Bu dönemde şehir; Mevlânâ, Şemsi Tebrizi, Sadrettin Konevi, Ateşbaz Veli, Muhyiddin Arabi gibi birçok âlime yurt olmuştur (Sormaz vd., 2018, s. 6).

Şehrin tarihsel kimliğinde başkentlik özelliği, belirleyici bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Günümüzde anıtsal yapıları ve köklü geçmişiyle dikkat çeken Konya, çift başlı kartal simgesiyle özdeşleşmiştir. Bu bağlamda şehir, iki kuşun gözettiği korunduğu yer anlamına gelen *kınnesreyn* vasfıyla betimlenmektedir (Göksu, 2021, s. 23).

Konya'nın kültürel yapısı üzerinde Mevlevi öğretisinin ve hoşgörü felsefesinin etkisi oldukça belirgindir. Bu manevi miras sadece sosyal hayatta değil, aynı zamanda mutfak kültürü ve törensel pratiklerde de görülmektedir. Özellikle düğün yemekleri gibi geleneksel uygulamalarda, Mevlânâ felsefesinin yansıması olan cömertlik ve paylaşım esaslı nitelikler ön plana çıkmaktadır.

KONYA'DA DÜĞÜN KÜLTÜRÜ (ÜÇÜNCÜ BÖLÜM)

Düğün, kıymetli bir hadiseyi daha anlamlı kılmak amacıyla yapılan bir merasim, bir eğlencedir. Toplumun her kesiminde görülen düğün belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte bu kurallar yöresel olarak değişiklik gösterebilir (Çelik, 2018, s. 324).

Kadim ve köklü bir kültüre sahip olan Konya'da geçmişten günümüze aktarılan geleneklerin bazıları canlılığını korumuş, aile kurumunun temel değerlerinin korunmasına büyük önem verilmiştir. Bu bağlamda düğün uygulamalarının bir kısmı geleneksel yapısını sürdürerek günümüze ulaşmıştır. Kız görme ve isteme süreciyle başlayan evlilik hazırlıkları; *şerbet, mubārek, sandık, dürü, yorgan ğaplama, kına, çetnevir, dūn pılavı, gelin alma ve yüz açımı* gibi her biri belirli kurallara sahip merasimlerle tamamlanmaktadır (Uz vd., 2013, s. 292).

Bu bölümde Konya düğün sürecinde gerçekleştirilen uygulamalar, yazılı kaynaklar ve bu kültürü iyi bilen kaynak kişilerden elde edilen veriler doğrultusunda aktarılmaktadır. Verilerin sunumunda söz konusu anlatımların özgünlüğünü korumak amacıyla ağız özellikleri dikkate alınmış ve bu özellikler metne yansıtılmıştır. Yararlanılan kaynaklardaki söz varlığı unsurları aktarılırken bu unsurların farklı biçimlerde kaydedildiği tespit edilmiş, bu durumdan kaynaklanan farklılıklar da söz varlığına yansımıştır. Düğün süreci; *görücülük-dünürcülük / kız isteme, nişan, nikâh kıyma, düğün ve düğün sonrası uygulamalar* başlıkları altında incelenmiştir.

3.1. Görücülük-Dünürcülük / Kız İsteme

Konya'daki düğünlerin ilk basamağı olan görücülük-dünürcülük; geleneksel çerçevede pazartesi, perşembe, cuma günlerinde öğle saatlerine kadar gerçekleştirilir. Dünür ziyaretinin öncesinde dünür gelinecek ev özenli bir biçimde temizlenir. Gelin adayı gelen misafirleri saygıyla karşıladıktan sonra kahve, kolonya ikramında bulunur. Bu sırada gelin adayının davranışları, fiziği, konuşması incelenir. Sonrasında damadın da fikri alınarak adaylardan uygun bir eş adayı belirlenir ve kız evine haber verilir (Uz vd., 2013, s. 138).

Karar aşamasının ardından süreç aileler arası resmî görüşmelere evrilir. Kızın annesi durumu babaya bildirir. Olumlu sonuç gelirse erkek tarafı kız evine giderek kalıplaşmış bir ifade olan “*Allāñ emri peygamberin kavli ile ğızınızı ōlumıza isdemeye geldik.*” cümlesiyle niyetlerini belirtir. Kızın babasının bu isteği onaylamaya niyeti varsa “*Alın yazılarında varsa bi şey diyemem. Bikaç gün düşüneyim.*” şeklinde karşılık verir. Talebin reddedileceği durumlarda ise çeşitli bahanelerle geri çevirme yolu tercih edilir. Cevabın olumlu olması hâlinde ise oğlan tarafı “*Allah rāzı olsun sizden. İsdēmizle evinize geldik. Siz de bizi kabul*

ettinizse nişanımızı koyacāz.” diyerek söz kesme ve nişan aşamasına geçişi resmîleştirir (Özcan vd., 1988, s. 99).

Konya görücülük-dünürçülük ve kız isteme geleneğindeki bu uygulama aşamaları kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda aktarılmıştır:

“Kız isdenirkene mahalle mahalle gezilir. Ondan sōra komşular şurda şurda kız var der. Oraya gireriz. Hangi kıızı bēnirsek o eve gireriz. Ondan iki gün sōra tekrar bi daha gideriz o kıza. Tekrar baharız iki üç arkadaşla beraber, ahrabalarla beraber. Ondan sōra kıızı onayladıh mı artık deriz ki biz akşamüstü size misāfirlē gelecēz deriz. Ondan sōra gideriz üç dört kadınlan kıza dūñür oluruz. “Annesine biz kızınızı bēndik. Allāñ emriyle kızınızı istiyoruz.” deriz. O da “Allah kısmet ettiyse olur, birbirimizi bi soruşturalım edelim. Babasına söyleyelim, kısmet olursa olur.” derler. Bırakır geliriz. Tekrar işde onlar bize bi gün verirler. O güne gideriz bir hafda sōra filan. Ondan sōra işde sordunuz, soruşturdunuz. Biraz nazlanırlar falan. Bir hafda sōra tekrar olsun derler. Bir hafda sōra tekrar gideriz işde. O zamanlar “Buyrun gelin işde erkekler birbirlerini tanısinlar.” derler. Daha kız olan hiç orta yerde yoh. Ondan sōra önce anneler, babalar, hısım ahraba karar verir. Ondan sōra o gün orda işde dūñür oluruz. Bōle bōle “Allāñ emriyle kızınıza dūñürüz” deriz erkeklerle beraber. Dāmat, gelin gene yok ortada ama gelin bize hürmət eder, ikram eder. Ama dāmat yok ortada. Ondan sōra o gün öyle geçer. Ondan sōra onlar aralarında konuşur, biz aramızda konuşuruz. Nāpalım? İşde olan kız birbirini bi görsünler, tanışınlar deriz. Bir hafda sōra tekrar olanı alır gideriz. Ondan sōra gelin hısım ahrabayla beraber kayınna kaynata orda otururkene artık olan otururken kız içeriye girer. Orda tanışırlar. Öyle konuşma, etme falan yok. Kapıdan görmeyle olan tamam derse, onaylarsa “Sabahleyin biz size haber verelim.” der kız annesi. Kız tamam dediye ölan da tamam dediye sabah telefonda konuşurlar iki anneler. “Tamam. Sōra biz gene geliriz, rahatsız ederiz.” deriz. Ondan bi iki üç gün sōra tekrar gideriz. İşde bōle bōle isdemeler olup he dendikten sonra işde şerbet içilir. Erkek dūñürü denir ona. Erkekler gider, kadınlar gider. Erkekler bi odada, kadınlar bi odada. İşde kıza bir yüksük taħarız kendi aramızda. Ha o zamanlar olan da gelir tabii ki. Ondan sōra orda görüşme olur. Tekrar dālırız. Orda konuşuruz dālmadan işde nişan nasıl olsun dūñ nasıl olsun konuşulur, edilir. Ondan sōra işde orda karar verilir.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Geleneksel görücü usulünde kahve ritüeli gerçek sessiz bir iletişim kanalı olarak işlev görür. Bu sürecin modern uygulamalarla sentezlenmesi diğər bir kaynak kişi tarafından şöyle aktarılmıştır:

“Konya kültüründe görücü usulü olarak evlenmek bi aracı tarafından bi kıızı tarıf ederler. O kıza bakılmaya gidilir. Bi randevu oluşturulur. Kıza bakılmaya gidilir. O gün kız evine

gidildikten sōra aile b̄ȳȳkleri toplanirlar. İki ũç kişi kıza bakarlar. Kız bi kaç sefer girer çıkar. Ēr kıızı b̄nirlerse o gŷn kıza dŷñŷr olurlar. Dŷñŷr olundŷ gŷn, dŷñŷr oldukları zaman ādeti kāve pişer. Ēr dŷñŷr olmazlarsa kāve pişirilmez. Dŷñŷr olurlarsa kızın annesi dışarıya çıkar. Kıza kāve pişirmesini sŷyler. Kız da o zaman anlar isdenildini. Kāvesini pişirir, getirir. Kāveler işildikten sonra onlar bi gŷn ayarlarlar. İşde bir hafda birbirlerine mŷsaade ederler. řŷnkŷ aileler birbirlerini sorup soruşturacaklar. Bir hafda sonra ōlan evi, kıız evine haber eder. Ēr iki taraf işin de olumluysa randevu oluşturularakdan kıız ōlan, ōlan kıza bakmak işin ya gŷndŷz ya akşam bi gŷn ayarlanır. Genellikle gŷndŷzleri oluyor. Hani çok şalabalık olmadan ōlan kıza, kıız ōlana bakmaya geliyor hani b̄necekler mi b̄nmeyecekler mi diyerekden. İki de birbirlerine bakdıkdan sonra onaylandılarsa ikisi de ertesi gŷn ōlan evi telefon eder. “Biz olumlu baktık.” der. Kız evi de Ēr “Biz de olumlu baktık” derlerse tekrar bi randevu oluşturularakdan erkek dŷñŷrŷ dedimiz bi akşam ayarlanır. O akşam da gene aile b̄ȳȳkleri, kayınpe- der, dedeler, annaneler, babaneler, dāmat olarakdan bi akşam oturması yapılır erkek dŷñŷr dedimiz. Bu erkek dŷñŷrlŷnde de neler olur? Mihir konuşulur. Dŷnde ailelerin evde hani eve karşı çocuklarına yapacakları eşyalar konuşulur. Dŷn tarihi konuşulur. Ondan sōra işde bir- birlerine alışveriş ne yapacaklarsa onlar gŷrŷřŷlŷr. O gŷn akşam da o şekilde sonlandırılır. O erkek dŷñŷr geldinde de ōlan şikolatasını, řiřēni getirerekden o gŷn ōyle bi hediyesi olur. O akşam o şekilde biter.” (Elmas Dŷzoylum, Konya / Karatay, 51 yaş)

Gŷnŷmŷz Konya gŷrŷcŷlŷk-dŷnŷrcŷlŷk ve kıız isteme merasimlerinde geleneksel uygu- lamaların şoğunlukla devam ettirildiği gŷrŷlmektedir. Bununla birlikte, damat adayının artık şişek ve şikolata ile ziyarete gelmesi ve eş adaylarının karar ōncesinde karşılıklı gŷrŷřmelerine daha fazla imkan tanınması geleneğin modern hayatın sosyal normlarıyla kurduğu uyumu gŷs- termektedir.

3.2. Nişan

Nişan tŷrenine geşilmeden ōnce gŷrŷcŷlŷk-dŷnŷrcŷlŷk / kıız isteme ile nişan arasında geręekleřtirilen bazı hazırlık ve uygulamalar da sŷrecin ōnemli bir paręasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, nişan sŷrecinin daha iyi anlaşılabilmesi işin sŷz konusu uygulamalara değinilmiştir. Bu uygulamalar, kaynak kişinin anlatımıyla şu biçimde sunulmaktadır:

“Ōnce bi mubārek diye bi dŷrŷmŷz var. Bi bohça hazırlanır ōlan evine. İşde ōlana bi kıyafet, şamaşırıldır, ondan sōra bi gŷmlektir, bi sŷveterdir, ondan sōra bi şorabını şonur. Bohçalar hazırlanır. Sekiz on misāfir olur, gidilir ōlan evine. On beş yirmi gŷn sōra da kıız evi ōlan evine mubārek diye gŷtŷrŷr. Aynı ōle bohça, ōlana alınır. İşde kıza ne aldılarsa karşılında da ōlana alırlar. Gŷtŷrŷr giderler onlar da sekiz on misāfir. Ōle de bi kŷřŷk dŷrŷ olur mubārek gibi. Ondan sōna mubārekden sōra aradan iki ũç ay geçer. şerbet dŷrŷmŷz deriz biz. Bi şerbet

dürüsü hazırlanır. Bi siniye çetneviri düzülür. Ölanın sigarasıdır, harçlı, cüzdanı ondan sōra çetneviri, şekeri, leblebisi işde ne varsa o an için onlar bōle sıra sıra düzülür. Ortaya bi şerbet dürüsü, şerbet surahisi konur. O şerbet surahisinin āzı k̄rafon k̄atlarla süslenir. Onun üsdüne bi renkli tül yapılır. Tepsinin āzı etrafına geçirilir. Bālanır şeritlerle. O da ōle bi şerbet dürüsü diye götürülür. Bunun için misāfir toplanır on on beş kişi ōle bi gidilir ōlan evine.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Konya'da nişan merasimleri ailelerin tercihinə göre hoca eşliğinde ya da çalgılı olarak kız evi tarafından gerçekleştirilen törenlerdir. Çalgılı nişanlarda *minnoşlar* (bk. 4.1.1.1.85) adı verilen müzisyenler eşliğinde eğlenceler gerçekleştirilir. *Sıcak şerbet* (bk. 4.1.1.1.99) ya da *yohlama* (bk. 4.1.1.1.110) aşamalarında henüz yüzük takılmadıysa nişanda damadın annesi tarafından yüzükler takılır, ardından erkek tarafınca hazırlanan hediyelerin takdimine ve ikramların dağıtımına geçilir. Genellikle perşembe günleri kadınlar arasında gerçekleştirilen bu merasimlerde, misafirlere lokum ve bisküvi, geleneksel tatlar ikram edilir. Törenin sonunda ise yerel bir gelenek olan *yolculuk var* şarkısı söylenerek merasim sona erdirilir (Halıcı, 2014, s. 25) (Özcan vd., 1988, s. 100).

Konya düğünlerindeki nişan süreci kaynak kişiler tarafından şu biçimde aktarılmaktadır:

“Nişan yapıldıktan sonra gelin içeriye girer ve büyük küçük ayırt etmeden el öper. Lokum, bisküvi, leblebi, Mevlāna şekeri, fıstık gibi ikramlar olur. Kadınlar kendi aralarında Ğonya usulü oyun havası oynar. Gelinin yakasına para, taķı takılır. Datlıdan sonra erkek evinden gelen özenle yapılmış bohçalama sarılan elbiseler, çeyizler gösterilir. Erkek evinden gelen elbiseler gösterilir. Daha sonra gelin için alınan elbiseler tekrar erkek evine götürülür. Çeyiz tekrar ğız evine götürülür. Ğaynana oynarken gelin ayakta bekler ve dier gelinler de ğayınvalideleri oynarken ayā k̄alkarlar. Elini öper öyle otururlar. Sonra da nişan biter.” (Zübeyde Özkan, Konya / Selçuklu, 64 yaş)

Günümüzde modernleşmenin ve deĝişen yaşam koşullarının bir sonucu olarak nişan merasiminin mekânsal ve icra bakımından dönüşüme uğradıĝı görölmektedir. Bu deĝişim süreci kaynak kişi tarafından şu sözlerle ifade edilmektedir:

“Konya kültüründe söz ve nişan artık eskisi gibi ayrı yapılmıyo. Eskiden söz ayrı, nişan hep ayrı yapılyodu. Söz evde yapılyodu. Kız evinde yapılyodu. Nişan, dışarda hani salon da tutuluyodu. K̄alabalık bir ortamda yapılyodu. Şimdi artık sözle nişanı bir arada beraber yapıyollar. Söz hazırlıkları yapılırken işde önce çarşıya çıkılır. İşde söz yüzükleri alınır. İşde alyans mı alınır pırlanta mı alınır? K̄ıyāfete çıkılır. K̄ıza o ğünkü nişanda, sözde giyeceĝi k̄ıyāfet alınır. İşde kuaför hazırlıkları yapılır, ayakķabısı alınır. K̄ızın o ğünkü salondaki gelecek misāfirlere

dātılacak hediyeleri şimdinin zamanında mesela yelpazedir, mumdur, süs eşyasıdır, o tür şeylerin hazırlıkları yapılır. Onu kız evi yapar. Nişanı beraber ayarlıyollar. Erkek eviyle kız evi yarı yarıya yapıyo masrafları. İkramlarını hazırlıyollar. O günü o şekilde dērlendiriyollar. Misāfirler geldikten sonra kızla olan giriyo. Ondan sonra bi aile büyükleri giriş yapıyollar. Gelinle dāmat. giriş yaptıktan sonra bi aile büyükleri konuşma yapıyor. Konuşma yaptıktan sonra alyanslarını takdıktan sonra kurdelerini kesiyollar. Kurdele kesdikten sonra hep aile büyüklerinin sırayla hep elleri öpülüyo. Bütün salondaki misāfirler herkes kimisi para takar, kimisi takı takar. Ondan sonra işde o gecede takı merasimi bittikten sonra fotōraf çekilir, vidyolar çekilir. Ondan sonra erkekler ayrı bi bölüme alınır. Kadınlar o ortamda kalır. Müzik çalarlar, vidyo çekerler. Ėlence yaparlar. Yāni nişan, söz ikisi bi arada olan bir ėlence oluyor.”(Elmas Düzoylum, Konya / Karatay, 51 yaş)

Tüm bu anlatılar ışığında Konya'daki nişan geleneklerinin hazırlık bölümünden uygulama aşamasına kadar bir yardımlaşma üzerine kurulduğu olduğu görülmektedir. *Mubārek* (bk. 4.1.1.1.87) ve *dürü* (bk. 4.1.1.1.32) gibi pratiklerle başlayan süreç, sadece çiftlerin değil, ailelerin de birbirini maddi ve manevi olarak tanınmasını sağlayan bir ön hazırlık niteliğindedir. Öte yandan kaynak kişilerin aktardığı mekânsal değişimler, nişan ritüellerinin ev ortamındaki mahremiyetten salonlardaki daha geniş katılımlı ve gösterişli törenlere doğru evrildiğini kanıtlamaktadır. Günümüzde geleneksel şerbet ve söz merasiminin birleştirilerek modern salon kutlamalarına dönüşmesi, kültürel mirasın değişen yaşam koşullarına ve sosyo ekonomik dinamiklere uyum sağlama çabasının ortaya çıkması olarak değerlendirilebilir.

3.3. Nikâh Kıyma

Konya düğünlerinde imam nikâhı ve resmî nikâh arasındaki zaman aralığının genellikle kısa tutulduğu görülmektedir. Mahallî halk inanışlarına göre nikâh akdine yönelik olumsuz bir müdahale (büyü, bağlama vb.) ihtimaline karşı bir önlem olarak dinî nikâhın gerçekleştirileceği gün ve saat gizli tutulmaya çalışılır. Geleneksel icrada; damat ve damadın birkaç aile büyüğü, hoca ile birlikte gelin kızın evine gelir. Nikâh sırasında gelin, kapı arkasında bekleyerek rızasını belirtir ya da aile büyüklerinden birini vekil tayin ederek süreci tamamlar (Boran vd., 2014, s. 242).

3.4. Düğün ve Düğün Sonrası Uygulamalar

Nişan merasiminin tamamlanmasıyla birlikte evlilik sürecinin son ve en kapsamlı aşaması olan düğün hazırlıklarına geçilir. Geleneksel yapıda nişanlılık süresi, ailelerin rızası yöresel pratiklere bağlı olarak değişkenlik göstermekle birlikte bu süreçte gelin ve damat adayının görüşme sıklığı ile biçimi aile büyüklerinin denetiminde gerçekleşir:

“Dūn nişandan iki üç ay sonra veya sekiz ay sonra öyle biraz uzun sürer. Ondan sōra işde böyle kız olan birbiriyle gezsin, tozsun, konuşsun yok. Artık kız annesi, kız babası müsaade etmezler olanları konuşmasına. Akşam işde arada bi dāmadı isderlerse haber verimiz. Gelsin derlerse dāmat gider, gelmesin derlerse gitmez. Sadece biz kayınna, kaynata işde elti, görümce ne varsa onlar giderler kıızı bir daha görürler filan. Bu aralıklarla bōle yedi sekiz ay geçer. Ondan sōra işde dūne başlanır.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Nişan ve düğün arasındaki süreçte Konya düğün kültürünün en önemli safhalarından biri de büyük dürü (bk. 4.1.1.1.14) hazırlığıdır. Bu aşamada kız evine gönderilecek çeyizler ve tarafların birbirine hazırladığı bohçalar, sosyal dayanışmanın ve akrabalık bağlarının pekiştirilmesini simgeler. kaynak kişi bu süreci şu biçimde aktarmaktadır:

“Dūne yakın büyük dürü denir. O yapılır. Büyük dürüde de işde ev dōşenecek kızın eşyaları çeyizleri gidecek. Olan evi de işte on iki yastıh, bi halı, bi de demir kıyola kızın çeyizi bu. Yāni olanın verdī eşya bu kız evine. Evi dōşenir. Kayınna kaynata yanına gider gelirler. Bi tane oda verilir. Bi tane de misāfir odası verilir. Misāfir odasına on iki yastıh dōşenir, halısı serilir. Yatak odasına da bir kıyola konur. Kıyoladan başka bi de sandī konur yanına kızın çeyiz sandī. Tamām. Artık şey kıza başka bi eşya alınmaz hiç. Ondan sōra onları büyük dürüde de bohça hazırlanır. Kayınnaya, kaynataya evde görümce, çelevi kim varsa. Hepsine baya bi büyük dürü konur. Seccadesinden dut, ayānın terlinden dut, kıyafetlerinden dut hepsine ayrı ayrı bohça hazırlanır. Mesela evde dokuz kişi varsa dokuz kişiye de dokuz bohça hazırlanır. Beş kişiye beş bohça hazırlanır. O gün kızın çeyizleri, beraber serilir, dōşenir. O bohçalar da oraya bırakılır. Büyük dürüde yemek verilir. İşde her şeysiyle artık çorbadan a'dan z'ye kadar her şeysi olur. O misāfirler işde giden misāfirler olan evinden de çārırlar. İki sofraya misāfir olur. Onu öyle bırakır gelirler. Ondan sonra dūne gelir sıra.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

3.4.1. Kına Gecesi

Konya düğünlerinde kına gecesi, müzik ya da hoca eşliğinde gerçekleşebilir. Kına yakılacağı zaman kızın başına kırmızı işlemeli bir örtü örtülür, ayaklarının altına yastık koyulur. Gelin, kibleye doğru döndürülerek el ve ayaklarına kına yakılır. Kınayı annesi babası hayatta, mutlu evliliği olan bir kişi yakar. Kına yakılırken kayınvalide gelinin avcuna para koyar. Gelin de kendisine verilen bu parayı damadın para kesesine koyar. Böylece bereketin artacağı düşünülür (Halıcı, 2014, s. 28).

Kaynak kişiler bu süreci ve bu sürecin zaman içindeki değişimini şu biçimde aktarmaktadır:

“Kına gecesi dünden üç gün önce olur. Akşam olur. Gene bayanlar toplânır, kız evine gelinir. Ölan evi kız evine gelir. Kız evinden de misâfirler olur. O gün işde biraz elence yaparlar, çalarlar, çarırılar, işde oynarlar. Ondan sora kına yakımı gelir. Kına yakımında artık mâniler söylenir, ilâhiler söylenir. Kızın ayâna bileklerine kadar kına yakılır. Ellerin bileklerine kadar kına yakılır. Duvar yastıkları olur. Gelinin ayaklarının altına yastık konur. Ayaklarına iki kat daha yastık konur. Ayakları kızın tâ yuvarı çıkar. Bileklerine kadar oralarda kına yakarlar.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Günümüz uygulamalarına dair ise şu bilgiler verilmektedir:

“Kına gecelerimizde iki taraf da ortaklaşa ayarlıyollar masrafları. İki taraf da eşit olarak misâfirlerini ayarlıyollar, salonlarını ayarlıyollar. Daha sonra işde kına kıyafetini kız evi ayarlıyor, bindallısını ayarlıyor. Ondan sonra işde bu bazen organizatörler oluyor. Onlar kına gecesinde elendirmek amaçlı oluyor. Kına gecesinde işde ilk giriş oluyo nişan elbisesiyle, kıyafetiyle. Ondan sonra bazen dâmatla beraber giriyollar. İlk dans yaptıktan sonra oynadıktan sonra dâmat çıkıyor. Kadınlar, bayanlar kendi aralarında elenceleri oluyor bi de kınaya kalıncaya kadar elendikten sonra kına yakılacânda tekrar olan geliyor. İkisi yan yana oturuyollar. Hem olana hem kıza ellerine, avuçlarına kına yakılıyo. Kına yakılma esnasında kızın avcuna işde çeyrek altın takıyoruz. Eskiden öyle deyildi. Şimdi yeni usûl artık dâmatlar da istiyollar. Şimdi dâmatların da ellerine çeyrek takıyoruz. Gelinle dâmat kına yakıldıktan sonra beraber oynuyollar. Dâmat dışarıya çıkdıktan sonra bayanlar kendi aralarında tekrar elencelerine devam ediyollar.” (Elmas Düzoylum, Konya / Karatay, 51 yaş)

Zamanla kına gecelerine özgü bazı geleneksel uygulamaların (örneğin ayak bileklerine kadar kına yakılması), yerini modern törenlere bıraktığı görülmektedir. Bununla birlikte, kına gecesinin düğünden bir gün önce yapılması ve damada da altın takılması gibi yeni âdetlerin yerleştiği görülmektedir.

Kına gecesi gibi düğün hazırlıkları kapsamında yer alan ve Konya düğün kültüründe günümüzde de önemli koruyarak varlığını sürdüren bir diğer geleneksel uygulama ise çetnevirdir. Çetnevir, damat tarafınca düğün öncesinde gerçekleştirilen, çeşitli çerezlerin ikram edildiği ve eğlence etkinliklerinin düzenlendiği köklü bir gelenektir.

Bir çetnevir tepsisinde; fındık, fıstık, kuru kayısı, patlamış mısır, lokum, incir, pişmiş bulgur, iğde, kuru üzüm, ceviz, leblebi gibi hazırlayanın maddi durumuna göre değişebilen yiyecekler bulunur. Söz kesilmesinin ardından kız evi tarafından oğlan evine gönderilen çetnevir tepsisi damat ve yakın çevresinin katıldığı bir eğlence eşliğinde tüketilir. Bu gelenek, yorgan gâplama (bk. 4.1.1.1.110), nişan, gerdek gibi düğün sürecinin diğer aşamalarında da sıklıkla uygulanmaktadır (Barı, 2004, s. 452) (Uz vd., 2013, s. 335).

3.4.2. Düğün Töreni

Konya'da düğün günü sabahın erken saatlerinde *pilav dökme* (bk. 4.1.1.1.93) ile başlar. Bu uygulama Konya mutfak kültürünün düğünle harmanlanmış bir yansımasıdır. *Gelin alma* ve sonrasındaki süreç ise geleneksel uygulamalarla devam eder:

“Erkek tarafında pilav pişirimi yapılır. Sabah erkek tarafına gelenler olur hayırlı mübârek olsun diye. Uzağtan gelenler için Ğonya'nın yöresel yimē verilir. Arabalar için havlu bālanır. Seccade, sadece gayınpederin ve gelinin arabasına bālanır. Gelin de dualar eşl̄inde evden çıkarken mahrem olan erkekler görmesin diye battaniye dutulur ve arasından geçip arabaya öyle biner.” (Zübeyde Özkan, Konya / Selçuklu, 64 yaş)

Konya geleneğinde, damat tarafı gelin almaya kız evine gittiğinde gelin tarafı kapıyı açmaz ve bahşiş bekler. Bahşiş verilip kapı açtırdıktan sonra gelin, babası tarafından dışarı çıkarılır ve dualarla gelin arabasına bindirilir. Bu sırada geleneksel olarak bir aynaya kız evi tarafından su dökülür. Üç çocuğa; bir duvar aynası, leğen ve içi su ile dolu ibrik verilir. Çocuklar suyu azar azar dökerek damat evine giderler ve elindekileri kayınbabaya verip bahşiş alırlar. Gelin arabası, bahşiş almak için sık sık durdurulur. Yeni evine getirilen gelin, alkışlar içinde arabadan inerken - kayınbabanın maddi durumu iyiye - bir koç kesilir ve gelin üstünden atlatılır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1165).

Gelin alınıp eve girdikten sonra uygulanan geleneklerle düğün süreci tamamlanmaktadır:

“O gün işde arabalar gelir dūn günü. Arabalardan kız bōle başı açık dēl, hem kapalı ama o zamanlar baş açık çok yapılırdı. Bize şey giydirirler, bürgü giydirirlerdi eskiden. Böyle başın gözüün örtülü. İki taraftan battaniler dutulur. O çarşafın içinde kız arabaya biner. Öyle kimse erkek görmez yabancı. Tekrar o bürgüyle kapıdan olan evine geri girer gelin. Ondan sōra orda çarşafını çıkarırlar. Orda işde olanlar koltuk olurlar kol kola girerler. İşde şöyle bi bahçeleri varsa dolaşırlar. Ondan sōra olanlar kız ancak o zamanlar odada yalnız olabilir. Ondan bir hoş geldin derler birbirlerine. Herkes dışarda bekler. Gene gelin beklenir. Tekrar çıkar gelin. Ondan sōra işde orda misāfirler geline bakacak. Dāmat gene yoğ gider.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Gelin araçtan inişinden itibaren uygulanan bu sıkı kurallar yerini gelinin yeni sosyal konumunun pekiştirildiği ev içi ritüellere bırakır. Özellikle gelinin ilk aşamada kendi evine değil de bir akraba evine inmesi ve sonrasında gerçekleştiren ikram törenleri geleneğin sürekliliğini şu biçimde yansıtır:

“Gelin alınıp getirilince gayıinvalidenin veya kendi evine inmez. En yakın akrabalarından birinin evine iner. Gelinin kula sār olmasın diye def çalınır, genç kızlar oynar. Gelin biraz

dinlenmek için yatar. Akşam ezanına yakın zamanda gelinin görümcesi, eltisi gibi yakınları bir tas üzüm ve havlu ile gelinin oldü eve gider. “Alıñ üzümünüzü veriñ kızımızı” diye isderler. Gelini kendi evine getirirler. Erkēn akrabalarından büyüklerden hala, yenge girer ve gelinin yanında otururlar. Gelin onlara kolonya, şeker ve sigara ikrāmında bulunur. Güve beklenir. Güve gatilımı dedikleri ādet gerçekleştirilir. Dāmadın altına iki tane yün minder serilir ki dāmat yüksekde otursun diye. Dāmat namazını kılar. Gelin dāmadın namazının bitmesini ayakta bekler. Dāmat namazı bitirince gelin yine kolonya, şeker ve sigara ikrāmında bulunur. Büyükler biraz daha bekler. Daha sōra çıkıp gençler dışarda oynar.”(Zübeyde Özkan, Konya / Selçuklu, 64 yaş)

Namazın ardından cemaat bir araya gelir; edilen dualar eşliğinde damat, sırtına sembolik olarak vurularak gerdek odasına katılır. Bu uygulama *güve gatma* (bk. 4.1.1.1.70) olarak adlandırılmaktadır. Odaya girildiğini sağdıcin hanımı, gelin ile damadın ellerini birleştirip mutluluk temennilerinde bulunur ve ardından çifti yalnız bırakarak ortamdan ayrılır (Uz vd., 2013, s. 141).

Günümüzde Konya düğünleri değişen sosyo-kültürel yapıya bağlı olarak bu uygulamaların bazı formlarını dönüştürmüş olsa da; pilav dökme geleneği, yöresel yemek ikramları ve düğün araçlarına havlu bağlanması gibi sembolik uygulamalar vasıtasıyla kültürel hafızadaki sürekliliğini korumaya devam etmektedir.

3.4.3. Düğün Sonrası Uygulamalar

Konya düğün geleneğinde düğün tamamlandıktan sonra evlilik birliğinin sosyal kabulü ve ailelerin kaynaşması amacıyla gerçekleştirilen bir dizi geleneksel uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamalar temel olarak gelinin yeni evine alışması ve aile büyükleriyle kurulan ilk resmî (el öpme, davetler) temaslar etrafında şekillenmektedir. Söz konusu geleneklerin uygulanması kaynak kişiler tarafından şu biçimde aktarılmaktadır:

“Gelin, dūnden hemen sōraki gün sabah ezanı ile uyanıp kādife şalvarını giyip yanında eltisi ya da görümcesi ile beraber gayınpeder ve gaynanasını uyandırmaya gider. Yanında da şeker, kolonya ve sigara götürür. Gayınpederini uyandırır. Daha sonra da beş altı evi gezip eve gelir. Tekrar gelinli giyer. Yüz açımı için büyükler gelir.” (Zübeyde Özkan, Konya / Selçuklu, 64 yaş)

Gelinin yeni evindeki ilk sabahı ile başlayan bu kişisel uygulamalar, ilerleyen günlerde yerini ailelerin karşılıklı olarak ağırladığı daha geniş toplumsal uygulamalara bırakır. Özellikle kız evinin damadı kabul süreci ve tarafların akrabalık bağlarını tazelediği davet geleneği yerel kültürde şu kurallarla karşılık bulur:

Ondan sōra aradan bir hafda sōra kız evi olan evini dāvet eder. Büyük dāvet yaparlar iki üç sofralık. O zamanlar o sofrā misafir ārlamayınca çārılmayınca dāmat bir daha o eve giremez. Gelini götürür giderler. İki üç gün sōra bir hafda sōra gelin bi annesini görür eve gelir. Tamām. Annesi ne zaman dāvet ederse dāmat öyle gider. O dāvet olmayınca dāmat o eve giremez. Bu kadar kurallar vardı eskiden.” (Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş)

Gelin yeni evine girişile başlayan bu ilk süreç yerini ilerleyen günlerde ailelerin karşılıklı etkileşimini ve akrabalık bağlarının pekiştirildiği ziyaretler zincirine bırakmaktadır:

“Dūn bitdikten sonra, iki gün sonra dāmatla kız, annesiyle babasıyla el öpmeye gelirler, görüşürler, otururlar. İşde bi akşam çaya gelirler ve her bi akşam bizim Konyamızda ādettir hep aile büyüklerimizden teyzeler, dayılar hepsi birer akşam el öpme diye bir ādetimiz vardır. Her aile bir akşam yemēne el öpmeye çārır. Hep yemekli gidilir akşamları. Bazıları gündüz çārır bazıları akşam çārır. Hem olan tarafından aile büyükleri hem kız tarafından aile büyükleri yemē çārırlar. Yemē alırlar evcek yani evin içindeki kişilerle beraber ve o gün yemē gelindinde işde ev sahibi gelinle dāmat gelmeden önce ona bir hediye ayarlar. İşde altın olabilir, ufağ para olabilir, bi kıyafet olabilir, bi ev eşyası olabilir. Bi bōle hediye ayarlayarakdan o gün gelin geldinde ona hediye verilir.” (Elmas Düzoylum, Konya / Karatay, 51 yaş)

Konya düğün geleneğinde düğün sonrası gerçekleştirilen bu uygulamalar sadece birer nezaket ziyareti değil, aynı zamanda toplumsal onayın inşasına hizmet eden pratiklerdir. Gelinin yeni aile ortamına belirli ritüeller aracılığıyla kabul edilmesi ve damadın kız evi tarafından davet edilinceye kadar beklemesi gibi uygulamalar, iki aile arasındaki sınırların çizilmesi ve karşılıklı saygının temelini atılması bakımından işlevseldir. Bunun yanı sıra, söz konusu ritüellerin hediyeleşme ve ikramlarla desteklenmesi akrabalık ilişkilerinin hem maddi hem de manevi boyutlarda güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle, düğün sonrası uygulamalar, köklü bir söz varlığının ve somut olmayan kültürel mirasın önemli bir yansıması niteliğindedir.

İNCELEME (DÖRDÜNCÜ BÖLÜM)

İnceleme bölümü, çalışmanın kapsamına uygun olarak iki ana başlık altında düzenlenmiştir. İlk başlıkta düğün kültürüyle ilgili söz varlığı ele alınmış; bu kapsamda düğün gelenekleri, törenler, uygulamalar ve bu alanda kullanılan söz varlığı *temel söz varlığı (isimler, fiiller), atasözleri, deyimler, kalıp sözler (ilişki sözleri)* alt başlıkları altında incelenmiştir. İkinci başlıkta ise düğün olgusu ile ilgili işletme adları tespit edilmiş, işletme adlarının oluşumunda etkili olan adlandırma unsurları ve adlandırma yolları ele alınmıştır. Ayrıca işletme adları söz dizimi açısından incelenmiş, Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan adlandırmaların da tespiti yapılmıştır.

4.1. Düğün Kültürü ile İlgili Söz Varlığı

Çalışmanın bu bölümünde literatür taraması ve saha araştırması neticesinde elde edilen düğün kültürü söz varlığı unsurları incelenmiştir. Düğün kültürüne ilişkin söz varlığının tespitinde kullanılan verilerin bir bölümü kaynak kişilerden, bir bölümü ise yazılı dokümanlardan elde edilmiştir. Dokümanlardan aktarılan veriler, ağız özelliklerini yansıtmak biçimde özgün hâlleri korunarak aktarılmıştır. Standart Türkçe ile kaydedilmiş unsurlar ise kaynak kişilerden derlenerek sözlü veriler doğrultusunda yeniden kayıt altına alınmıştır. Alınan kaynaklardaki söz varlığı unsurlarının çalışmaya aktarımı sırasında, bu unsurların farklı biçimlerde kaydedildiği tespit edilmiş; bu durum söz varlığının sunumuna da çeşitlilik olarak yansımıştır. Konya'ya özgü yerel değerleri yansıtan bu veriler, söz varlığı dil çalışmalarına da katkı sunması amacıyla transkripsiyon işaretleriyle kayıt altına alınmış, madde başları ve örnekleme cümlelerinde kullanılan transkripsiyonlu ifadeler tamamen küçük harflerle kaydedilmiştir.

Belirlenen söz varlığı unsurları, *temel söz varlığı (isimler, fiiller), atasözleri, deyimler ve kalıp sözler (ilişki sözleri)* türünde sınıflandırılarak alfabetik sıra ile sunulmuştur. Kavramsal çerçevede söz varlığı; temel söz varlığı, atasözleri, deyimler, terimler, kalıp sözler (ilişki sözleri), kalıplaşmış ifadeler, yabancı sözcükler ve çeviri sözcükler başlıkları altında ele alınmıştır. Ancak kavramsal çerçevede yer alan terimler, kalıplaşmış ifadeler, yabancı ve çeviri sözcükler; derleme verileri içerisinde bağımsız bir kategori oluşturacak sayısal yoğunluğa ulaşmaması ve çalışmanın temel odağının doğrudan halk dilindeki canlı kullanım özellikleri olması sebebiyle ayrı birer tasnif maddesi olarak değerlendirilmemiştir. Bu doğrultuda inceleme, bölge ağzını karakteristik yapısını en iyi yansıtan aşağıdaki ana başlıklar altında yapılandırılmıştır.

4.1.1. Temel Söz Varlığı

Bu bölümde, söz varlığı başlığı altında yer alan unsurlar temel söz varlığı kapsamında ele alınmış, bu kapsamda söz konusu unsurlar çalışmanın kapsamı doğrultusunda isimler ve fiiller olmak üzere iki alt başlık altında incelenmiştir. Araştırma verileri doğrultusunda toplam 126 söz varlığı unsuru tespit edilmiştir. Söz konusu verilerin yöredeki anlamları açıklandıktan sonra, DS ile karşılaştırılmış; bu verilerin bir bölümünün sözlükte hiç yer almadığı, bazılarının mevcut kayıtlardan farklı anlamlarla yer aldığı, bir kısmının ise semantik bir örtüşme olmasına rağmen sözlükte belirtilen coğrafi yayılım alanları içerisinde Konya ilinin yer almadığı saptanmıştır. Türkiye genelinde yaygınlık gösteren gelenek adları açıklanmış fakat yerel ve özgün nitelik taşıyamaları nedeniyle bu karşılaştırmaya dâhil edilmemiştir.

Fonetik varyantı olan ifadeler, tek bir ana madde altında toplanmış, yörede baskın olan unsur madde başı yapılmış, diğer varyantlar ise bu birimi takiben alfabetik sırayla verilmiştir. Eş anlamlılık ilişkisi bulunan ifadeler ise ayrı madde başları olarak kaydedilmiş ve unsurlar gönderme yapılarak ilişkilendirilmiştir. Metin içi açıklamalarda ise anlatım birliğini sağlamak adına bu ifadelerden yaygın olanı tercih edilmiştir.

4.1.1.1. İsimler

Bu bölümde, düğün söz varlığına dair isimler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kelime grubu biçiminde kullanılan ve ad işlevi taşıyan yapılar da aynı başlık altında incelenmiş olup 116 isim belirlenmiştir.

4.1.1.1.1. *al yazı*

şerbet düürüsü (bk. 4.1.1.1.101) kapsamında içine her türlü çerez, şeker, meyve konularak damada hazırlanan *çetnevir* (bk. 4.1.1.1.18) sinisi *al yazı* olarak tanımlanmaktadır (Halıcı, 2014, s. 24). *al yazı*, DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.2. *ana bezi*

Oğlan tarafının kızın annesine hediye olarak verdiği elbiselik kumaşa verilen adlandırmadır (DS, 1993, s. 251).

4.1.1.1.3. *arağcın ~ arağcın*

arağcın, eski Konya düğünlerinde gelinlerin baş süslemesinde kullanılan tacı ifade etmektedir (DS, 1993, s. 294) (Işık, 2020, s. 102).

4.1.1.1.4. *ara kesme*

Oğlan tarafının *erkek düñürlüne* (bk. 4.1.1.1.35) gitmesi ve bu ziyaretin kız ailesi tarafından olumlu karşılanması *ara kesme* olarak adlandırılmaktadır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1153). Bu ifade, DS’de *ara kesmek* biçiminde eş anlamlı bir içerikle kayıt altına alınmış; ancak

sözcüğün coğrafi yayılım alanı içerisinde Konya iline dair bir bilgi girişi saptanmamıştır. Kavramın kullanım sahası Mersin, Rize ve Denizli yöreleri ile sınırlandırılmıştır (1993, s. 295).

4.1.1.1.5. *ārlik*

Konya düğün geleneğinde *ārlik*, damat tarafınca düğün öncesi süreçte gelin adayı ve ailesi tarafından hazırlanan, içerisinde elbise, ceket, gömlek gibi ürünlerin bulunduğu hediye grubunu ifade etmektedir. Söz konusu hediyeler; gelin, gelinin annesi ve babası, diğer akrabalar dikkate alınarak sandık içerisinde kız evine götürülmektedir (Halıcı, 2014, s. 26) (Özkafa, 2010, s. 126). *ārlik* sözcüğü, DS’de, “başlık parası” anlamıyla Afyon yöresi için kaydedilmiştir (1993, s. 4407).

4.1.1.1.6. *aşcı dakımı ~ ahçı dakımı*

Düğünlerde yemek pişiren kimseler *aşcı dakımı* olarak adlandırılmaktadır. Söz varlığı unsuru, DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.7. *aşcı ğaydı ~ ahçı ğaydı*

aşcı ğaydı, düğünlerde 1000 kişiyi aşan misafir grupları için hazırlanan değişmeyen bir menüsü olan yemeklerdir. Söz konusu menü, yoğurt çorbası, etli pilav, ırmik helvası, bamya çorbası ve zereden oluşmaktadır (Halıcı, 2014, s. 18). Söz konusu ifade DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.8. *bamya çorbası*

bamya çorbası, kuru bamya, koyun eti ve kuyruk yağı kullanılarak hazırlanan Osmanlı İmparatorluğu saray mutfağından günümüze ulaşmış coğrafi işaretli bir yemek türüdür. Bu yemek, Konya düğün geleneğinde yoğurtlu çorba, etli pilav ve ırmik helvasının servis edilmesinin ardından ikram edilmektedir.

4.1.1.1.9. *bıraķıntı*

Konya ağzında, geline gelen çeşitli hediyeleri tanımlamak için kullanılan ifadedir (DS, 1993, s. 670).

4.1.1.1.10. *bıraķıntılı dūn*

Konya düğün türlerinden biri olan *bıraķıntılı dūn*, eğlence bölümü sona erdikten sonra gelinin sandalyeye oturtulması ve önüne bir örtü serilerek takı ve hediye verilmesi uygulamasını içermektedir. Misafirler tarafından getirilen *bıraķıntılar* (bk. 4.1.1.1.9) yüksek sesle ilan edilmekte, ardından gelinin başı üzerinde dolaştırılarak ardından örtünün üzerine bırakılmaktadır (Halıcı, 2014, s. 25). *bıraķıntılı dūn* ifadesi DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.11. *bōma*

bōma, parmakların belirli bölümlerine yakılan kınayı tanımlayan bir sözcüktür (DS, 1993, s. 279).

4.1.1.1.12. bürğü

Gelinin evden çıkıp arabaya binerken başka erkekler tarafından görülmemesi amacıyla başına örtülen örtü yörede *bürğü* olarak adlandırılmaktadır. Sözcük DS’de aynı anlamla kayıtlıdır.

4.1.1.1.13. bütümet

Düğünlerde pilavın üzerine konulan bütün et yörede *bütümet* olarak adlandırılmaktadır. Sözcük DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.14. büyük dürü

Düğüne yakın bir zamanda kız evine gönderilecek çeyiz bohçalarının hazırlanması ile evin düzenlenmesi sürecini kapsayan bir merasimdir. *büyük dürü*, DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.15. büyük şerbet

Kız evinin onayından sonra süreci kutsallaştırmak amacıyla düzenlenen dua ve ilahilerin okunduğu geleneksel törendir (Odabaşı, 1989, s. 127). Tören esnasında şerbet, damat tarafına iki kez ikram edilir ve hizmet edenlere bahşiş verilir. Nişan merasimi planlanmıyorsa, aile büyükleri tarafından söz yüzükleri bu merasimde takılarak düğün tarihi kararlaştırılır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1153). *büyük şerbet* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.16. ceh

ceh, gelinin baba evinden beraberinde getirdiği eşya ve çeyizi ifade etmek için kullanılan bir sözcüktür (DS, 1993, s. 875).

4.1.1.1.17. çatkı

çatkı, Konya yöresi ağızlarında, üzerinde pul ve işleme detayları bulunan kırmızı gelin duvağını tanımlamak için kullanılan bir sözcüktür (DS, 1993, s. 1090).

4.1.1.1.18. çetnevîr ~ çeşnevîr ~ çitnevîr

Misafirlere ikram edilen kuruyemişi (DS, 1993, s. 1152) ifade eden *çetnevîr*, zamanla özel günlerde düzenlenen eğlence ve davetlerin genel adı hâline gelerek gelenekselleşmiştir. Selçuklulardan itibaren görülen bu gelenek, Konya kültüründe asker uğurlama ve düğünlerde etkin bir biçimde varlığını sürdürmektedir.

4.1.1.1.19. çeyiz asma

Nikâhtan sonra gelinin çeyizleri, damat tarafınca gönderilen sandıklara yerleştirilerek tekrar damat evine götürülür. Burada çeyizler sergilenerek *çeyiz asma* geleneği gerçekleştirilir (Özkafa, 2010, s. 110). *çeyiz asma* merasimi yapılırken gelinin odasının üç tarafına gelinin getirdiği levhalar ve işlemeli çevreler asılmaktadır. Bu levhaların ikisinde ayet yer alırken, bir diğerinde damadın fotoğrafı bulunmaktadır. Çeyizler, yükselter yapılarak herkesin göreceği

biçimde sergiye hazırlanır (Halıcı, 2014, s. 27). *çeyiz asma*, Türkiye'nin farklı bölgelerinde bilinen ve kullanılan yaygın bir kavramdır.

4.1.1.1.20. çeyiz çakma

Konya geleneğinde gelin çeyizinin sergilenmesi temeline dayanan *çeyiz asma* (bk. 4.1.1.1.19) geleneği *çeyiz çakma* olarak da adlandırılmaktadır. *çeyiz çakma* ifadesi DS'de yer almamaktadır.

4.1.1.1.21. çeyiz serme

Konyadaki düğünlerde kız tarafı gelin çeyizini herkesin göreceği bir biçimde sergiler. Bu olay *çeyiz serme* (bk. 4.1.1.1.19) olarak adlandırılır. *çeyiz serme* Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaygın olarak kullanılan kavramlardan biridir.

4.1.1.1.22. çıkıntı elbisesi

Gelin baba evinden ayrılırken giyilen ve baba tarafından yaptırılan son elbisedir (Odabaşı, 1989, s. 122). *çıkıntı* sözcüğü DS'de "fayda, kâr; işe yaramayan; kirli çamaşır" (DS, 1993, s. 1165-1166) anlamlarıyla farklı yöreler için kayıtlıdır fakat *çıkıntı elbisesi* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.23. çıkıtlık

Baba evinden ayrılan geline, anne ve babası tarafından diktirilen ya da satın alınan elbise *çıkıtlık* (bk. 4.1.1.1.22) olarak adlandırılmaktadır (DS, 1993, s. 1168).

4.1.1.1.24. dāmat çerezi

Düğün merasiminin tamamlanmasından sonra kız tarafının göndermiş olduğu kızarmış tavuk, çerez gibi yiyecekleri gelin ve damat odalarında birlikte tüketir. Bu yiyecek ikramı *dāmat çerezi* olarak adlandırılır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1166). *dāmat çerezi* DS'de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.25. dāmat tıraşı

dāmat tıraşı, damadın düğün öncesinde yaptırdığı tıraşı ifade eder. Bu tıraş evde ya da berberde gerçekleşebilir. *dāmat tıraşı* Türkiye'nin farklı bölgelerinde bilinen ve uygulanan bir gelenektir.

4.1.1.1.26. dāmat yimē

dāmat yimē, Konya kültüründe damadın düğün akşamı akrabalarıyla beraber akşam namazı sonrası yediği yemeği ifade eder. Bu gelenekte düğün pilavından kalan ikramların sunulması esas olup ek bir hazırlık yapılmaz (Odabaşı, 1989, s. 122). *dāmat yimē* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.27. *datlılık*

Düğün merasiminin tamamlanmasının ardından gelinin yeni evine girişi sırasında gerçekleştirilen, yeni kurulan yuvanın huzur ve bereketini simgelemek amacıyla geline yağlı ballı ekmek ikram edilen bir uygulamadır. (Özkafa, 2010, s. 112). Sözcük, DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.28. *day dūn*

İhtişamlı ve görkemli düğünleri nitelemek amacıyla kullanılan bir kavramdır (DS, 1993, s. 1387).

4.1.1.1.29. *denizaltı*

Düğün yemekleri kapsamında sunulan etli pilavda, özellikle bazı özel misafirler için pilavın hem üstüne hem altına bol miktarda et yerleştirilerek yapılan sunum yörede *denizaltı* olarak adlandırılmaktadır. Sözcük DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.30. *dūñūr ~ dūğūr*

Kız isteme amacıyla gerçekleştirilen ziyaret sürecinde yer alan kişiler için kullanılan bir kavramdır. Bu adlandırma yalnızca yerel kullanım alanıyla sınırlı olmayıp Türkiye genelinde de yaygın olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır.

4.1.1.1.31. *dūñūr başı*

Görücü usulü evlilik sürecinde taraflar arasında iletişimi sağlayan ve aracılık görevini üstlenen kişilere *dūñūr başı* adı verilmektedir (Küçükdağ vd., 2012, s. 1152). Sözcük DS’de aynı biçim ve anlamla kayıtlıdır; ancak söz konusu kaydın coğrafi dağılım verilerinde Konya iline yer verilmemiş, sözcük yalnızca Kayseri ve Kastamonu yörelerine özgü bir kullanım olarak belgelenmiştir.

4.1.1.1.32. *dürü*

Konya düğün geleneğinde yüzük takıldıktan bir hafta sonra gelin tarafının damat tarafına göndermiş olduğu hediyeler *dürü* olarak adlandırılır. Bu hediyeler; damat için gömlek, içlik, işlemeli mendil, uçkur, yün çorap; kayınpeder için dokuma bir peşkir; kayınvalide ve görümce için oyalı çemberden oluşmaktadır. Ayrıca bu geleneğe iki tepsi *çetnevîr* eşlik eder (DS, 1993, s. 1635) (Odabaşı, 1989, s. 133).

4.1.1.1.33. *el öpme*

Düğün sonrası yemek davetlerinden sonra gelin ve damat aile büyüklerinin elini öpmek amacıyla ziyarette bulunurlar (Uz vd., 2013, s. 141). El öpme ziyaretleri, akrabaların çokluğuna göre günlerce ya da haftalarca sürebilmektedir. Bu ziyaretlerle birlikte gelin ve damat birbirlerinin akrabalarını, gelenek ve göreneklerini tanıma fırsatı elde etmektedir (Özkafa, 2010, s. 114). Söz konusu uygulama, Konya yöresinde *el öpme* olarak adlandırılmakta olup Türkiye’nin farklı bölgelerinde de yaygın olarak görülmektedir.

4.1.1.1.34. *el öpmelik*

Düğün sonrası gerçekleştirilen *el öpme* (bk. 4.1.1.1.33) ziyaretleri sırasında geline verilen bahşiş veya hediyeler *el öpmelik* olarak ifade edilmektedir (DS, 1993, s. 1727) (Uz vd., 2013, s. 141).

4.1.1.1.35. *erkek düñürlü*

Erkek tarafının kız isteme amacıyla gerçekleştirdiği ziyaret *erkek düñürlü* olarak adlandırılmaktadır. Genellikle perşembe akşamları yapılan bu ziyarette, geleneksel olarak kahve ve şeker ikramı yapılır. Taraflar arasındaki ilişkinin soğumaması ve samimiyetin korunması inancına dayalı olarak soğuk ikramlardan özellikle kaçınılır. Ziyaret esnasında *mihr* (bk. 4.1.1.1.84) ile ilgili her şey görüşülür. *Mihrin* yerine getirilmemesi durumunda düğün sürecinin gerçekleşmeyeceği kabul edilir (Halıcı, 2014, s. 23) (Özkafa, 2010, s. 109). *erkek düñürlü* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.36. *esbāba girme ~ elbiseye girme*

Nişandan sonra, gelin ve damat için çarşıdan kıyafet alışverişi yapılması süreci Konya kültüründe *esbāba girme* olarak tanımlanır. Alışveriş esnasında taraflar arasında oluşabilecek olası kırıgınlıkların, *furun kebaçısına* (bk. 4.1.1.1.41) gidilerek çözüme kavuşturulması geleneğin bir parçasıdır (Özkafa, 2010, s. 110). Söz varlığı unsuru DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.37. *etli pilav*

Dana etinin pilav üzerine eklenmesiyle hazırlanan ve Konya düğünlerinin temel ikramı olan bir yemektir. Bu yemek, geniş kayık tabaklarda sunulmaktadır. Böylelikle sofradaki tüm davetlilerin ikrama eşit ve kolay bir biçimde erişimi sağlanmaktadır.

4.1.1.1.38. *everme*

everme sözcüğü Türkiye’nin birçok yöresinde olduğu gibi Konya yöresinde de “evlendirme” anlamında kullanılmaktadır.

4.1.1.1.39. *farmane*

farmane, kırmızı bir kumaş üzerine sim işlenerek hazırlanan gelin giysisine verilen addır (DS, 1993, s. 1836).

4.1.1.1.40. *filize*

Kız evinin oğlan tarafına götürdüğü *şerbet dürüsünde*, özellikle kayınvalideye takdim edilen iğne oyalı başörtüsüdür. Söz konusu dürünün içeriğinde *filizenin* bulunmaması, nişanın bozulmasına sebebiyet verebilmektedir (Boran vd., 2014, s. 241). Sözcük, DS’de Konya kültüründeki kullanımından farklı anlamlarla kaydedilmiştir. Sözlükte bu sözcük, Sivas yöresinde “kürklü manto”, Mersin, Antalya ve Karaman yörelerinde ise “ağaçları çekmek için çakılan demir halka” anlamlarıyla yer almaktadır.

4.1.1.1.41. *furun kebabı*

furun kebabı, Konya'nın yerel mutfak kültüründe önemli bir yere sahip olan geleneksel yemeklerden biridir. Genellikle kuzu eti kullanılarak hazırlanan bu yemek, etin kendi yağıyla uzun süre taş fırında pişirilmesiyle elde edilmektedir. Özellikle düğün hazırlıkları ve düğün sürecine bağlı çeşitli iş ve işlemler sırasında misafir ağırlamada önemli bir yer tutmaktadır.

4.1.1.1.42. *ğapama*

ğapama, düğün pilavına katılamayan kişilere ulaştırılmak üzere kız tarafınca hazırlanan düğün yemeği servisini ifade eder (Boran vd., 2014, s. 242) (Işık, 2020, s. 138). Sözcük DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.43. *ğara yimek dakımı ~ ğara arslan dakımı ~ ğara yimek*

Genellikle 100 kişiden az sınırlı sayıdaki özel misafirler için hazırlanan geleneksel bir düğün yemeği organizasyonunu ifade eder. *ğara yimek dakımı* menüsü mevsimsel koşullara göre değişkenlik gösterse de her yemek çeşidinden üçer adet bulundurulması bu geleneğin kuralıdır (Halıcı, 2014, s.18). Söz konusu menü içeriğinde; yoğurt çorbası, su böreği, dolma, sarma, mevsime göre patlıcanlı yemekler, fasulye ve tatlı olarak baklava yer almaktadır (Barı, 2004, s. 452). Söz varlığı unsuru DS'de yer almamaktadır.

4.1.1.1.44. *ğaynata arabası*

Gelin alma geleneği esnasında oluşturulan konvoyda, kayınpederin bindiği aracı tanımlayan bir ifadedir (Özkafa, 2010, s. 112).

4.1.1.1.45. *ğazan açma*

Düğün merasiminden bir gün önce hazırlanan pilav ve diğer yemeklerin, sabah namazı çıkışında cemaate sunulması geleneğidir. Bu uygulama kapsamında aşçı, her yemek çeşidinden birer kap koyarak yemekleri kazanın üstündeki siniye yerleştirir. Dualar eşliğinde gerçekleştirilen tadım aşamasının ardından aşçıya bahşiş takdim edilir (Boran vd., 2014, s. 242). *ğazan açma* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.46. *geli ~ gelig*

Düğün sahipleri adına davet duyurusunu gerçekleştiren kişiler için kullanılan bir kavramdır (DS, 1993, s. 1977) (Işık, 2020, s. 139).

4.1.1.1.47. *gelin arabası*

gelin arabası, gelinin düğün yapılacak yere ulaştırılmasında kullanılan araçtır. Bu araç, çiçek ve tüllerle süslenerek hazırlanmakta düğün konvoyunun en önünde yer almaktadır. Gelin arabasının konvoyun önünde ilerlemesi Türkiye'nin farklı bölgelerinde de yaygın olarak görülen geleneksel bir düğün pratiğidir.

4.1.1.1.48. *gelin döndürme*

Kına gecesi sırasında gelin, kızlarla el ele tutuşarak varsa bir kuyu ya da havuz etrafında ellerinde mumlarla yedi kez dolaşır. Bu uygulama yörede *gelin döndürme* olarak adlandırılmaktadır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1158). *gelin döndürmeye* dair DS’de herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

4.1.1.1.49. *gelin dönmesi*

Düğünde oğlan ve kız evindeki kadınlar gelinin etrafında bir halka oluşturur. Erkek tarafı ise gelinin etek ve giysisinin kolundan tutarak gelinle birlikte üç kez döner. Konya yöresinde bu uygulama *gelin dönmesi* olarak adlandırılmaktadır. Bu dönmenin amacı, gelinin oğlan evine uyum sağlamasını kolaylaştırmak ve aynı zamanda gelinin yürüyüşünde ya da duruşunda herhangi bir fiziksel aksaklık olup olmadığını kontrol etmektir (Erdoğan, 1952, s. 621). *gelin dönmesi* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.50. *gelin hamamı*

sandık (bk. 4.1.1.1.96) götürüldükten sonra kız ve oğlan tarafının genç kızları, toplu hâlde hamama giderler. *gelin hamamı* olarak adlandırılan bu uygulamada gelin, kendi *hamam usdası* (bk. 4.1.1.1.75) tarafından yıkandıktan sonra damat tarafının ustası tarafından da yıkanır. Evlilik sırasının kendilerine gelmesini dileyen genç kızlar, geline birer tas su dökerek dua ederler. Maddi durumu iyi olan aileler ise bu süreci, *minnoşlar*la (bk. 4.1.1.1.85) tertip edilen eğlence ile zenginleştirmektedir (Halıcı, 2014, s. 27). *gelin hamamı*, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde sürdürülen gelenekler arasında yer almaktadır.

4.1.1.1.51. *gelin oğşama*

Kına gecesi sırasında hüznü türküler söylenerek gelinin ağlatılması merasimi, *gelin oğşama* olarak adlandırılmaktadır (Odabaşı, 1989, s. 125). İfadenin DS’de kaydı bulunmamaktadır.

4.1.1.1.52. *gelin önü*

Kızın baba evinden ayrılışından hemen önce annesi tarafından hazırlanan sıcak tatlıdır. Aileler arasında tatlılık, huzur getirmesi amacıyla bu tatlı oğlan evine gönderilir (Halıcı, 2014, s. 28). *gelin önü*, DS’de aynı biçim ve anlamla kayıt altına alınmış olsa da sözlüğün coğrafi dağılım verilerinde Konya yöresine yer verilmemiş, ifadenin yalnızca Mersin ve Edirne yörelerinde kullanıldığı belgelenmiştir.

4.1.1.1.53. *gelin teli*

Eski Konya düğünlerinde gelini süslemek için kullanılan parlak teller *gelin teli* olarak adlandırılmaktadır. Gelinin saçına takılan bu teller, düğüne gelen genç kızlar tarafından uğur

getireceği inancıyla koparılmaktadır (Odabaşı, 1989, s. 123). *gelin teli*, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde de karşılaşılan geleneksel düğün unsurları arasında yer almaktadır.

4.1.1.1.54. *gelin yanı*

Düğün merasiminden bir gün sonra gerçekleştirilen eğlenceye verilen addır (DS, 1993, s. 1982).

4.1.1.1.55. *gelis*

Düğün ya da herhangi bir törene davet amacıyla evleri dolaşarak insanları çağıran okuyucu, davetçi yörede *gelis* (bk. 4.1.1.1.46) olarak adlandırılmaktadır (DS, 1993, s. 1938) (Işık, 2020, s. 139).

4.1.1.1.56. *gellancı*

Konya ağzında gelin almaya giden kişileri nitelemek amacıyla kullanılan bir sözcüktür. *gellancı* sözcüğü DS'de kaydedilmemiştir. Sözcüğün TS'de “gelini almak üzere damat tarafından gönderilen kişi” anlamıyla yer alan *gelin alıcı* sözünün halk ağzındaki söyleniş biçimi olduğu düşünülmektedir.

4.1.1.1.57. *gerdek çetneviri*

Gerdek gecesinde gelin ve damat, fındık, fıstık, lokum gibi çerezleri gerdek odasında beraber tüketirler. Bu uygulama yörede *gerdek çetneviri* olarak adlandırılmaktadır (Odabaşı, 1989, s. 122). *gerdek çetneviri* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.58. *gerdek duası*

Yatsı namazının ardından damadın gerdek odasına girişinden hemen önce bir din görevlisi eşliğinde gerçekleştirilen dua merasimi, *gerdek duası* olarak adlandırılmaktadır (Odabaşı, 1989, s. 122). *gerdek duası* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.59. *gıllı gurt*

Düğün hazırlıkları kapsamında kayınvalide için özel tasarlanan oyali, süslü yazmaya verilen addır. *şerbet dürüsü* içerisinde mutlaka olması gereken bu nesnenin eksikliği durumunda nişanın bozulabileceği kabul edilir (Özkafa, 2010, s. 144). *gıllı gurt* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.60. *gırk hamamı*

Konya'da düğün üzerinden kırk gün geçtikten sonra oğlan ve kız tarafı akrabalarının katılımıyla hamama gidilmesi geleneği bulunmaktadır. Yörede *gırk hamamı* olarak adlandırılan bu uygulama kapsamında; yaşlılara kına, misafirlere sabun dağıtılması gibi geleneklere yer verilmektedir (Odabaşı, 1989, s. 123).

4.1.1.1.61. ğıyāfet hafdası

Gelin kızların ve yeni evlilerin gelinliklerini, nişanlıların nişanlıklarını, bekâr kızların ise kadife kıyafetlerini giyerek katıldıkları bir eğlencedir. Bu eğlencede davetlilere, düğünden kalan *çetnevir* ikram edilmektedir. (Halıcı, 2014, s. 30). *ġıyāfet hafdası* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.62. ġıza bakma

ġıza bakma, evlilik sürecinde erkek tarafının uygun görülen kız adayını tanımak amacıyla gerçekleştirdiği ziyaret ve değerlendirme sürecini ifade eder. (Küçükdağ vd., 2012, s. 1152). *ġıza bakma*, Türkiye genelinde pek çok yerde görülen bir gelenektir.

4.1.1.1.63. ġız evi dāveti

Düğün merasiminden sonraki ilk perşembe günü gelin tarafının, damat tarafını gelin ve damatla birlikte yemeğe davet etmesi olayıdır (Uz vd., 2013, s. 141). Bu davet kapsamında *ġara yimek daķımı* (bk. 4.1.1.1.43) hazırlanır. Ziyaret esnasında damat kayınvalidesine şeker ve tül-bentin yanı sıra ayakkabı da hediye etmektedir. Ayakkabı hediyesinin verilmesi, düğün sürecindeki yoğunluk ve emek dolayısıyla bir teşekkür göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu davette gelinin anne ve babası tarafından kızlarına *el öpmelik* (bk. 4.1.1.1.34) verilmektedir (Halıcı, 2014, s. 29). *ġız evi dāveti* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.64. gömme

Düğün yemeklerinde sunulan etli pilavda, bazı özel misafirler için pilavın altına bol miktarda et gizlenerek yapılan sunum *gömme* (bk. 4.1.1.1.29) olarak adlandırılmaktadır (Özkafa, 2010, s. 111). Sözcüğün DS’de kaydı bulunmamaktadır

4.1.1.1.65. görücü ġitme

Kayınvalide ve yakın akrabaların gelin adayını ziyaret etmeleri esasına dayanan geleneksel tanışma merasimi *görücü ġitme* olarak tanımlanmaktadır (Halıcı, 2014, s. 23). *görücü ġitme* Türkiye’nin farklı yörelerinde yaygınlık gösteren bir gelenektir.

4.1.1.1.66. ġurban çetneviri

Nişanlılık döneminin Kurban Bayramı’na denk gelmesi durumunda oğlan tarafının gelin adayı için süslenmiş ve boynuzlarına altın takılmış bir koç hediye etmesi geleneğidir. Bu koç ile birlikte *çetnevir* sinisi de kız evine götürülür (Barı, 2004, s. 454). Söz konusu ifade DS’de tespit edilmemiştir.

4.1.1.1.67. ġuşak bālama

Gelin evden çıkarken babası ya da aile büyüğü tarafından gelinin beline dualar eşliğinde kırmızı kuşak bağlanır. Bağlama öncesinde kuşak, üç kere gelinin belinden kuşatılır (Halıcı,

2014, s. 28). *ğuşak bālama*, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaygın olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır.

4.1.1.1.68. ğuşak ğuşatma

ğuşak ğuşatma (bk. 4.1.1.1.67), gelin evden çıkmadan önce bir aile büyüğü tarafından gerçekleştirilen bir kuşak bağlama merasimidir.

4.1.1.1.69. ğuşak hakkı

ğuşak bālama (bk. 4.1.1.1.67) merasimi sırasında gelinin babası ya da dedesi tarafından geline maddi duruma göre mal, mülk hediye edilir. Bu hediye, *ğuşak hakkı* olarak adlandırılır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1163). *ğuşak hakkı* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.70. güve ęatma

güve ęatma yimēnin (bk. 4.1.1.1.71) ardından dualar eşliğinde damadın gerdek odasına uğurlanması merasimidir (Uz vd., 2013, s. 141). *güve ęatma* DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.71. güve ęatma yimē

güve ęatma yimē, düğün günü damat evinde akrabalarla birlikte yenilen düğün pilavını ifade eder (Uz vd., 2013, s. 141). Söz konusu ifade DS'de bulunmamaktadır.

4.1.1.1.72. güvey ~ güve ~ güveyi

Konya bölgesinde damat karşılığında kullanılan bir kavramdır. Sözcük DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.73. hak

Konya kültüründe *hak* sözcüğü nişanlı kişileri ifade etmek için kullanılmaktadır (Özder, 1981, s. 59). Sözcük, DS'de aynı biçim ve anlamla kayıtlı olsa da kullanım sahası olarak Konya ili yer almamaktadır. Mevcut kayıtlarda bu kullanımın yalnızca Ankara ve Kayseri yörelerine özgü olduğu belgelenmiştir.

4.1.1.1.74. hamam dūnū

Konya düğün geleneğinde kına gecesinden bir gün önce gelin ve arkadaşlarının katılımıyla hamamda gerçekleştirilen eğlence odaklı merasimi ifade eder (Erdoğan, 1952, s. 625-626). *hamam dūnū* DS'de yer almamaktadır.

4.1.1.1.75. hamam usdası

Hamamlarda hizmet veren ve gelenek göreneklere vakıf olmaları sebebiyle her türlü eğlence ve düğün işlerini düzenleyen kadınlar, Konya düğünlerinde *hamam usdası* olarak adlandırılmaktadır. Bu görevliler, hem kız hem de oğlan tarafı için süreci organize ederler (Küçükdağ vd., 2012, s. 1167). Söz konusu adlandırma DS'de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.76. *hedemelik ~ hedimelik*

erkek düñürlü ziyareti esnasında kız tarafının, erkek tarafından talep ettiği para veya hediyeler *hedemelik* olarak nitelendirilmektedir. Bu uygulama, sembolik olarak kızın verildiğini ifade etmektedir (DS, 1993, s. 2326) (Uz vd., 2013, s. 139).

4.1.1.1.77. *hotarı*

Düğün alayının önünde giderek *hota!* “yaşa!” diye bağırarak kişiyi tanımlayan terimdir (Işık, 2020, s. 148). DS’de *hotarı* madde başı olarak rastlanmamakla birlikte *hota* sözcüğü aynı anlamda Bilecik, Tokat, Eskişehir, Sivas, Ankara, Kayseri, Adana yöreleri için kaydedilmiştir.

4.1.1.1.78. *irmik helvası*

Konya düğün yemeği ikramlarından önemli bir lezzet olan irmik helvası; irmik, şeker ve tereyağı ile hazırlanan geleneksel bir tatlıdır. Konya mutfak kültüründe özel bir yere sahip olan bu tatlı, aynı zamanda Türkiye’nin genelinde çeşitli tören ve davetlerde de ikram edilmektedir.

4.1.1.1.79. *kalahat*

Kız tarafınca damat için hazırlatılan ve diktirilen özel giysiyi ifade eden bir sözcüktür (DS, 1993, s. 2608).

4.1.1.1.80. *kalak*

Gelin başlığı olarak kullanılan bir taç türüdür (DS, 1993, s. 2609) (Özder, 1981, s. 66).

4.1.1.1.81. *kalınk*

Gelin için özel olarak hazırlanan çeyiz, *kalınk* olarak adlandırılmaktadır (Özder, 1981, s. 67). Sözcük DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.82. *kepez*

Konya düğünlerinde gelin başlığı olarak kullanılan geleneksel bir aksesuardır. Bu başlık tüy ve boncuklarla süslenmiş, para takılmış renkli başörtüleriyle yapılmaktadır (DS, 1993, s. 2747).

4.1.1.1.83. *koltuk*

Gelinin yeni evine girişi sırasında uygulanan bir gelenektir. Gelin, kayınpederinin eşliğinde iki tarafı halılarla kaplanmış bir koridordan geçerek içeri girer. Bu esnada çiftin üzerlerine bolluk ve bereket simgesi olan bozuk para ve darı atılır (Odabaşı, 1989, s. 122). DS’de bu uygulama *koltuğa vermek* biçimiyle kayıt altına alınmış olup gelinin damadın koluna girmesi durumunu ifade etmektedir (DS, 1993, s. 2911). Bununla birlikte ilgili madde başında söz konusu geleneğin yayılım alanı içinde Konya yerine Elazığ’ın işaret edildiği görülmektedir.

4.1.1.1.84. *mihr ~ mehir*

erkek düñürlü sürecinde damat tarafının gelin adayına sunacağı ev, altın gibi güvenceleri ifade eder. Dinî nikâh öncesinde kızın babası tarafından hazırlanan ve damat ile babasına imzalatılan bu liste, mahalle muhtarı tarafından onaylanarak düğüne kadar gelinin babası tarafından saklanır (Boran vd., 2014, s. 241). *mihr*, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaygın olarak görülebilen bir uygulamadır.

4.1.1.1.85. *minnoş*

Konya düğün geleneğinde *minnoş*, kadınlar arasındaki eğlencelerde çalıp söyleyen Roman kadınları ifade etmektedir (Işık, 2020, s. 166). Sözcük DS'de “hoppa kadın” anlamıyla Trabzon yöresi için kayıt altına alınmıştır (1993, s. 3202).

4.1.1.1.86. *misâfir galdırma*

Düğün merasimi için uzaktan gelen misafirlerin, ihtiyaç duyulması hâlinde komşular tarafından kendi evlerinde misafir edilmesini ifade eden bir uygulamadır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1160). *misâfir galdırma* DS'de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.87. *mubârek*

Konya düğün geleneğinde *mubârek*, nişan öncesinde damat ve gelin ailelerinin birbirlerini daha yakından tanınması amacıyla gerçekleştirdikleri ziyaretleri ifade eder (Özkafa, 2010, s. 109). Bu uygulama kapsamında önce kız evi, ardından oğlan evi ziyaret edilir. Ziyaretler sırasında taraflar birbirlerine elbise, terlik, kravat, gömlek, başörtüsü gibi kişisel eşyalardan oluşan hediyeler sunarlar (Halıcı, 2014, s. 24). Sözcük DS'de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.88. *natır*

bırakıntı idaresini yürüten, gelen hediyeleri ve sahiplerini yüksek sesle ilan eden kadınlar yörede *natır* olarak adlandırılmaktadır (Uz vd., 2013, s. 140). Söz konusu sözcük, DS'de Konya kültüründeki anlamından farklı bir biçimde kaydedilmiştir. Sözlükte bu sözcük, Adana yöresinde “fidanların yanına dikilen kazık”, Çankırı yöresinde “kadınların başlarına taktıkları yalancı altın”, Gaziantep yöresinde “budama çeşidi”, Mersin yöresinde “efeye yardım eden” anlamlarıyla yer almaktadır (DS, 1993, s. 3241).

4.1.1.1.89. *oğuntu*

oğuntu, Konya yöresinde, yazılı olarak yapılan düğün daveti ya da düğün daveti sırasında verilen yazma, havlu gibi hediyeleri ifade eder (DS, 1993, s. 3275) (Odabaşı, 1989, s. 61) (Küçükdağ vd., 2012, s. 1157).

4.1.1.1.90. *olan evi dāveti*

giz evi dāvetini (bk. 4.1.1.1.63) takip eden bir hafta içerisinde damat tarafının gelin tarafını ağırladığı yemekli davettir (Özkafa, 2010, s. 113). *olan evi dāveti* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.91. *olan kınası*

Kız evinde yapılan kına gecesiyle eş zamanlı olarak damat evinde düzenlenen eğlence-dir. (bk. 4.1.1.1.114) Bu eğlence sırasında kız tarafı damat evine *çetnevir* sinisi gönderir (Halıcı, 2014, s. 28).

4.1.1.1.92. *ötgün ~ ötkün*

Evlenmeye istekli olan kişiler için kullanılmaktadır (DS, 1993, s. 3357) (Işık, 2020, s. 170).

4.1.1.1.93. *pilav dökme ~ pilav dökümü*

Konya düğünlerinde yemek ikram edilmesi eylemi yörede *pilav dökme* (bk. 4.1.1.2.14) olarak adlandırılmaktadır. Bu ikram geleneğinin merkezinde yer alan ana yemek etli pilav olup bu lezzete yoğurt çorbası, bamya çorbası, ırmik helvası ve zerde eşlik etmektedir.

4.1.1.1.94. *saçı*

Gelinin başına dökülen para, arpa, şeker gibi maddeleri ifade eden bir kavramdır (DS, 1993, s. 3508).

4.1.1.1.95. *sādıç*

Düğün süreci boyunca damada destek veren kişidir. Konya düğünlerinde büyük bir öneme sahip olan *sādıç*; damat traşı, gelin alma ve eğlence düzenlemeleri gibi etkinliklerin hepsinde damadın yanında bulunur. Konya geleneğinde *sādıçlar* genellikle evli ve damada yakınlığı bulunan kişilerden seçilir (Odabaşı, 1989, s. 121). Bununla birlikte *sādıç* kavramı yalnızca Konya düğün kültürüne özgü olmayıp Türkiye genelinde de düğün törenlerinde damada eşlik eden, organizasyon sürecinde destek sağlayan kişi anlamında yaygın olarak kullanılmaktadır.

4.1.1.1.96. *sandık gitmesi*

Düğün merasiminden yaklaşık 15 gün önce perşembe günü gerçekleştirilen bir hediyeleşme merasimidir. Bu uygulama kapsamında, erkek tarafınca gelin ve akrabaları için alınan giysiler, çarşaf, hediyeler bir sandık içerisinde kız evine ulaştırılır. Yaklaşık 20-30 kişilik bir erkek topluluğunun katılımıyla gerçekleştirilen merasim öncesinde, damat evinde yemek yenilip şerbet içilerek dualar okunur. Hediyeleri taşıyan gruba kız evinde kahve ikram edilir (Koşay, 1944, s. 88) (Halıcı, 2014, s. 26). *sandık gitmesi* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.97. sandık götürme

Erkek tarafınca hazırlanan çeyiz ve hediyelerin gelin evine götürülmesi sürecini kapsayan merasimi ifade etmektedir (bk. 4.1.1.1.96). *sandık götürme* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.98. ses saklaması

Gelinin kocasının yanında kayınpeder ve kayınvalidesi ile konuşmamasını ve kendisine yöneltilen sorulara sadece baş hareketleri ile cevap vermesi durumu Konya geleneğinde *ses saklaması* olarak adlandırılmaktadır (Erdoğan, 1952, s. 624). *ses saklaması* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.99. sıcak şerbet

Kız ve oğlan tarafının *hedemelik* (bk. 4.1.1.1.76) konuşmasından sonra dualar okunur. Sonrasında misafirlere *sıcak şerbet* ikram edilir. Oğlan evi, şerbet servisi yapan kişilere bahşiş vererek geleneği sürdürür. Tercihe göre bu sırada yüzük takma töreni de gerçekleştirilebilmektedir (Uz vd., 2013, s. 139). Konya geleneğinde bu merasimin adı *sıcak şerbet* olarak adlandırılmaktadır. *sıcak şerbet* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.100. söz kesen

söz kesen, düğün yemeğinin sona erdiğini bildiren bir ikramdır. Konya mutfak kültüründe bu ikram *zerde* (bk. 4.1.1.1.116) tatlısı ile gerçekleşir. DS’de *söz kesen*, kızın evlilik yoluyla erkeğe verilmesini ifade eden bir kullanım olarak Aydın, Çanakkale ve Sakarya illerinin coğrafi dağılımı içinde gösterilmektedir (1993, s. 3685).

4.1.1.1.101. şerbet dürüsü

Kız evi oğlan tarafına onay verdikten sonra kız tarafınca oğlan evi için hazırlanan hediyelerdir. Damat, kayınvalide ve kayınpeder için hazırlanan hediyeler, *çetnevir* ile birlikte teslim edilir (Özkafa, 2010, s. 109-110). *şerbet dürüsü* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.102. taç açması ~ taç açmalı ~ tas açmalı ~ tsaçması ~ taş açması

Konya’nın eski düğün türlerinden biri olan *taç açması*, genellikle maddi durumu iyi olan aileler tarafından gerçekleştirilen bir uygulamadır. Bu uygulama kapsamında gelin, *çıktıntı el-bisesini* (bk. 4.1.1.1.22) giyerek duvağını takar. Duvağın üzerine tastan taç yerleştirilmesinin ardından gelin, kayınvalidesinin elini öpmeye götürülür ve bu esnada kendisine altın takılar takılır. Çalgılı ve yemekli olarak düzenlenen merasimde baklava ve börek ikram edilmekte, davetliler ise çeşitli hediyeler getirmekte; ancak bu hediyeler tören sırasında ilan edilmemektedir (Küçükdağ vd., 2012, s. 1154) (Işık, 2020, s. 181) (Odabaşı, 1989, s. 137). *taç açması* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.103. tahtelbāhir

Düğünde yakın ve kıymetli misafirler için özel hazırlanan, pilavın altına bol miktarda et yerleştirilerek sunulan etli pilav *tahtelbāhir* (bk. 4.1.1.1.29) olarak adlandırılmaktadır (Işık, 2020, s. 181). Sözcük DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.1.104. taşaşı ~ taşaşma

Gelinin baba evinden ayrılışından hemen önce veda niteliğinde verilen geleneksel düğün yemeğidir (DS, 1993, s. 3839) (Işık, 2020, s. 182).

4.1.1.1.105. tirit

Konya düğün mutfağının hazırlık aşamasında önemli bir yer tutan *tirit*, geleneksel olarak düğünden bir gün önceki akşam servis edilen bir ikramdır. Bu uygulama düğün evinde hizmet edenlerin ve erken gelen misafirlerin ağırlanması amacını taşır. Temelde doğranmış bayat ekmeklerin üzerine sıcak et suyu gezdirilmesi, ardından yoğurt ve didilmiş et eklenmesiyle bu yemek sunumu hazırlanmaktadır.

4.1.1.1.106. tutuk

Konya yöresi ağzında gelin başını örten geleneksel duvağı tanımlayan bir kavramdır (DS, 1993, s. 4001) (Işık, 2020, s. 186).

4.1.1.1.107. ümmeci

ümmeci, gelinin çeyizindeki eksik kalan el işlerinin tamamlanması amacıyla gelinin arkadaş çevresi ve yakınlarından talep edilen yardımı ifade etmektedir (Küçükdağ vd., 2012, s. 1157). Sözcük, DS’de *ümece* madde başıyla “yardımcı” anlamıyla tanımlanmakta ve Kırşehir yöresinde kullanılmaktadır.

4.1.1.1.108. yārenkilidi

Kadınların ellerine çapraz biçimde yaktıkları kınaya verilen addır (DS, 1993, s. 4181).

4.1.1.1.109. yoğlama

Yüzük takma töreninden sonra damat tarafınca gelin evine gönderilen tülbent, elbise, çorap gibi kişisel eşyalardan oluşan bohça *yoğlama* olarak adlandırılmaktadır. İki tarafın akrabalarıyla gerçekleştirilen *yoğlamada* dürüyü getiren gruba tercihe bağlı olarak *ğara yimek dakımı* ikram edilmesi geleneksel bir uygulamadır (Halıcı, 2014, s. 25) (Odabaşı, 1989, s. 128). DS’de *yoklamak* biçimiyle görülen bu sözcük, aynı anlamla kayıtlı olup sözlükteki yayılım alanı Niğde olarak belirtilmiştir (1993, s. 4287).

4.1.1.1.110. yorgan ğaplama

Konya evlilik terminolojisinde düğün haftasının salı günü kız tarafınca gerçekleştirilen çeyiz hazırlığının önemli bir aşamasını ve beraberindeki geleneksel uygulamaları ifade eden bir söz varlığı unsurudur. Bu uygulamada yorgan, anne ve babası hayatta olan bir annenin ilk kızı

tarafından kaplanır. Yorgan kılıfının içerisine nazarı engellemek için üzerlik, araya kötülük girmesin diye şeker, şer yaklaşmasın diye çörekotu atılır. Ayrıca çiftin sevgileri hiç bitmesin diye yorganın bir tarafı açık bırakılarak dikilir. Bu gelenekte, misafirler sabah gelirse *ğara yimek dakımı*, öğleden sonra gelirse oğlan evinden gelen *çetnevîr* ikram edilir (Halıcı, 2014, s. 26). *yorgan ğaplama* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.1.111. yörtlu çorba

Süzme yoğurt, pirinç ana malzemeleriyle hazırlanan *yörtlu çorba*, Konya düğün yemeğinde ilk servis edilen yemektir.

4.1.1.1.112. yumma

Avuç içinin yalnızca belirli bir bölümüne yakılan kınaya verilen addır (DS, 1993, s. 4316).

4.1.1.1.113. yüz açımı

Konya düğün geleneğinde evlilik merasimini takip eden günlerde gerçekleştirilen gelinin akrabalar ve komşular tarafından ilk kez resmî olarak ziyaret edildiği ve gelinin çeyizindeki kıyafetleri sergilediği ritüel içerikli bir deyimdir (Özkafa, 2010, s. 113). Sadece erkek tarafının olduğu merasimde, gelen misafirlere akide şekeri ve *çetnevîr* (bk. 4.1.1.1.18) ikram edilir (Halıcı, 2014, s. 29).

4.1.1.1.114. yüz görümlü

Evliliğin gerçekleştiği gün damadın gelinin duvağını açma esnasında takdim ettiği hediyeyi ifade eden bir kavramdır. *yüz görümlü* Türkiye’nin genelinde gözlemlenebilen bir uygulamadır.

4.1.1.1.115. zamah ~ zamağ ~ zambak ~ semah

Damat tarafınca gelinin kına gecesiyle eş zamanlı olarak düzenlenen ve damadın bekarlığa veda etmesini simgeleyen eğlencenin adıdır (Odabaşı, 1989, s. 121). Sözcük DS’de *zamah* biçiminin eğlenti, şenlik anlamıyla Ordu ili için kaydedilmiştir.

4.1.1.1.116. zerde

Osmanlı mutfağından günümüze gelen zerde, Konya düğünlerinde ikram edilen; pirinç, safran, şeker ana malzemeleriyle oluşturulan bir tatlıdır. *zerde* sadece Konya ile sınırlı kalmayıp Türkiye’nin farklı yörelerinde de görülebilen bir lezzettir.

4.1.1.2. Fiiller

Düğün merasiminin başlangıcından bitişine kadar geçen süreçte gerçekleştirilen pratikler, bu bölümde fiil kategorisi altında ele alınmıştır. Tespit edilen 14 unsur gerek tekil fiillerden gerekse yerel söyleyiş ve geleneklere özgü fiil soylu kalıplardan oluşmaktadır. Bu yapılar işlevsel bakımdan eylem bildirdikleri için tek bir başlık altında birleştirilmiştir.

4.1.1.2.1. *artık yimē gitmek*

Konya evlilik folklorunda düğün sonrası ritüelleri tanımlayan bir uygulamadır. Düğün merasiminin sona ermesinden sonra genellikle ertesi gün tüm akrabaların katılımıyla gerçekleştirilen *gız evi dāvetinin* (bk. 4.1.1.1.63) devamı niteliğindeki uygulamayı ifade eder. Bu deyimle karşılanan uygulama bir önceki günden yemek kalıp kalmadığına bakılmaksızın kız evine tekrar yemek yemeye gidilmesi durumunu anlatmaktadır. *artık yimē gitmek* olarak adlandırılan bu ziyaret, asıl *gız evi dāvetine* kıyasla daha az katılımcıyla ve daha samimi bir ortamda gerçekleştirilir. Bu geleneğin temel amacı, gelinin yeni ailesine ve değişen sosyal çevresine alışma sürecini kolaylaştırmak, aileler arasındaki bağı pekiştirmektir (Özkafa, 2010, s. 113) (Uz vd., 2013, s. 141).

4.1.1.2.2. *divatmak*

divatmak, Konya düğün geleneğinde gelinin düğün öncesi süslenmesi ve hazırlanması eylemini ifade eder (DS, 1993, s. 1474).

4.1.1.2.3. *gelin almak*

Bu ifade, gelinin baba evinden alınarak eşinin evine götürülmesi sürecini ifade etmekte olup söz konusu uygulama, Türkiye genelinde farklı biçimlerde sürdürülen yaygın düğün geleneklerinden biridir.

4.1.1.2.4. *gelin arabasının önünü kesmek*

Gelin arabasının önünü kesme uygulaması, ülkemizin pek çok yöresinde görüldüğü gibi Konya düğün geleneğinde de düğün merasiminin bir parçası olarak gerçekleştirilir. Yörede bu uygulama, düğün günü damadın arkadaşlarının gelin arabasını bir ip veya araba ile durdurması ile gerçekleşir. Damadın babası arabayı durduranlara zarf içinde para dağıtarak merasimin devamlılığını sağlar (Odabaşı, 1989, s. 122).

4.1.1.2.5. *gırk beklemek*

Düğün merasiminin tamamlanmasından sonra gelinin kırk gün boyunca evden dışarı çıkmaması uygulamasını ifade eder. Bu süre içerisinde dışarı çıkılmasının uğursuzluk getireceğine dair yaygın bir halk inancı mevcuttur (Erdoğan, 1952, s. 624). *gırk beklemek* DS’de kaydedilmemiştir.

4.1.1.2.6. *gırk bölmek*

Düğün merasiminden sonra kırk gün evden çıkmaması gereken gelinin, evden çıkmak zorunda kalması *gırk bölmek* olarak adlandırılır (Erdoğan, 1952, s. 625). *gırk bölmek* DS’de kayıtlı değildir.

4.1.1.2.7. ğız bitirmek

erkek düñürlüne giden oğlan tarafına kızın ailesinin onay vermesi durumu *ğız bitirmek* olarak adlandırılır (Küçükdağ vd., 2012, s. 1153). *ğız bitirmek*, DS’de “bir erkeğe kız istemek, söz kesmek” anlamında Mersin yöresine ait bir kullanım olarak yer almaktadır (1993, s. 2862).

4.1.1.2.8. hıngırdamak

Evlenme niyetinde olan gençlerin bu isteklerini dolaylı ve abartılı davranışlarla dışa vurma hâli, yörede *hıngırdamak* olarak ifade edilmektedir (DS, 1993, s. 2366).

4.1.1.2.9. kelis gezmek

Düğün davetini gerçekleştirmek amacıyla evlerin dolaşılması yörede *kelis gezmek* olarak adlandırılmaktadır. Bu süreçte davet çağrısı bir kadın tarafından gerçekleştirilmektedir (DS, 1993, s. 2733).

4.1.1.2.10. kındırmak

Evlenecek erkek adayı için uygun bir eş adayının araştırılması ve bu amaçla gerçekleştirilen görücü usulü ziyaret sürecini tanımlamaktadır (Özder, 1981, s. 72). *kındırmak* sözcüğü, DS’de Isparta, Hatay, Mersin yörelerine ait bir kayıt olarak “kapıyı aralık bırakmak” anlamıyla yer almaktadır (1993, s. 2809).

4.1.1.2.11. mübarē gİtmek

Yeni evli çiftin düğün sonrası ilk kez evinde ziyaret ederek iyi dileklerde bulunmak, hediye sunmak ve gelinin ev düzenini görmek amacıyla yapılan geleneksel ziyaret eylemini karşılayan bir uygulamadır.

4.1.1.2.12. okumak

Konya ağzında düğün merasimine davet etmek *okumak* olarak adlandırılmaktadır (Işık, 2020, s. 168) (Özkafa, 2010, s. 158). DS’de aynı anlamla kayıtlı olan sözcük İzmir, Eskişehir, Sakarya, Kastamonu, Ordu, Mersin, Antalya yörelerinde kullanılmaktadır (1993, s. 3276).

4.1.1.2.13. öt-

Erkekler için ergenleşmek, evlenme niyetini ortaya koymak anlamına gelen bir fiildir (DS, 1993, s. 3358) (Işık, 2020, s. 170).

4.1.1.2.14. pilav dökmek

Konya düğün kültüründe geleneksel düğün yemeği ikram etme uygulamasını karşılayan bir uygulamadır. *pilav dökmek*, sadece yemeğin hazırlanmasını değil; düğün sahiplerinin davetlilere toplu hâlde yemek sunarak düğün sevincini paylaşımlarını ve bu büyük organizasyonu başarıyla yönetmelerini temsil eder.

4.1.2. Atasözleri

Bu başlık altında Konya düğün geleneği bağlamında kullanılan toplam 72 adet atasözü tespit edilmiş ve incelenmiştir. Bu atasözlerinden bir bölümü *Konya Vilayeti ve Halkiyat Harisiatı* (Ergun & Uğur, 2015) ile *Konya Ağzı ve Söz Dağarcığı* (Işık, 2020) adlı eserlerden alınmış, bir bölümü derleme yoluyla elde edilmiştir. Tespit edilen atasözlerinin bir kısmı Konya'ya özgü nitelik taşıırken büyük çoğunluğu Türk kültürünün ortak söz varlığı içerisinde yer almaktadır. Bazı atasözleri düğünle ilgili doğrudan mesaj taşıırken bazıları düğünle ilişkili temel söz varlığı unsurlarını içermekle birlikte doğrudan düğün kültürüne yönelik bir anlam ya da mesaj taşımamaktadır. Bu bağlamda atasözleri, *düğün olgusu ile ilgili atasözleri* ve *düğün olgusuyla ilgili söz varlığının yer aldığı atasözleri* olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Ayrıca yararlanılan kaynakların büyük bölümünde atasözlerinin taşıdığı anlam ve ilettiği mesajlara ilişkin açıklamalara yer verilmemiştir. Bu nedenle söz konusu açıklamalar, saha çalışması kapsamında Konya yöresindeki kaynak kişilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Bununla birlikte, Türk kültürünün ortak söz varlığı içerisinde yer alan ve genel kabul görmüş anlamlara sahip atasözlerinin tanımlanmasında TS verilerinden istifade edilmiştir.

4.1.2.1. Düğün Olgusu ile İlgili Atasözleri

Bu bölümde düğün olgusu ile ilgili atasözleri ele alınmış olup toplam 39 atasözü tespit edilmiş ve incelenmiştir. Bu atasözleri, Konya yöresinde düğün ve evlilik kurumuna ilişkin toplumsal değerleri, geleneksel bakış açılarıyla kültürel deneyimlerden süzölmüş yargıları yansıtmaktadır. Özellikle evlilik sürecinde bireyler, aileler arası ilişkiler, dönürlük ve gelin damat bağlamında ortaya çıkan sosyal tutumlar bu atasözleri aracılığıyla ifade edilmiştir.

4.1.2.1.1. *akıllı evlendi, güllü gelin oldu.*

Atasözü, bireyin hayatını doğru zamanlamayla ve kendisine uygun kişiyle birleştirmesinin, yaşamında huzur, uyum ve mutluluk sağlayacağını vurgulamaktadır.

4.1.2.1.2. *aşını bilmeyen eşini bilmez.*

Söz konusu atasözü, kişinin öncelikle ev içindeki düzenin kıymetini bilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, evdeki düzen ve emeğin kıymetini bilmeyen kişinin eşinin kıymetini de anlayamayacağı ifade edilmektedir.

4.1.2.1.3. *aşını, eşini, işini bil!*

Bu atasözü, kişinin sahip olduğu nimetlerin, aile kurumunun ve yürüttüğü işin değerini bilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

4.1.2.1.4. *ayānla kademli ol, başıñla devletli ol.*

Atasözü, Konya düğün ritüellerinde gelinin evden çıkışı sırasında babası tarafından yeni kurulan yuvaya yönelik söylenmektedir. *ayānla kademli ol* ifadesiyle kişinin dâhil olduğu

mekâna uğur ve bereket getirmesi istenirken *başınla devletli ol* kısmı ile kişinin ömür boyu saygın ve huzurlu bir konumda olması temenni edilmektedir.

4.1.2.1.5. bayram üç gün, dūn beş gün.

Bu atasözü ile kutlama ve eğlencelerin belirli bir zamanla sınırlı olduğu ifade edilmektedir. Düğün gibi coşkulu süreçlerin ardından başlayacak olan gündelik yaşamın ve evliliğin getireceği yükümlülüklerin unutulmaması gerektiğini hatırlatır. Atasözü, törensel zaman ile yaşamsal zaman arasındaki ayrımı vurgulayarak uyarıcı bir nitelik taşımaktadır.

4.1.2.1.6. bekâr gözü ile gız alınmaz.

Atasözü, evlilik gibi önemli bir kararın aceleci ve yüzeysel değerlendirmelerle değil, deneyim ve sağduyu temelinde dikkatli ve bilinçli biçimde verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4.1.2.1.7. bekle göca gız, bahtın açılsın!

Atasözü kismet inancının bir yansımasıdır. Evlenme çağı geçtiği düşünülen bir kadının sabır göstermesi hâlinde, kismetinin çıkacağı düşüncesini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır.

4.1.2.1.8. derdin yoḥsa söylen, borcun yoḥsa evlen.

Evlilik ve hayat sorumluluklarına dikkat çeken atasözü, derdi olmayan kişinin önemsiz konuları kendine mesele ederek yakınmasına işaret ederken borcu olmayan kişinin ise evlilik sürecinde çeşitli ihtiyaçlar nedeniyle borçlanmak zorunda kalacağı gerçeğini ifade etmektedir (TS, 2026).

4.1.2.1.9. dūn aşıyla dost kazanır.

Düğün yemeğinin önemini vurgulayan bu atasözü, düğün yemeğinin insanlar arasında iyi niyetin gelişmesine ve dayanışmanın güçlenmesine katkı sağladığını ifade etmektedir.

4.1.2.1.10. dūncü dūnü uzatırsa döğünür.

Düğünün olması gerekenden daha fazla uzun sürmesi durumunda, düğünü düzenleyen kişinin maddi ve manevi açıdan zor duruma düşebileceğini ifade eden atasözü, aynı zamanda herhangi bir işte aşırıya kaçmanın sorunlara yol açabileceğini de vurgulamaktadır.

4.1.2.1.11. dūn evinde eğreti soyulmaz.

Bu atasözü, düğün gibi özel günlere verilen değeri göstererek kişinin kendi keyfine göre değil, ortamın gerektirdiği biçimde hareket etmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4.1.2.1.12. düşdūñ olan eline, durma yalvar geline.

Bu atasözü, Konya’da geçmiş dönemlerde evlenen erkeklerin anne ve babalarıyla birlikte yaşaması temeline dayanmaktadır. Anne ve babanın yaşlanmasıyla birlikte ev içindeki

hâkimiyetin oğula geçmesi sonucunda, ebeveynlerin isteklerini gerçekleştirebilmek amacıyla gelini aracı kıldıkları durumları anlatmak için kullanılmaktadır.

4.1.2.1.13. *ergen göziyle gız alma, gece gözüyle bez alma!*

Evlilikte eş seçimi gibi önemli kararların aceleye getirilmeden değerlendirmesi gerektiği ve aceleci davranışların olumsuz sonuçlar doğurabileceği bu atasözü ile ifade edilmektedir.

4.1.2.1.14. *erinden gülen kadının zülüfleri tambura çalar.*

Evlilik ilişkisi ve eşler arasındaki uyuma dikkat çeken atasözü, mutlu evliliğin kadının hem ruh hâline hem de dış görünüşüne olumlu biçimde yansıdığını ifade etmektedir.

4.1.2.1.15. *evin gızı gelin olasıya, evin gelini dibine gelesiye!*

Bu atasözü, evin kızı ve gelinin aile içindeki konumunu vurgular niteliktedir. Evin kızı, evlendikten sonra ailesiyle daha mesafeli bir ilişki kurarken, evlilik yoluyla aileye dâhil olan gelin ise yerleştiği evin düzeninin sürdürülmesinde etkin bir rol üstlenmektedir.

4.1.2.1.16. *evlenenle ev yapana Allah yardımcıdır.*

Bu atasözü, yuva kuran bireylerin Allah'ın yardımlarıyla işlerinin kolaylaşacağını ifade etmektedir.

4.1.2.1.17. *evlenmesi bir alaca kış, geçinmesi bora ile kış.*

Bu atasözü, evlenmenin kolay fakat evliliğin bireyler arasında sağlıklı bir biçimde sürdürülmesinin zorluklar içerdiğine dikkat çekmektedir.

4.1.2.1.18. *ev yapacañsan tüladan, gız alacañsan Sille'den.*

Söz konusu atasözü, yapılacak işlerde en sağlam ve en iyi seçeneğin tercih edilmesi gerektiğini belirtir. Sağlam bir ev yapmak için tuğlanın tercih edilmesi gerektiği gibi, evlenilecek kızın da iyi bir aileden seçilmesi gerektiği vurgulanır. Ayrıca atasözünde Konya'ya bağlı Sille¹ bölgesinin iyi aile yapısı ve gelenekleriyle olumlu bir örnek olarak gösterildiği görülmektedir.

4.1.2.1.19. *ğasıl, yorganıña göre kösül.*

Bu atasözü, genel anlamıyla kişinin imkanlarını aşmadan harcama yapması ve ekonomik durumuna uygun davranması gerektiğini öğütleyen anlayışı ifade etmektedir. Konya bölgesindeki kullanım bağlamında, *erkek düñürlünde* (bk. 4.1.1.1.35) *mihr* (bk. 4.1.1.1.84) konuşması yapılırken bu sözün kullanılması, düğün masrafları ve hediyeliklerin sınırlandırıldığını; bu durumda yalnızca gelin ve damada yönelik hediye ve ikramların yapılmasının uygun görül- düğünü ifade etmektedir (Halıcı, 2014, s. 24).

¹ Konya ilinin Selçuklu ilçesine bağlı bir mahalledir.

4.1.2.1.20. ğaynana yılan, her sözü yalan.

Bu atasözü, kayınvalide ile gelin arasındaki olumsuz ilişki biçimine abartılı ve mecazi bir biçimde göndermede bulunmaktadır. İfadede kullanılan *yılan*, kayınvalidenin gelin üzerindeki otoritesini ve potansiyel tehlikesini simgelerken; *sözünün yalan olması* ise iki taraf arasındaki güven problemini ve iletişim kopukluğunu vurgulamaktadır.

4.1.2.1.21. gelin atda, kısmeti yadda!

Evliliğin gerçekleşmesi çok yakın olsa bile, bu sürecin son ana kadar kismete bağlı olduğu bu atasözü ile yansıtılmaktadır.

4.1.2.1.22. gelin bindi deveye, gör kısmeti nereye?

Bu atasözü, bireyin evlilik sonrası neler yaşayacağını önceden bilemeyeceğini ve her şeyin kismet olduğunu ifade eder niteliktedir.

4.1.2.1.23. gelin çiçek, her dedî gerçek; ğaynana yılan, her dedî yalan!

İlgili atasözü, gelin ve kayınvalide arasındaki gerilimi özetleyerek kaynananın tehlikeli ve güvenilmez olduğu yönündeki algıyı mecazi yolla aktarmaktadır.

4.1.2.1.24. gelin doñuyla ğadın olmuş yoh!

Bu söz aracılığıyla evlilikte kadının rolüne dikkat çekilmektedir. Atasözündeki *doñ* sözcüğü “giysi, dış görünüş” (TS, 2026) anlamında kullanılmakta olup kadının sadece dış görünüşüyle değil; ev hanımlığı çerçevesinde üstlendiği sorumluluklar, yaşamın zorluklarıyla baş etme biçimi ve sergilediği davranışlar üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

4.1.2.1.25. gelin girmedik ev olur, ölüm girmedik ev olmaz.

Söz konusu atasözü, her eve gelinin girmeyebileceğini; ancak ölümün her birey için kaçınılmaz olduğunu ifade etmektedir (TS, 2026).

4.1.2.1.26. gelin kademî yaradı, eşek kapıdan taradı.

Bu atasözü, gelinin eve gelişiyile ilişkilendirilen uğur ve uğursuzluk inançlarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Atasözünün ilk bölümünde yer alan *gelin kademî* (kadem: ayak / uğur), gelinin eve gelişiyile birlikte hanede bolluk, bereket ve şansın artacağı yönündeki inancı ifade etmektedir. Ancak ifadenin devamındaki *eşek kapıdan taradı* (taramak: uzaklaşmak) ise gelen uğura tezat olarak huzursuzluğun baş göstermesini ironik bir dille anlatmaktadır.

4.1.2.1.27. gelinin ğuşānı, devenin köşēni.

Bu atasözü, bir şeyi asıl yerine bağlayan ve onun sürekliliğini sağlayan temel unsurları ifade etmektedir. Gelini eve bağlayan *ğuşak* (sorumluluk ve gelenek), ile deveyi kervana bağlayan *köşek* (deve yavrusu / bağ) arasında kurulan bu bağlam, toplumsal yapının devamlılığı için gerekli olan manevi ve maddi bağların önemini anlatmaktadır.

4.1.2.1.28. gelinin uşanı, devenin gevşeni.

Bu atasözü; bir kadını evine bağlayan en temel unsurun evlat sevgisi ve sorumluluğu (*uşak*) olduğunu anlatmaktadır. Atasözünde yer alan *gevşek* sözcüğünün, “deve yavrusu” anlamındaki *köşek* sözcüğüyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Halk dilinde zamanla meydana gelen ses değişimi ve anlam çağrışımı sonucunda *köşek* biçimi *gevşek* olarak kullanılmıştır. Atasözü, evlilik kurumunun sürekliliğini sağlayan birleştirici ve sabitleyici unsurları vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır.

4.1.2.1.29. gelinler kırmızı şalvar giydinde, gızlara maskara gelir.

Söz konusu atasözü, gelinin göz alıcı ve gösterişli biçimde hazırlanmasının düğündeki bekâr kızlar için hem büyük bir eğlence, seyir ve dedikodu malzemesi oluşturduğunu hem de düğünün en neşeli ve en şamatalı anının başladığını ifade etmektedir.

4.1.2.1.30. gız gucahda, çeyiz bucahda.

Bu atasözü ile zamanın hızlı akıp geçtiğine dikkat çekilmekte; kız çocuklarının henüz küçük yaşlardayken çeyiz hazırlıklarına başlanması gerektiği yönündeki geleneksel anlayış ifade edilmektedir.

4.1.2.1.31. gızı kendi keyfine kırsan, ya davulcuya varır ya zurnacıya.

İlgili atasözü, evlenme çağındaki kızı büyükleri uyarmadığında istenmeyen sonuçların ortaya çıkabileceği yönündeki geleneksel toplumsal anlayışı ifade etmektedir (TS, 2026).

4.1.2.1.32. gız yükü, tuz yükü.

Atasözü, evlilik sürecinin özellikle kız isteme aşaması ve sonrasında yapılan hazırlıkların hem maddi hem de manevi açıdan oldukça zahmetli, masraflı ve emek gerektiren bir süreç olduğunu anlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

4.1.2.1.33. kıldın evlad eline, sıhça yalvar geline!

Erkek ailesi içerisinde gelinin etkisini ortaya koyan bu atasözü, bakıma muhtaç hâle gelen anne ve babanın gelinleriyle uyumlu ilişkiler kurmak zorunda olduklarını ifade etmektedir.

4.1.2.1.34. kırılan dökülen dünden sonra belli olur.

Bu atasözü, evlilikte gerçek uyumun ve karşılaşılabilecek sorunların, düğün sonrasında yaşanan birlikte yaşam sürecinde ortaya çıktığını ifade etmektedir.

4.1.2.1.35. methet gızı gelin olasıya, methet gelini beşik dibine gelesiye.

Bu atasözü, bir kişinin gerçek değerinin ve özelliklerinin zamanla ortaya çıkacağını ifade etmektedir. Baba evindeki bir kızın nitelikleri gelin olduktan sonra, gelinin nitelikleri ise evlilik hayatındaki sorumluluklarını yerine getirip çocuk sahibi olduktan sonra daha iyi anlaşılır. Bu nedenle atasözü, bireyler hakkında erken ve ölçsüz övgülerde bulunmak yerine

onların davranışlarının ve sorumluluklarını yerine getirme biçimlerinin zaman içinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4.1.2.1.36. *ölunu seven hocaya vermez, gızını seven gıcaya vermez.*

Bu atasözü, anne ve babaların çocuklarına duyduğu şefkat ve koruma içgüdüsünü dile getirmektedir. Kişinin evladına verdiği değer doğrultusunda; oğlunu aşırı katı ve baskıcı bir eğitime (hocaya) teslim etmekten kaçındığı gibi, kızını da hak etmediği, mutsuzluk getirebilecek bir evliliğe (kocaya) vermeye rıza göstermeyeceğini vurgulamaktadır.

4.1.2.1.37. *öveye etme özünde bulun! geline etme özünde bulun!*

Aile içi ilişkilerde özellikle üvey çocuklara ve geline karşı adaletli, ölçülü ve şefkatli davranılması gerektiğini belirten bir atasözüdür. Burada kullanılan *övey* sözcüğü, *üvey* sözcüğünün fonetik değişikliğe uğramış biçimidir.

4.1.2.1.38. *sık sık gel güveyim muhabbetim çöalsın, az gel gelinim muhabbetin çöalsın.*

Bu atasözü, damatla olan sık iletişimin aile ilişkilerindeki bağları güçlendirmesine; gelinle olan iletişimin ise biraz mesafeli ve seyrek olmasının gelinin saygınlığını korumasına ve kendisini özletmesine yardımcı olduğunu vurgulamaktadır.

4.1.2.1.39. *yıde ver gızı, Mevlā'dan isde rıskı.*

İlgili atasözü, evlilikte eş seçiminin güven ve uygunluk temelinde yapılması gerektiğini; geçim ve rızkın ise ilahi takdire bırakılması gerektiğini ifade etmektedir.

4.1.2.2. *Düğün Olgusuyla İlgili Söz Varlığının Yer Aldığı Atasözleri*

Bu bölümde düğün olgusuyla ilgili söz varlığının yer aldığı atasözleri ele alınmış olup 33 atasözü tespit edilerek incelenmiştir. Bu bölümde tespit edilen atasözleri düğün evlilik olgusunu doğrudan anlatmaktan ziyade, bu kavramlar aracılığıyla toplumsal yaşam insan ilişkileri ve değer yargılarına dair genel ve soyut anlamlar içermektedir. Atasözlerinde düğün unsurları, gerçek anlamlarının ötesine geçerek çeşitli durumları temsil eden birer mecaz unsuru hâline gelmiştir.

4.1.2.2.1. *aşşam aşından bir gelin ölmüş!*

Atasözü, toplumsal yaşam düzenine ve berekete vurgu yaparak işlerin zamanında yapılmamasının yol açacağı olumsuz sonuçları ifade etmek için kullanılmaktadır.

4.1.2.2.2. *anasına bak gızın al, kenarına bak bezin al.*

Bu atasözü, kızın huy ve davranışlarını değerlendirebilmek için annesinin örnek alınması gerektiği düşüncesini yansıtmak amacıyla kullanılmaktadır.

4.1.2.2.3. bizim gibilerin ölümü, o gibilerin dünü.

Toplumda yaşanan ekonomik ve sosyal eşitsizliklere dikkat çeken atasözü; bir bireyin yaşadığı olumsuzlukların, başka bir birey için sevinç ya da eğlence sebebi hâline gelebileceğini ifade etmektedir.

4.1.2.2.4. çarın akıllı gelini, kessin öküzün dilini.

Söz konusu atasözü, çözümü zor görünen işlerin, akıllı ve yetenekli kişiler tarafından kolaylıkla ve çabuk bir biçimde çözülebileceğini vurgulamaktadır.

4.1.2.2.5. dadırma kara gelin, dadar da yine gelir.

Bu ifade, genellikle bir şeyi birine alıştırmanın getireceği sürekliliği ve sorumluluğu vurgulayacak niteliktedir. Bu sözde geçen *dadırma*, *dadandırma* sözcüğünün fonetik değişime uğramış hâli olup bir kimsenin bir nimete veya rahata alıştırılması sürecini temsil etmektedir.

4.1.2.2.6. deliyi dūne dāvet etmişler de bizim evden iyi diye gitmemiş.

İlgili atasözü, kişinin kendisine sunulan fırsatı ya da daveti geçerli bir neden olmaksızın geri çevirmesini; bu durumun da çoğu zaman fırsatın değerinin yeterince fark edilmemesinden kaynaklandığını belirtmektedir.

4.1.2.2.7. dūnde Fatmacīn adı anılmaz.

Bu atasözü, aynı ortamda özellikleri birbirine benzeyen kişilere kıymet verilmediğini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Akyaşın, 2012, s. 273).

4.1.2.2.8. dūne varır, zurna bēnmez.

Elindeki imkânlar ne kadar iyi olursa olsun sürekli şikâyet eden, hiçbir durumdan memnun olmayan kişiler için kullanılan bir atasözüdür.

4.1.2.2.9. dūn evini bilmez, kap tangirtısına gider.

Bu atasözü, zamanın ve emeğin önemsiz ya da fayda sağlamayan işlerle harcanmaması gerektiğini; bunun yerine öncelikli ve gerekli işlere yönelmenin daha doğru ve verimli olacağını vurgulamaktadır.

4.1.2.2.10. dūn evini bilmezsin, samanlā kaşık taşırın.

Zamanın kıymetini bilmenin gerekliliğini vurgulayan bu atasözü, emek ve çabanın doğru yönde kullanılması gerektiği düşüncesini ifade etmektedir.

4.1.2.2.11. dūn olur iki kişeye, kaygusu düşer deli komşuya.

Bu atasözü ile bir işin asıl sahipleri sakinliklerini korurken çevredekilerin o işi kendilerine dert edinin yersiz bir telaşa kapılmaları durumu anlatılmaktadır.

4.1.2.2.12. dūnsüz ev olur, ölümsüz ev olmaz.

İlgili atasözü, ölümün kaçınılmaz bir gerçek olduğuna ve hiç kimsenin bu duruma karşı koyamayacağına vurgu yapmaktadır.

4.1.2.2.13. elin ölüsü, ele dūne gelir.

Atasözü, insanın kendi mutluluk anlarını öncelikle ve değerli gördüğünü; buna karşılık başkalarının yaşadığı hüznün ve acı durumlarına ise daha mesafeli yaklaştığını ifade etmektedir.

4.1.2.2.14. elle gelen dūn bayram.

Söz konusu atasözü, bir olumsuzluğun yalnızca bireyin değil toplumun diğer üyelerinin de başına gelmesi durumunda bu durumun daha kolay kabullenildiğini belirtmektedir (Akyalçın, 2012, s. 287).

4.1.2.2.15. ēr ile mēri evlendirmişler de çocū keşke olmuş.

Geçmişe dönük pişmanlıkların fayda sağlamayacağını belirten atasözü, önemli olanın zamanında doğru karar vermek olduğunu vurgulamaktadır.

4.1.2.2.16. erken evlenen döl alır, erken yola çıkan yol alır.

Söz konusu atasözü, herhangi bir işe gecikmeden, zamanında ya da mümkün olduğunca erken başlamanın kişiye hem verimlilik hem de başarı açısından önemli avantajlar sağlayacağını belirtmektedir.

4.1.2.2.17. eşşē dūne çārmışlar, ya odun eksik ya su demiş.

Atasözü, insanların olayları kendi ihtiyaç ve çıkarlarına göre yorumladığına dikkat çekmektedir.

4.1.2.2.18. gelin altın kürsü getirmiş, çıkmış üsdüne kendi oturmuş.

Atasözü, bir kişinin yeni katıldığı bir toplulukta kişi yanında getirdiği eşyaları yalnızca kendisi kullanıyorsa, bu eşyaların değerinin başkasını ilgilendirmeyeceğini ifade etmektedir (Akyalçın, 2012, s. 318).

4.1.2.2.19. gelin iskemle getirir, üsdüne kendi oturur.

Bireyin kendi konforunu düşünerek hareket etmesini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendiren bir atasözüdür. (bk. 4.2.2.18)

4.1.2.2.20. ğız isdenirken, at beslenirken.

Bu söz aracılığıyla, hayattaki önemli dönemlerin ve fırsatların en verimli ve uygun oldukları zamanda değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

4.1.2.2.21. gökyüzünde dūn var deseler, ğadınlar, merdiven kırmaya kalkarlar.

Atasözü, dedikodulara karşı kadınların vermiş olduğu hızlı ve meraklı tepkileri ifade etmek için kullanılmaktadır.

4.1.2.2.22. hamama gider kırnaya, dūne gider zurnaya aşık olur.

Duygusal ilişkilerinde sık ve kısa sürede bağlanma eğilimi gösteren bireyler için kullanılan bir atasözüdür.

4.1.2.2.23. harman yilinen, dūn ilinen.

Her işin gerçekleşmesi için farklı şartlar gerektiğini ifade eden atasözü, bazı işlerin emekle bazılarının ise uygun zaman ve koşullarla gerçekleştiğini belirtmektedir.

4.1.2.2.24. kanbersiz dūn olmaz!

Her işe dâhil olmak isteyen, aşırı meraklı tutum sergileyen bireyler için söylenen bir atasözüdür (TS, 2026).

4.1.2.2.25. kel düzelinceye dek dūn bozulacak.

Bitirilmesi geciken veya sürekli ertelenen işlere dikkat çekmek için kullanılan bu atasözü, gecikmeler sebebiyle işten bir sonuç alınamayacağını ifade etmektedir.

4.1.2.2.26. kendi başını bālamayan, oturmuş da gelin başı bālar.

Bu atasözü, bireyin sahip olduğu imkânlar, yeterlilikler ve kapasite ile üstlendiği sorumluluklar arasında uyumsuzluk ya da dengesizlik bulunması durumunu anlatmaktadır.

4.1.2.2.27. lafın azı, özü; çobana verme gızı, ya koyun güttürür ya kuzu.

Atasözü, güvenilmeyen kişiye sorumluluk verilmemesi gerektiğini; çünkü bu tür kişilere emanet edilen işlerin risk taşıyabileceğini ve istenmeyen sonuçlara yol açabileceğini vurgulamaktadır.

4.1.2.2.28. ne dilersen eşine o gelir başına!

Yapılan iyiliklerin zamanla karşılık bulacağına insanın başkalarına gösterdiği yardımseverlik iyilik ve iyi niyetin ilerleyen süreçte kendisine de olumlu şekilde geri döneceğine dair inancı vurgulayan bir atasözüdür.

4.1.2.2.29. oyun bilmeyen gelin yerim dar, etēm kısa dermiş.

Tecrübesiz veya bilgisiz kişilerin bahane üretme eğiliminde olduğunu ifade etmek için kullanılan bir atasözüdür.

4.1.2.2.30. pek yürüsen deli gelin, uslu yürüsen ölü gelin, derler.

Atasözü, bireylere yönelik toplumsal beklenti ve eleştirileri vurgulamakta, kişi nasıl davranırsa davranırsın toplumun onu eleştirecek bir yön bulacağını ifade etmektedir.

4.1.2.2.31. sarımsā gelin etmişler de ğırķ gün koķusu çıķmamış.

Ön yargıya vurgu yapan bu atasözü, insanlar hakkında kesin yargılara varırken aceleci davranılmaması gerektiğini ifade etmektedir (TS, 2026).

4.1.2.2.32. suçu gelin etmişler de kimse almamış.

Toplum tarafından olumsuz olarak değerlendirilen bir durumun, bireyler tarafından da benimsenmeyeceğini ve kabul görmeyeceğini vurgulayan bir atasözüdür.

4.1.2.2.33. yerine düşmeyen gelin yerine yerine, boyuna düşmeyen esvap sürüne sürüne eskir.

Bu atasözü, insanlar ve nesnelerin kendi özelliklerine, yapısına ve işlevine uygun olmayan ortam ve koşullarda bulunduklarında zamanla yıpranacaklarını, verimliliklerini kaybedeceklerini ve değerlerinin azalacağını vurgulamaktadır.

4.1.3. Deyimler

Bu bölümde yürütülen çalışma kapsamında toplam dört adet deyim tespit edilmiş ve incelenmiştir. Söz konusu deyimlerin bir kısmı *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü* (Odabaşı, 1989), *Konya Mutfağı* (Halıcı, 2014) ile *Konya Ağzı ve Söz Dağarcığı* (Işık, 2020) adlı eserlerden alınmış, bir kısmı ise derleme yoluyla elde edilmiştir. Belirlenen deyimlerin anlamları, yazılı kaynaklar ve saha verileri ışığında incelenerek açıklanmıştır.

4.1.3.1. alan almış, satan satmış.

Bu deyim, evlilik kurumuna ya da evlilikle ilgili konulara karşı ilgisini kaybetmiş, bu alandaki gelişmelere veya teklifleri artık önem vermeyen ya da duyarsızlaşmış bireyler için kullanılan bir anlatımı ifade etmektedir (Özkafa, 2010, s. 127).

4.1.3.2. başa gadar sürmek

Düğün âdetlerinin aksamadan, geleneğin öngördüğü sırayla ve usulünce gerçekleştirilmesi bağlamında kullanılan bir deyimdir. Buradaki *baş* sözcüğü, “son, nihayet” anlamında kullanılarak çiftlerin evlilik hayatlarını bir ömür boyu huzur ve süreklilik içinde sürdürmelerine yönelik toplumsal beklentiyi de desteklemektedir.

4.1.3.3. hem âlarım hem giderim.

Bu deyim, evlenen bir kadının baba evinden ayrılırken ailesinden kopmanın verdiği duygusal üzüntüyü yaşadığını, aynı zamanda evlilikle birlikte üstlendiği yeni sorumlulukları ve görevleri yerine getirme yükümlülüğünü de kabul ettiğini belirtmektedir.

4.1.3.4. ne gızı verir, ne düñürü küstürür!

Bu deyim, karşıdaki insanın talebinin nezaket çerçevesinde ve incitici olmaksızın reddedilmesini ifade etmektedir. Bu tutumla kişi, hem karşı tarafı tamamen reddetmeye çalışır hem de kesin bir kabul vermeyerek ilişkiyi sürdürmeyi amaçlar.

4.1.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)

Bu bölümde Konya düğün geleneği bağlamında kullanılan 37 kalıp söz tespit edilmiş ve incelenmiştir. Bu kalıp sözlerden bir kısmı *Konya Mutfağı* (Halıcı, 2014) ile *Konya Ağzı ve Söz Dağarcığı* (Işık, 2020) adlı eserlerden alınmış, bir kısmı ise derleme yoluyla elde edilmiştir. Yararlanılan kaynakların çoğunda kalıp sözlerin anlamlarına ve ilettikleri mesajlara ilişkin açıklamalar bulunmadığından, bu açıklamalar saha çalışması sürecinde Konya yöresindeki

kaynak kişilerden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Saptanan kalıp sözler içerisinde dua, beddua ve dilek ifadeleri ile düğün bağlamında gerçekleşen iletişim örnekleri yer almaktadır. Ancak bu örnekler ayrı başlıklar altında incelenebilecek yeterlilikte bir dağılım göstermediğinden ilgili ifadeler tek bir başlık altında değerlendirilmiştir.

4.1.4.1. *aķ herif, lan evlenmek isder, sen ne diń?*

Bu kalıp söz, oğlunu evlendirmek isteyen annenin, oğlundan işaret aldıktan sonra akşam eşine konuyu açarken kullandığı dolaylı ve geleneksel bir giriş cümlesidir.

4.1.4.2. *al başınnan girecen, aķ başınnan çıkacan.*

ğuşaķ bālama (bk. 4.1.1.1.67) merasimi sırasında babanın kızına verdiği bir nasihat olarak, evliliğin başlangıcında gösterilen sadakat, düzen ve aile terbiyesinin evlilik süresince de korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu öğüt, evliliğin ömür boyu devam etmesi gerektiğine dair toplumsal beklentiyi ve eşler arasındaki bağlılığın sürekliliğini veren önemi ifade etmektedir (Halıcı, 2014, s. 28).

4.1.4.3. *alıń üzümüńüzü, veriń ğızımızı!*

Yakın bir akraba evinde bekleyen gelini kendi evine götürmek için eltisi ve görümcesi gibi yakınları, bir tas üzüm ve havlu ile gelinin yanına gider. Bu sırada “*alıń üzümüńüzü, veriń ğızımızı*” kalıp sözü kullanılarak gelin sembolik bir ritüel ile kendi evine götürülür.

4.1.4.4. *Allah başa ğadar sürdürsün.*

Evli çiftlerin ömürleri boyunca huzur ve mutluluk içinde olmalarına yönelik temenniye ifade eden bir dilektir. (bk. baş 4.1.3.3)

4.1.4.5. *Allāń emri ile ğızınıza düńürüz.*

Gelin adayını belirlendikten sonra görücülerin, dünürcülük sürecini resmîleştirmek amacıyla kız evine tekrar giderek geleneksel olarak “*Allāń emriyle ğızınıza düńürüz*” ifadesi kullanılmaktadır.

4.1.4.6. *allı pullu gelin olasıca!*

Bu ifade, genç kızların gösterişli, güzel ve şanslı olmasını temenni eden bir hayır duasıdır.

4.1.4.7. *anahtar girmiyo!*

Sandık teslimi sırasında damat tarafından bahşış talep etmek amacıyla kullanılan bir söylemdir (Halıcı, 2014, s. 27).

4.1.4.8. *anası üyümüş, ğızı böyümüş.*

Kız çocuklarının kısa sürede yetişip büyüdüğünü, bu sürecin ebeveynler tarafından fark edilmeyecek kadar hızlı geçtiğini ifade etmek amacıyla kullanılan bir kalıp sözdür. Konya

ağızındaki ses özelliklerini (üyümüş < uyumuş) koruyan yapı, aynı zamanda kuşaklar arası sürekliliği simgelemektedir.

4.1.4.9. babasıyla bi konuşalım.

“*Allāñ emriyle ğızınıza düñürüz*” ifadesine karşılık kız evi içi ortak bir değerlendirme yapmak amacıyla genellikle “*babasıyla bi konuşalım*” şeklinde cevap verir.

4.1.4.10. bazara ğadar deyil, mezara ğadar.

Kız evinde *ġuşaķ bālama* merasiminin ardından baba, kızına evliliğin geçici bir heves değil; yaşam boyu sürecek bir sorumluluk olduğunu vurgulamak amacıyla “*bazara ğadar deyil, mezara ğadar*” ifadesini kullanır.

4.1.4.11. bi yasdıhta kocayñ!

Bu kalıp söz, evlenen çiftlerin evliliklerini uzun ömürlü, huzurlu ve kalıcı bir şekilde sürdürmelerine yönelik iyi dilek ve temennileri içeren bir dua niteliği taşımaktadır.

4.1.4.12. dñn bizim, oyna ğızım!

Konya halk kültüründe neşeli ortamları pekiştirmek amacıyla kullanılan bir kalıp söz niteliği taşıyarak; düğünün aile için bir sevinç, mutluluk göstergesi olarak algılandığını dile getirmektedir.

4.1.4.13. dñn esnasında çok gelip ğitdiñ, ayakġabıñ esgimişdir.

ġız evi dāvetine giden oğlan tarafınca kızın annesine sembolik bir teşekkür anlamında ayakkabı hediye edilir. Hediye sunulurken kullanılan “*Dñn esnasında çok gelip ğitdiñ, ayakġabıñ esgimişdir.*” ifadesi düğün hazırlıkları boyunca kız annesinin harcadığı yoğun emeği ve sergilediği fedakarlığı vurgulamaktadır.

4.1.4.14. dñn, ġırķ dñm.

Konya'daki düğünlerin yalnızca tek bir törenle sınırlı kalmayıp, çok sayıda aşama ve ritüelden oluştuğunu; bu süreçlerin her birinin ayrı hazırlık ve masraf gerektirdiğini vurgulayan bir anlatımdır. Bu söz, düğünlerin uzun süreli yayılan, kapsamlı ve ekonomik açıdan yük getiren bir yapıya sahip olduğunu ifade etmektedir.

4.1.4.15. dñnkü zāmedinen nāpdıñız?

Bu ifade, *ġız evi dāvetinin* ertesi günü oğlan evinin tekrardan kız evine *artık yimē* gittiği (bk. 4.1.3.2) esnada kullanılan bir anlatımdır (Halıcı, 2014, s. 30). Bu söz, bir önceki gün kız evinin gösterdiği misafirperverlik ve yaptığı hazırlıklar için teşekkür etme, memnuniyeti dile getirme ve aynı zamanda iltifat sunma amacı taşımaktadır.

4.1.4.16. dñnüñ dadı da fındıķ kıрма ile.

Konya düğün geleneklerinde hazırlık sürecinin müşterek bir neşe ve paylaşım ile yürütüldüğünü vurgulayan bir kalıp sözdür. Düğünün sadece ana törenden ibaret olmadığını; hazır-

lık aşamasındaki imece usulü çalışmaların sohbetlerin ve küçük uğraşların düğün ortamının ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgular. Bu söz, özellikle çetnevîr gibi kuruyemiş ikramının ve toplu sohbetlerin merkezde olduğu zamanlarda, ortamın samimiyetini anlatmaktadır. Fındık kırma eylemi burada hem gerçek anlamıyla ikram hazırlığını ve bir aradalığı ifade eder hem de düğün evindeki tatlı telaşın şenliğinin, ve bereketin bir göstergesi olarak kullanılır.

4.1.4.17. emanetimizi viriñ bālım.

ğuşak bālama merasiminin ardından damat tarafının gelini baba evinden alma aşamasına geçildiği sırada, kızın teslimini talep etmek amacıyla söylenen geleneksel bir ifadedir (Özkafa, 2010, s. 112).

4.1.4.18. erkek düñürcülerinüz gelsin.

Bu kalıp söz, dünür gezmesi sonrasında kız tarafı ile yapılan görüşme ve istişarelerin olumlu sonuçlandığını, tarafların evlilik teklifini uygun bulduğunu ve kız tarafının bu durumu kabul ettiğini göstermektedir. Bu söz, sürecin olumlu ilerlediğini ve onay aşamasına geçildiğini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır.

4.1.4.19. evel Allā sōna size emānet.

ğuşak bālamanın ardından damat tarafının kızı talep etmesine karşılık, gelin kızın babası tarafından dile getirilen bir söylemdir (Halıcı, 2014, s. 28).

4.1.4.20. evmeye ğomaya ermeyesice

Bu kalıp sözde yer alan *evmek* fiili bölge ağzında “acele etmek, sabırsızlanmak” anlamlarını karşılamakta; *gomak* fiili ise “yuva kurmak, bir işi tamamlamak” anlamlarında kullanılmaktadır. Söz konusu kalıp ifade, aceleyle yapılan işlerin hayırlı bir sonuca ulaşmamasını ve kişinin yuva kurup huzura erişememesini dile getiren bir beddua niteliği taşımaktadır (Özkafa, 2010, s. 140).

4.1.4.21. ğaynana dırdırı

Bu ifade, kaynananın sürekli konuşması, uyarıda bulunması, eleştirmesi gibi durumları anlatmak için kullanılmaktadır. Yalnızca Konya'ya özgü olmayan ifade, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

4.1.4.22. ğaynana, kaynar kıazanda kayna.

Gelin ile kaynana arasında zaman zaman ortaya çıkabilen anlaşmazlık, gerginlik ve karşılıklı eleştirilere dayalı ilişkiyi iğneleyici bir üslupla anlatan bir kalıp sözdür.

4.1.4.23. ğaynana örtsün de bir ana önce mezara gitsin.

Kız evinden oğlan evine giden sandıkta çeşit çeşit işlemeli örtüler yer almakta olup bu örtülerden biri *mezar taşı* olarak adlandırılmaktadır. Gelin ile kayınvalide arasında yaşanan kızgınlık durumlarında gelin, kaynanasının bir an önce bu örtüyü örtmesini ve ölmesini temenni

etmektedir. Bu atasözü, çoğunlukla gerçek bir bedduadan ziyade mizahi olarak kullanılmaktadır.

4.1.4.24. *gelin bir sefa gör; gelin iki kavga yükü; gelin üç evden göç.*

Gelin adayını görmeye giden kayınvalide tarafından söylenen bu kalıp söz, evliliğin ilk zamanlarında el üstünde tutulan gelinin zamanla ev içinde çatışmalar içine girdiğini, bu çatışmalar çözülmezse gelinin baba evine dönmesine sebep olacak kadar huzursuzluk meydana geleceğini ifade etmektedir.

4.1.4.25. *gelinine ipler bālasın da sürünsün!*

Bir kişinin gelininin zor ve sıkıntılı bir hayat sürmesi isteğini içeren beddua niteliğinde bir kalıp sözdür. Bu söz, gelin-kaynana ilişkilerine dair olumsuz algıların sözlü kültürdeki yansımalarından biri olarak değerlendirilebilir.

4.1.4.26. *gız evi, naz evi.*

Bu ifade kız isteme sürecinde kız tarafının evlilik teklifine hemen olumlu cevap vermeyip süreci bir miktar ağırdan almasını, yani naz ve tereddüt göstererek karar vermesini anlatmak için kullanılan geleneksel bir söylemdir.

4.1.4.27. *gızım saña derim, gelinim sen işit!*

Bu kalıp söz, kişinin hatasını ya da dikkat etmesi gereken bir durumu yüzüne karşı söylemek yerine, dolaylı ve ima yoluyla hatırlatma yapıldığı durumları açıklamaktadır (TS, 2026).

4.1.4.28. *gız iken gidesice!*

Toplumun evlilik kurumuna verdiği önemi yansıtmakta, aynı zamanda kişinin evlenmeden hayatını kaybetmesine yönelik olumsuz bir dileği, yani beddua niteliğinde kullanılan sert bir söylemi ifade etmektedir.

4.1.4.29. *iş dürülmesin.*

Oğlan tarafının aracı kadınla beraber gelin adayını görmek amacıyla gerçekleştirdiği ziyaretlerde, araya soğukluk girmemesi düşüncesiyle soğuk su içilmemesi yönünde bir uygulama söz konusudur. Bu durum, Konya düğün kültüründe *iş dürülmesin* biçimindeki kalıp sözle ifade edilmektedir.

4.1.4.30. *işini bilsin, gücünü bilsin. suyunu versin, Arap olsun giyiniversin, hanım olsun.*

Oğlan annesi kız aramak amacıyla aracı olacak kadınlara eş adayında aranan nitelikleri ifade etmek üzere “*işini bilsin, gücünü bilsin. suyunu versin, Arap olsun giyiniversin, hanım olsun*” biçiminde kalıplaşmış bir söyleyiş kullanır.

4.1.4.31. *kapıdan girmiyö.*

Bu ifade, gelin sandığının damat tarafına götürölüp teslim edilmesi sırasında kız tarafındaki yaşlı bir kişinin üzerine oturup “*kapıdan girmiyö*” cümlesini söyleyerek süreci yavaşlattığını ve bu vesileyle damat tarafından bahşış ya da hediye alma beklentisi içinde olduğunu anlatmaktadır (Halıcı, 2014, s. 27).

4.1.4.32. *kısmetiñizi başka kapıda arayın.*

Görücü usulü görüşmelerden sonra kız evinin olumsuz gördüğü teklifleri reddetmesi sürecini anlatan bir kalıp bir ifadedir.

4.1.4.33. *makas kesmiyö!*

esbāba girme (bk. 4.1.1.1.36) geleneği gerçekleştirilirken gelinlik ve kumaş kesimi sırasında esnafların bahşış almak için kullandığı kalıp bir sözdür. Kayınvalide ve yakın akrabalar esnafların bu sözüne karşılık bahşış bırakmaktadır (Halıcı, 2014, s. 25).

4.1.4.34. *mihilini, münāsibini iki divan sinilik misāfirini çehiz asmaya al, gel.*

Oğlan tarafı, *sandık* (bk. 4.1.1.1.96) merasiminin ardından kız evini bu kalıp ifadeyi kullanarak *çeyiz asmaya* (bk. 4.1.1.1.19) davet eder. Ertesi hafta perşembe günü kız tarafı *çeyiz asma* merasimine gider (Halıcı, 2014, s. 26).

4.1.4.35. *naha hacı karısı ol emi?*

Özellikle genç kızlara yönelik olarak söylenen ve onların hayırlı, saygın bir eşle evlenmesini temenni eden dua niteliğinde bir kalıp sözdür. İfadede yer alan *naha* sözcüğü Konya ve çevresinde temenniye güçlendiren bir söyleyiş unsuru olarak kullanılmakta olup “umarım, inşallah” anlamını taşımaktadır. *Emi* ise yöresel ağızlarda “öyle olsun, inşallah” anlamı taşımakta ve cümleye dilek niteliği kazandırmaktadır.

4.1.4.36. *ne sizden bize bazlama, ne bizden size gözleme.*

Kız ve oğlan tarafı arasında *mihir* konuşması yapılırken iki tarafında maddi durumu düşünerek hareket etmesi gerektiğini, masraf gerektiren şeylerden kaçınılması gerektiğini anlatan bir kalıp ifadedir. Taraflar arasında bu cümle kurulduğu zaman bütün akrabalara değil sadece gelin ve damada *dürü* (bk. 4.1.1.1.32) yapılır (Halıcı, 2014, s. 24).

4.1.4.37. *yaşı uzun, dñnü güzel olsun.*

Bu ifade, kişinin uzun ömürlü olması ve ileride hayırlı bir evlilik yaparak güzel bir düğün gerçekleştirmesi dileğini içerir. Bu söz ile toplumun evlilik kurumuna verdiği önem yansıtılmaktadır.

4.2. Düğün Olgusu ile İlgili İşletme Adları

Çalışmanın bu bölümünde Konya ilinin merkez ilçeleri olan Karatay, Meram ve Selçuklu’da faaliyet gösteren ve düğün sektörüyle ilişkili olan işletme adları incelenmiştir. Söz

konusu işletmeler; *düğün salonu işletmeleri, gelinlik işletmeleri, kına-düğün malzemesi satan işletmeler* olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda tespit edilebilen işletmelerden 118 adedi çalışmaya konu edilmiştir.

İşletme adları tespit aşamasında sahadan doğrudan işletme adları kayıt altına alınmış, buna ek olarak genel ağ ortamından istifade edilmiştir. Genel ağ ortamından ulaşılan işletmelerle telefon aracılığıyla iletişim kurularak işletme sahiplerinden adlandırma tercihleri ve nedenleri hakkında nitel veriler elde edilmiştir. Ayrıca bu işletme adlarının oluşum süreçleri ve adlandırma yolları belirlenmiştir. Adlandırma sürecinde belirleyici olan söz varlığı unsurları üzerinde durulmuş, bu unsurların incelenmesi aşamasında sözlük bilgisinden yararlanılmıştır. Tanımlanmasında güçlük çekilen veya sözlüklerde yer almayan özel adlandırmalar için işletme sahipleriyle doğrudan görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler söz dizimi açısından incelenmiş, adlandırmalarda ağırlıklı olarak isim tamlaması yapısının kullanıldığı gözlemlenmiştir. İsim tamlamalarının neredeyse tamamı belirtisiz isim tamlaması niteliğinde olduğundan, ayrıca belirtilmesine gerek duyulmamıştır. İsim tamlamalarında, adlandırmanın belirleyici unsuru olan tamlayan esas alınmış, tamlananın ayırt edici olmadığı durumlar detaylandırılmamıştır. Son aşamada, adlandırmada kullanılan söz varlığı; kavram alanları çerçevesinde sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmaların genel toplam içindeki oranları daire grafiği üzerinde gösterilmiş, ayrıca Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adları da tespit edilerek sınıflandırılmış ve bunların dağılımı grafik aracılığıyla ortaya konmuştur. *Köşk, saray, garden, haute couture, wedding* gibi düğün işletme adlandırmalarında sıklıkla tercih edilen sözcükler ilk tespit edildikleri noktada ayrıntılı olarak açıklanmış olup tekrar eden sözcükler diğer işletme adlarında yeniden ele alınmamış, bunun yerine ilgili sözcüğün ilk incelendiği bölüme atıfta bulunularak metin içi göndermeler yapılmıştır. İşletme adlarında kullanılan sözcüklerin anlamları açıklanırken Güncel Türkçe Sözlük, Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü, Kubbealtı Lugatı Sözlüğü, İngilizce Sözlük, Fransızca Sözlük ve Rus Dilinin Etimolojik Sözlüğü'nün çevrim içi sürümleri, İtalyanca Sözlük (Çankaya, 2005) ve Latince Sözlük'ten (Akderin, 2012) yararlanılmıştır.

4.2.1. Düğün Salonu İşletmeleri

Bu bölümde 67 düğün salonu adı tespit edilmiş, söz dizimi özelliklerine göre incelenmiş ve bu adların verilme gerekçeleri açıklanmıştır.

4.2.1.1. Altay Düğün ve Kongre Merkezi

İsim tamlaması yapısındadır: *Altay* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlamada özel ad işlevi gören Altay unsuru, işletme kimliğinin temelini oluşturmaktadır. İşletme sahibiyle yapılan görüşme sonucunda bu adın tercih edilmesinde Türk kültür tarihindeki sembolik değerinin belirleyici olduğu saptanmıştır. Türk tarihine tanıklık etmiş olan Altay Dağları,

atalarımızın kültür, yaşayış ve inanışlarından önemli izler barındıran bir bölgedir. Bu sebeple bu bölge Türk devletleri tarafından kutsal bir yer olarak görülür. Birçok açıdan değerli olan Altay Dağları'nın işletme adında tercih edilmesiyle tarihsel kökenler ile günümüz arasında kültürel bir bağ kurulması hedeflenmiştir.

4.2.1.2. Altın Köşk Premium Düğün Salonu

Altın Köşk Düğün Salonu isim tamlaması *premium* (< İng. *premium*) “en üstün, en iyi” sıfatıyla nitelenmiştir. *Altın köşk* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Adlandırmada sıfat, tamlayan ile tamlanan arasında kullanılmıştır. Bu durum Türkçedeki belirtisiz isim tamlamalarının kuruluş düzenine aykırılık göstermektedir: *Altın Köşk Premium Düğün Salonu*. İşletmenin özel adını oluşturan yapıdaki *altın köşk* ise, kendi içerisinde bir sıfat tamlamasıdır: *altın* (sf.) + *saray* (is.).

Türkçe söz dizim kurallarına göre belirtisiz isim tamlamasında tamlayan ile tamlanan arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle söz konusu yapılarda sıfat unsuru tamlama içine girmez. Bu tür tamlamalarda sıfat, grubun başında yer alır ve sıfat çoğunlukla grubun tamamını nitelendirir. Belirtisiz isim tamlaması birleşik sözcük özelliği taşıdığı için sıfat, grubun başında yer alır (Özkan, Toker, Aşçı, 2020, s. 60-61).

TS’de “bahçe içine yapılmış süslü ev, kasır” olarak tanımlanan *köşk* sözcüğünün işletme adlarında kullanımına oldukça sık rastlanmaktadır. *Köşk* sözcüğünün saygınlık, zenginlik ve asalet etkisi vermesi bu sözcüğün işletme adlarında tercih edilmesini açıklar niteliktedir. İşletme sahibinin, zenginlik ve gösteriş içerikli sözcükleri adlandırmada kullanarak işletmesine dikkat çekmek istediği söylenebilir. Ayrıca *premium* “en üstün, en iyi” sözcüğünün adlandırmaya yansıtılmasıyla işletme adının kaliteli olduğuna dair vurgu yapılmak istenmiştir.

4.2.1.3. Altın Saray Düğün Salonu ve Kır Bahçesi

İsim tamlamasıdır: *altın saray* (ty.) + *düğün salonu ve kır bahçesi* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *altın saray* ifadesi kendi içerisinde sıfat tamlaması niteliği taşımaktadır: *altın* (sf.) + *saray* (is.). İşletmede *altın saray* adı, mekânın görkem ve ihtişamını yansıtmak amacıyla tercih edilmiştir. TS’de “görmekli ve gösterişli yapı; palas” olarak tanımlanan *saray* sözcüğü, farklı sebeplerden dolayı işletme adlarında yer bulmaktadır. Sözcüğün dikkat çekici bir nitelik taşıması, güç ve zenginlik çağrıştırması, Osmanlı kültürüne gönderme yapması bu tercihin başlıca sebepleri arasındadır. Bununla birlikte *saray* adının kişilerin bilinçaltında değerli olma algısı oluşturduğu ve işletmeye saygınlık attettiği söylenebilir.

4.2.1.4. Alyans Kösedag Kır Düğün Bahçesi

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Kösedag* (ty.) + *kır düğün bahçesi* (tn.). Tamlamanın önünde bulunan *alyans* sözcüğü, tamlamayı niteleyen bir unsur olarak sıfat görevi üstlenmektedir.

Alyans, birçok kültürde olduğu gibi Türk kültüründe de oldukça önem arz eder. Nişan töreninin ana ögesi olan alyans, bir aile büyüğü tarafından çiftlerin sağ el yüzük parmaklarına takılmakta, bu yolla çiftlerin sevgisi ve birlikteliği somut bir simge aracılığıyla ifade edilmektedir. İşletme sahibinin *alyans* terimini adlandırmada kullanması, işletmenin sunduğu hizmet içeriğiyle anlam bütünlüğü sağlama amacına yönelik bir tercih olarak değerlendirilebilir. Adlandırmada yer alan *Kösedağ* ise, işletme sahibinin soyadını ifade etmektedir. İşletme sahibi soyadını kullanarak markalaşma yoluna gitmek istemiştir.

4.2.1.5. Anka Düğün ve Kongre Merkezi

İsim tamlaması yapısındadır: *anka* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Anka kuşunu ifade eden ve tamlayan unsur olan *Anka*, adlandırmada belirleyici unsur olarak görülmektedir. İşletme sahibi, *Anka* kuşuna olan hayranlığını yansıtmak için bu adı tercih etmiştir. Simurg ya da Tuğrul kuşu olarak da bilinen *Anka* kuşu, İslam kültüründe, Türk edebiyatında, Türk ve Doğu mitolojisinde önemli bir yere sahiptir.

Hız. Musa devrinde var olan, Hız. Süleyman'ın divanında yer alan *Anka*, İslam kültüründe kuşların şahı olarak yer alır (Batislam, 2002, s. 196). Aynı zamanda *vahdetivücut* (varlığın birliği) anlayışının simgelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu anlayışa göre her şey Allah'tan bir iz taşır. Asıl olan insanın kendi içindeki gerçeği, Allah'ı bulmaktır. Kaf Dağı'nda yaşayan, yere hiç konmayan, avlanmayan *Anka* kuşu, kendisinde her kuştan bir iz barındırır (Pala, 1989, s. 34). Aynı zamanda divan şiirinde kavuşulamaz sevgili, iyi ahlak ve kusursuzluk sembolüdür.

Farklı alanlarda karşımıza çıkan *Anka* kuşu, günümüzde küllerinden doğarak yeniden doğuşun, azim ve mücadelenin, insanın içsel yolculuğunun, gerçeği bulma çabasının simgesi olarak kabul edilmektedir. İşletme sahibinin *Anka* kuşunun söz konusu simgesel özelliklerinden etkilenecek bu adı adlandırmaya yansıttığı, böylece işletme kimliği ile kültürel ve anlamsal bir bağ kurmayı amaçladığı söylenebilir.

4.2.1.6. Aslan Grand Düğün Salonları

Aslan Düğün Salonları isim tamlaması, *grand* (< Fr. *grand*) “büyük, geniş, önemli, soylu” sıfatıyla nitelenmiştir. *Aslan* (ty.) + *düğün salonları* (tn.). Tamlayan ile tamlanan arasında kullanılan sıfat, Türkçe belirtisiz isim tamlaması dizilişine uygun değildir (bk. 4.2.1.2): *Aslan Grand Düğün Salonları*. Tamlayan unsur olan *Aslan* sözcüğü işletme sahibinin soyadını temsil etmektedir.

4.2.1.7. Asya Düğün Salonu

İşletme adı isim tamlaması yapısındadır: *Asya* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme sahibi işletmeyi mevcut adıyla devralmış ve faaliyetlerini bu adla sürdürmektedir.

4.2.1.8. Aşçıoğlu Harun Usta Düğün ve Toplantı Salonu

İsim tamlaması kuruluşunda bir işletme adıdır: *Aşçıoğlu Harun Usta* (ty.) + *düğün ve toplantı salonu* (tn.). *Harun Usta* bir ünvan grubudur. *Harun*; işletme sahibinin adı, *usta* ise mesleki ünvanıdır. *Aşçıoğlu* ifadesi ise bir lakap olup, işletme sahibinin dededen gelen aşçılık geleneğini işletme adına yansıtarak bu mesleki mirasa verdiği önemi kalıcı hâle getirdiğini göstermektedir. Bu lakap, *Harun Usta*'nın önüne eklenerek işletme adı oluşturulmuştur. Bu adlandırma ile işletmenin, geçmiş ile gelecek arasında sembolik bir bağ kurmak istediği anlaşılmaktadır.

4.2.1.9. Aşk-ı Meram Düğün Sarayı

İşletme adı isim tamlaması yapısındadır: *aşk-ı Meram* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). Tamlayan kendi içerisinde Farsça tamlama kurallarına göre yapılmış bir tamlamadır: *aşk* (< Ar. 'işk) + *-ı* (< Far. -i "izafet eki") + *Meram*. İşletmenin bulunduğu ilçe adı işletme adına doğrudan yansıtılmıştır.

Aşk-ı Meram, "Meram aşkı" anlamına gelmektedir. Bu adlandırma yoluyla işletme, Meram ilçesinin en çok tercih edilen ve beğenilen düğün salonlarından biri olduğu yönündeki iletilisini dolaylı biçimde ifade etmektedir.

4.2.1.10. Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi

Atiker Toplantı ve Düğün Merkezi isim tamlaması, *deluxe* (< Fr. *de luxe*) "lüks, üst sınıf, özel kalite" sıfatıyla nitelenmiştir. *Atiker* (ty.) + *toplantı ve düğün merkezi* (tn.). Ancak sıfatın Türkçe belirtisiz isim tamlaması dizilişine uyulmaksızın tamlayan ile tamlanan arasında kullanıldığı görülmektedir: *Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi*. İşletme adında yer alan *Atiker* sözcüğü, işletme sahibinin soyadını temsil etmekte ve marka adı işlevi görmektedir.

4.2.1.11. Aydın Düğün Salonu

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Aydın* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). *Aydın*, işletme sahibinin soyadını temsil etmektedir.

4.2.1.12. Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi

İsim tamlaması yapısındadır: *Baykara* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlanan, *gold* (< İng. *gold*) "altın" sıfatıyla nitelenmiştir. Ancak sıfat tamlayan ile tamlanan arasındadır. Türkçe söz dizimine göre belirtisiz isim tamlamalarında sıfatın tamlanan unsurdan önce yer alması beklenirken mevcut kullanım bu kurala aykırılık göstermektedir: *Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi*. *Baykara*, işletme sahibinin soyadıdır.

4.2.1.13. Begonya Garden Düğün Salonu

İşletme adı, isim tamlaması kuruluşuna sahiptir: *begonya garden* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan kendi içerisinde isim tamlamasıdır: *begonya* (ty.) + *garden* (tn.). İşletme sahibi

ile yapılan görüşmeye göre, tamlayan unsurlarından olan *begonya*, hem çiçek adı olduğu için hem de içinde *gonya* geçtiği için tercih edilmiştir. *Gonya* kullanımı, Konya bölgesinde *k > ğ* ses değişimini örnekleyen ağız özelliğini yansıtmaktadır. Bu ses değişimi, *k* tonsuz art damak ünsüzünün *ğ* tonlu art damak ünsüzüne dönüşmesiyle gerçekleşir.

Diğer bir tamlayan unsur olan *garden* (< İng. *garden*) “bahçe”, yalnızca işletmenin açık hava düğün alanına sahip olmasını yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda modernlik katmak amacıyla da işletme adına eklenmiştir. Bu doğrultuda “*begonya bahçesi*” anlamını karşılayan bir adlandırma ortaya çıkmıştır.

4.2.1.14. Bella Gold Düğün Salonu

Sıfat tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *bella* (sf.) *gold* (sf.) + *düğün salonu* (is.). Tamlamada *bella* (< İt. *bella*) “güzel” ve *gold* (< İng. *gold*) “altın” sıfatları kullanılmıştır.² Bu tür yabancı sözcüklerin kullanımı işletme adlarında estetik, çağdaşlık ve seçkinlik izlenimi oluşturmak amacıyla tercih edilmektedir. İşletme sahibi ile gerçekleştirilen görüşme sonucunda, *bella* adının fonetik açıdan hoş bir çağrışım oluşturması nedeniyle adlandırmada tercih edildiği tespit edilmiştir.

4.2.1.15. Beyaz Saray Düğün Salonu

İsim tamlamasıdır: *beyaz saray* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *beyaz saray* sıfat tamlamasıdır: *beyaz* (sf.) + *saray* (is.). İşletme dekorasyonunda beyaz rengin ağırlıklı olarak kullanılması nedeniyle adlandırmada *beyaz* sıfatının tercih edildiği, *saray* sözcüğünün ise görkem ve ihtişam çağrıştırmasından dolayı işletme adında yer aldığı anlaşılmaktadır. (bk. saray 4.2.1.3.)

4.2.1.16. Binkonutlar Düğün ve Toplantı Salonu

İsim tamlaması niteliği taşımaktadır: *Binkonutlar* (ty.) + *düğün ve toplantı salonu* (tn.). İşletmenin bulunduğu mahallenin adı, işletmenin adlandırılmasında belirleyici unsur olarak kullanılmıştır.

4.2.1.17. Bizim Ora Kır Düğün Bahçesi

İşletme adı isim tamlaması yapısında oluşturulmuştur: *bizim ora* (ty.) + *kır düğün bahçesi* (tn.). Tamlayan unsur olan *bizim ora* ise ilgi grubu niteliği taşımaktadır: *biz* (is.) + *-im* (ilgi hâli eki) + *ora* (is.). İşletmenin başlangıçta turistik bir mekân olarak planlanması nedeniyle bu adlandırmanın tercih edildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu adlandırma ile samimi bir çağrışım oluşturulması amaçlanmıştır. Sonrasında işletmenin çalışma alanı değiştirilerek aynı ad altında düğün salonu olarak hizmet vermeye başladığı görülmüştür.

² Sıfat tamlamasında, ismi niteleyen birden fazla aynı türde sıfat unsuru yer alabilir (Karahan, 2010, s. 50).

4.2.1.18. *Burç Wedding*

İsim tamlaması yapısındadır: *burç* (ty.) + *wedding* (tn.). Tamlayan unsur olan *burç*, yıllar önce satın alınan *Foto Burç* adıyla tanınarak ün kazanan işletmeden gelmektedir. Söz konusu işletmenin sahibi, mevcut tanınırlığı sürdürmek amacıyla aynı adı kullanarak düğün salonu hizmeti vermeyi tercih etmiştir. Tamlanan unsur olan *wedding* sözcüğü ise İngilizcedir: *wedding* (< İng. *wedding*) “düğün”. *Wedding* ifadesi, düğün işletme adlarında lüks ve çağdaşlık algısı uyandırdığı için tercih edilmektedir.

4.2.1.19. *Cengizler Gold Garden Düğün Salonu*

İsim tamlamasından oluşmaktadır: *Cengizler* (ty.) *gold garden* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan unsurunda yer alan *gold garden*, *gold* (< İng. *gold*) “altın” ve *garden* (< İng. *garden*) “bahçe” sözcüklerinden oluşan sıfat tamlamasıdır: *gold* (sf.) + *garden* (is.). Diğer bir tamlayan unsur olan *Cengizler*, işletme sahibinin soyadıdır. Adlandırmada yer alarak işletmenin marka kimliğinin oluşmasında belirleyici olmuştur. (bk. *garden* 4.2.1.13)

4.2.1.20. *Crystal Gold Düğün Sarayı*

İşletme adı, sıfat tamlaması kuruluşundadır: *crystal* (sf.) *gold* (sf.) + *düğün sarayı* (is.) Sıfat unsurları, *crystal* (< İng. *crystal*) “kristal, billur” ve *gold* (< İng. *gold*) “altın” adlandırmada belirleyici olmuştur. İşletme sahibi, lüks ve ihtişamı vurgulamak ve dikkat çekmek amacıyla bu biçimde bir adlandırma tercih etmiştir.

4.2.1.21. *Çınar Düğün Salonu*

İsim tamlaması biçimindedir: *Çınar* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme adında belirleyici unsur olan *Çınar*, işletme sahibinin torununun adıdır. İşletme sahibi kıymet verdiği bir insanın adını işletme adlandırmasına dâhil ederek bu duygusal bağı somut bir hâle getirmektedir.

4.2.1.22. *Deniz Kır Düğün Bahçesi*

İşletme adı isim tamlaması kuruluşundadır: *deniz* (ty.) + *kır düğün bahçesi* (tn.). Tamlayan unsuru olan *deniz* adı işletmede belirleyici unsurdur. İşletme sahibinden alınan bilgiye göre bu adlandırma, işletme sahibinin denize olan hayranlığını ve tutkusunu yansıtmak amacıyla tercih edilmiştir. Bu doğrultuda işletme sahibi, işletme adı aracılığıyla mekânla kurduğu duygusal bağı somutlaştırmaktadır.

4.2.1.23. *Diltaş Düğün ve Kongre Merkezi*

Bu adlandırma isim tamlaması yapısına sahiptir: *diltaş* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlayan unsur olan *Diltaş*, işletme adında yer alan *dil* sözcüğü ile *turizm*, *anonim*, *şirketi* sözcüklerinin ilk harfleri alınarak oluşturulan bir kısaltmadır³: ***Dil Öğretim Turizm Anonim***

³ Bu tür kısaltmalar, kısaltılacak adın kimi zaman ilk, kimi zaman ise son sözcüğünün alınmasıyla oluşturulmaktadır (Erkan, 2016, s. 168).

Şirketi. İşletme sahibi, dikkat çekici bir kısaltmayla markalaşma sürecini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

4.2.1.24. El Ele Düğün Salonu

İsim tamlamasıdır: *el ele* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletmeye ad olan *el ele*, çiftler arasındaki bağı ve sevgiyi ifade ettiği için tercih edilmiştir. Böylece işletme içeriği ile adlandırma olumlu duygular çağrıştırarak bir bütünlük oluşturmaktadır.

4.2.1.25. Elegant Düğün Sarayı

Sıfat tamlaması kuruluşundadır: *elegant* (sf.) + *düğün sarayı* (is.). İşletmeye ad olan *elegant* (< Fr. *élégant*), “şık, zarif, hoş” anlamına gelmektedir. İşletme adı sözlük anlamından hareketle tercih edilmiştir.

4.2.1.26. Elit Düğün Salonu

İşletme adı sıfat tamlaması yapısındadır: *elit* (sf.) + *düğün salonu* (is.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *elit* işletme adı, işletmenin nitelikli ve üst sınıf olduğunu belirtmek için “seçkin” sözlük anlamından hareketle tercih edilmiştir.

4.2.1.27. Florya Wedding

Adlandırma isim tamlaması yapısındadır: *Florya* (ty.) + *wedding* (tn.). Tamlanan unsur İngilizcedir: *wedding* (< İng. *wedding*) “düğün”. İşletme sahibi, İstanbul’da yer alan Florya⁴ Mahallesi’nin estetik özelliklerinden etkilenecek bu adlandırmayı tercih etmiştir. (bk. wedding 4.1.1.18).

4.2.1.28. Gloria Meram Düğün Sarayı

Sıfat tamlaması yapısında işletme adıdır: *gloria* (sf.) + *Meram düğün sarayı* (is.). Sıfat unsuru olan *gloria* (< Lat. *gloria*) “şan, şöhret, onur, görkem” sözcüğü ile *Meram düğün sarayı* tamlamasının bir araya getirilmesiyle “şanlı, görkemli Meram düğün sarayı” anlamı ortaya çıkmaktadır. İşletmeye ad olan söz konusu sıfat, dikkat çekiciliği artırmak, şatafatlı ve olumlu çağrışım uyandırmak amacıyla tercih edilmiştir.

4.2.1.29. Gold Garden Düğün ve Toplantı Salonu

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *gold garden* (ty.) + *düğün ve toplantı salonu* (tn.). İşletme adlandırmasında, *gold* (< İng. *gold*) “altın” ve *garden* (< İng. *garden*) “bahçe” sözcükleri belirleyici olmuştur. Tamlayan unsur olan *gold garden*, “altın bahçe” anlamına gelmektedir ve kendi içerisinde sıfat tamlamasıdır: *gold* (sf.) + *garden* (is.). İşletme tasarımında altın renkli çiçekler kullanılarak işletme adı ile mekânsal tasarım arasında anlamsal ve görsel bir bağ oluşturulmuştur.

⁴ İstanbul’un Bakırköy ilçesine bağlı bir mahalledir.

4.2.1.30. *Gökçen Asrın Aşk-ı Düğün Sarayı*

İsim tamlaması yapısındadır: *Gökçen* (ty.) + *asrın aşk-ı düğün sarayı* (tn.). Tamlanan kendi içerisinde belirtili isim tamlamasıdır: *asrın aşk-ı* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). İşletme adlandırmasında belirleyici olan *Gökçen*, işletme sahibinin kızının adıdır. İşletme sahibi, işletmeyi *asrın aşk-ı* adıyla devralmış, önüne *Gökçen* adını ekleyerek hizmetlerini bu ad altında sürdürmeye devam etmiştir. Tamlayan unsur olan *asrın aşk-ı* kendi içerisinde belirtili isim tamlamasıdır: *asrın* (ty.) + *aşk-ı* (tn.). Ancak tamlanan ekinin izafet kesresine dönüştürülmesi, yapının Türkçe söz dizimi kurallarıyla çelişmesine yol açmıştır. Bu biçimde izafet kesreli kuruluş Türkçe söz diziminde uygun değildir. *Asrın aşk-ı düğün sarayı* ifadesi ile “düğün sarayı aşkı” anlamının oluşturulmak istendiği görülmekle birlikte, yapının söz dizimi açısından yanlış kurulduğu tespit edilmiştir.

4.2.1.31. *Hayal Düğün Salonları*

İsim tamlaması niteliği taşımaktadır: *hayal* (ty.) + *düğün salonları* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *hayal* adı, çiftlere tasarladıkları düğünü gerçekleştirebilecekleri bir mekân sunulduğu yönünde bir ileti vermek amacıyla tercih edilmiştir.

4.2.1.32. *Horozluhan Düğün Sarayı*

İsim tamlaması biçimindedir: *Horozluhan* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). *Horozluhan*, Konya-Akşehir yolu üzerinde bulunan bu yapı, tarihsel bir han niteliği taşımaktadır. Horozluhan adıyla bilinen söz konusu tarihî han, günümüzde düğün salonu olarak hizmet vermektedir. Tarihî bir hanın düğün salonu olarak kullanılması mekâna özgünlük kazandırmakta, doğal bir atmosfer oluşturmakta ve aynı zamanda geçmişle bugün arasında kültürel bir köprü kurulmasına olanak sağlamaktadır.

4.2.1.33. *İkonía Garden Düğün ve Kongre Merkezi*

İsim tamlamasıdır: *İkonía garden* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlayan unsuru olan *İkonía garden*, “İkonía bahçesi” anlamına gelmekte olup kendi içerisinde isim tamlamasıdır: *İkonía* (ty.) + *garden* (tn.). *İkonía*, Konya’nın eski adlarından biridir (bk. 2.2). İşletme sahibi, bu adı adlandırmaya dâhil ederek hem Konya’nın tarihsel geçmişine gönderme yapmış hem de dikkat çekici bir adlandırma tercih etmiştir.

4.2.1.34. *İncimiz Düğün Salonu*

İsim tamlamasıdır: *incimiz* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme adı, birinci çoğul şahıs iyelik eki aracılığıyla sahiplik bildiren *incimiz* sözcüğü temelinde oluşturulmuştur.

4.2.1.35. *Kar-Bel Düğün Salonu*

İsim tamlaması biçimindedir: *Kar-Bel* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletmeye ad olan *Kar-Bel*, Karatay sözcüğünün “*kar*”, Belediyesi sözcüğünün “*bel*” bölümleri alınarak kırpma yoluyla oluşturulmuş bir kısaltmadır:⁵ *Karatay Belediyesi*.

4.2.1.36. *Keçeciler Düğün Salonu*

İsim tamlaması niteliği taşımaktadır: *Keçeciler* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme sahibinin soyadı olan *Keçeciler*, işletme adlandırmasında belirleyici olmuştur.

4.2.1.37. *Kral Kepçe Düğün Salonu*

İsim tamlamasıdır: *kral kepçe* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde isim tamlaması yapısındadır: *kral* (ty.) + *kepçe* (tn.). İşletme, başlangıçta yemek fabrikası olarak faaliyet göstermekteyken daha sonra aynı adla düğün sektöründe hizmet vermeye başlamıştır.

4.2.1.38. *Kralin Düğün Sarayı*

İsim tamlamasından oluşmaktadır: *kralin* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme sahibinden alınan bilgiye göre *Kralin*, *kral* adına *in* (<İng. *in*) “içerde” edatının eklenmesiyle oluşturulmuştur. Böylece “kral içerde” anlamı ortaya çıkmıştır. İşletme sahibi; ilgi çekmek, merak uyandırmak, olumlu çağrışım oluşturmak sebebiyle bu tür bir adlandırmayı tercih etmiştir.

4.2.1.39. *Kurtlar Vadisi Düğün Salonu*

İşletme adı isim tamlaması kuruluşundadır: *Kurtlar Vadisi* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme adının tamamlayan unsuru kendi içerisinde isim tamlaması yapısındadır: *kurtlar* (ty.) + *vadisi* (tn.). İşletmeye verilen ad, geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak Türk televizyon tarihinde önemli bir etki bırakan *Kurtlar Vadisi* adlı televizyon dizisinden etkilenecek verilmiştir. İşletme sahibinin, dönemin popüler kültür öğelerinden biri olan bu dizinin adını tercih etmesi, kişisel beğenisini yansıttığının yanı sıra popüler kültürle bilinçli bir bağ kurma çabası olarak değerlendirilebilir.

4.2.1.40. *Külkedisi Düğün Salonu*

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *külkedisi* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletmenin adlandırılmasında belirleyici unsur olarak *külkedisi*⁶ adının tercih edilmesinin nedeni, masalsı ve romantik bir çağrışım oluşturmastır.

⁵ Bir sözcük ya da terimin birden fazla harfinin atılması yoluyla oluşturulan kısaltmadır (Erkan, 2016, s. 168).

⁶ Batı masal geleneğinde yer alan, yoksulluktan saraya uzanan ve mutlu sonla biten hikâyesiyle bilinen kadın kahraman.

4.2.1.41. Lale Düğün Salonu

İsim tamlaması yapısındadır: *Lale* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme sahibinin torunun adı olan *Lale*, işletme adlandırmasında belirleyici olmuştur.

4.2.1.42. Lalezar Düğün Salonu

İsim tamlamasıdır: *lalezar* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan unsur olan *lalezar* sözcüğü, *lale* (< Far. lāle) + *zar* (Far. zār) “yer bildiren ek” biçiminde oluşmuş olup “lale bahçesi” anlamına gelmektedir. İşletme sahibi bu adlandırmayı sözlük anlamından hareketle tercih etmiştir.

4.2.1.43. Loras Düğün Salonu

İşletme adı isim tamlaması kuruluşundadır: *Loras* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletmeye verilen ad, işletmenin bulunduğu Meram ilçesine bağlı *Loras* Mahallesi’nden hareketle belirlenmiştir. Bu bağlamda, adlandırmanın mekânsal aidiyet ve yerel kimlik vurgusu taşıdığı söylenebilir.

4.2.1.44. Manzara Düğün Sarayı

İsim tamlaması biçimindedir: *manzara* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). İşletmenin, Konya Tropikal Kelebek Bahçesi’ni⁷ gören bir konumda yer alması nedeniyle *manzara* adı tercih edilmiştir. Bu adlandırma, mekânın fiziksel özelliklerini ön plana çıkaran bir nitelik taşımaktadır.

4.2.1.45. Maveria Kır Düğün Bahçesi

Bu işletme adı isim tamlaması yapısındadır: *maveria* (ty.) + *kır düğün bahçesi* (tn.). İşletmeden alınan bilgiye göre; işletme sahibi, *maveria* adını “görülen âlemin ötesi” sözlük anlamından yola çıkarak sadece mekânların değil, düşüncenin, vizyonun da ötesini temsil eden, geleceğe iz bırakmayı hedefleyen bir bakış açısıyla tercih etmiştir. Böylece işletme sahibi, dünya görüşünü adlandırmaya yansıtarak işletmesiyle manevi bir bağ kurmuştur.

4.2.1.46. Meram Class Düğün Salonu

Meram Düğün Salonu, *class* (< İng. *class*) “sınıf, kalite, mevki” sıfatıyla kurulmuş isim tamlamasıdır: *Meram* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Adlandırmada yer alan *class* sıfatı, tamlayan ile tamlanan arasına girerek Türkçe söz dizim kurallarına aykırı bir yapı oluşturmuştur: *Meram Class Düğün Salonu*. *Meram* ilçe adı adlandırmaya doğrudan yansıtılmıştır.

4.2.1.47. Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi

Moda Düğün ve Kongre Merkezi, *diamond* (< İng. *diamond*) “değerli” sıfatı ile nitelenmiş bir isim tamlamasıdır. *Moda* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Adlandırmada yer alan

⁷ Konya’nın Selçuklu ilçesinde bulunan farklı türlerde birçok kelebeğe ev sahipliği yapan bir yaşam alanı.

diamond sıfatı tamlayan ile tamlanan arasına girerek Türkçe söz dizim kurallarına uyuşmayan bir durum meydana getirmiştir: *Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi*

Adlandırmada belirleyici unsur olan *Moda*, işletme sahibinin soyadıdır. *Diamond* “değerli” sıfatının adlandırmaya dâhil edilmesiyle işletmeye çağdaş bir görünüm kazandırmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda işletme sahibi, soyadını markalaştırma yoluna giderken aynı zamanda çağdaş eğilimlere uygun bir adlandırma tercihinde bulunmuştur.

4.2.1.48. Nadire Sultan Kasrı

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Nadire Sultan* (ty.) + *kasrı* (tn.). Tamlayan unsur olan *Nadire Sultan*, kendi içerisinde ünvan grubudur. İşletme sahibi adlandırma sürecinde İstanbul’daki *Adile Sultan Kasrı*⁸’nden esinlenmiş, Adile yerine babaannesinin adı olan *Nadire*’yi işletme adına dâhil etmiştir.

4.2.1.49. Nazar Grand Düğün Sarayı

Nazar Düğün Sarayı, *grand* (< İng. *grand*) “muhteşem, görkemli, ihtişamlı” sıfatıyla nitelenmiş isim tamlamasıdır: *nazar* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). Sıfat, Türkçe belirtisiz isim tamlaması dizilişine uyulmaksızın tamlayan ile tamlanan arasında kullanılmıştır: *Nazar Grand Düğün Sarayı*. Adlandırmada belirleyici unsur olan *nazar*, düğün gibi önemli bir organizasyonda nazardan korunma düşüncesinin mutluluğun devamlılığını simgelemesi ve olumlu bir mesaj vermesi amacıyla tercih edilmiştir.

4.2.1.50. Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi

Nur Düğün ve Kongre Merkezi isim tamlaması, *deluxe* (< Fr. *de luxe*) “lüks, üst sınıf, özel kalite” sıfatıyla nitelenmiştir. *Nur* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Sıfat, tamlayan ile tamlanan arasında kullanılarak Türkçe söz dizimine aykırı bir durum ortaya çıkarmıştır: *Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi*. Adlandırmada belirleyici olan *Nur* adı, işletme sahibinin eşinin adını yansıtmakta olup bu adlandırma aracılığıyla işletme sahibinin eşine duyduğu sevgi somut bir biçimde ifade edilmiştir.

4.2.1.51. Öncü Düğün Salonu

Sıfat tamlaması yapısındadır: *öncü* (sf.) + *düğün salonu* (is.). İşletmede belirleyici olan *öncü* adının, “önde gelen, önde olan” sözlük anlamı dikkate alınarak tercih edildiği anlaşılmaktadır.

4.2.1.52. Pamuk Prenses Düğün Salonları

İsim tamlaması biçimindedir: *pamuk prenses* (ty.) + *düğün salonları* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde isim tamlamasıdır: *pamuk* (ty.) + *prenses* (tn.). Masallara gönderme

⁸ Sultan Abdülaziz tarafından kardeşi Adile Sultan’a hediye edilen tarihî yapı.

yapan bu adlandırma aracılığıyla gerçekleştirilen düğünlerin, masalsı bir atmosferde geçmesi ve çiftlerin kendilerini bir masal kahramanı gibi hissetmeleri amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda işletmeye *pamuk prenses*⁹ adı verilmiştir.

4.2.1.53. Prens Deluxe Düğün Sarayı

Prens Düğün Sarayı, isim tamlaması *deluxe* (< Fr. *de luxe*) “lüks, üst sınıf, özel kalite” sıfatıyla nitelenmiştir. *prens* (ty.) + *düğün sarayı* (tn.). Sıfatın tamlayan ile tamlanan arasında yer alması Türkçe söz dizimi kurallarına aykırı bir yapı ortaya çıkarmıştır: *Prens Deluxe Düğün Sarayı*. Söz konusu adlandırma ile gelinlerin ve davetlilerin kendilerini özel ve değerli hissetmeleri hedeflenmektedir.

4.2.1.54. Rüya Düğün Salonu

İsim tamlaması yapısındadır: *rüya* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). İşletme adlandırmasında belirleyici unsur olan *rüya*, çiftlerin hayallerindeki düğünü gerçekleştirecek bir mekân çağrışımı yapması oluşturmak amacıyla tercih edilmiştir.

4.2.1.55. Saltanat Tesisleri

İsim tamlaması kuruluşunda bir işletme adıdır: *saltanat* (ty.) + *tesisleri* (tn.). TS’de “hükümdarlık, sultanlık” anlamlarına gelen *saltanat*, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki yönetim biçimini ifade etmektedir. İşletme sahibinin, Osmanlı İmparatorluğu’na duyduğu hayranlık ve geçmişe olan özlemi bu adlandırma yoluyla işletme adına yansıtılmıştır.

4.2.1.56. Selçuklu Düğün Organizasyon Salonu

İsim tamlaması yapısındadır: *Selçuklu* (ty.) + *düğün organizasyon salonu* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *Selçuklu*, işletmenin yer aldığı ilçenin adını ifade etmektedir.

4.2.1.57. Şehr-i Lale Düğün ve Kongre Merkezi

İşletme adı isim tamlaması yapısındadır: *şehr-i Lale* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlayan unsur olan *şehr-i Lale*, Farsça bir tamlamadır: *şehr* (< Far. *şehr*) “şehir” + *-i* (< Far. *-i* “izafet eki”) + *lale* (< Far. *lāle*). *Şehr-i Lale*, “Lale şehri” anlamına gelmekte olup estetik bir çağrışım oluşturmaktadır. İşletme sahibinin adı olan *Lale*’nin adlandırmada kullanılması, hem kişisel bir anlam taşıması hem de dikkat çekici bir marka tercihi oluşturması bakımından değerlendirilebilir.

4.2.1.58. Şeker Düğün Salonu

İşletme adı, *şeker* (ty.) + *düğün salonu* (tn.) biçiminde dizilen isim tamlamasıdır. *Şeker*, Selçuklu ilçesine bağlı bir mahalle adıdır. İşletme sahibi, bulunduğu mahallenin adını kullanarak mekânsal aidiyet ve yerel kimliği vurgulamayı hedeflemiştir.

⁹ Grimm Kardeşler’in derlediği Pamuk Prens ve Yedi Cüceler adlı masalın iyi kalpli, nazik, yardımsever başkahramanı.

4.2.1.59. Tektaş Düğün Salonu

İsim tamlaması yapısındadır: *tektaş* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan unsur olan *tektaş*; evlilik tekliflerinde yaygın olarak kullanılan ve bağlılığı simgeleyen bir yüzük türünü ifade etmektedir. Bu adlandırma ile işletme sahibi, evlilik kavramını çağrışımsal olarak güçlendirmeyi amaçlamıştır.

4.2.1.60. The Event Garden

İsim tamlaması kuruluşundadır: *the event* (ty.) + *garden* (tn.). İşletme adı tamamen İngilizce unsurlardan oluşmuştur: *the* (< İng. *the*) “belirtme edatı” + *event* (< İng. *event*) “olay, etkinlik” + *garden* (< İng. *garden*) “bahçe”. *The Event Garden*, “etkinlik bahçesi” anlamına gelmektedir. Günümüzde İngilizce, küresel iletişim ve çağdaşlığın dili olarak algılanmaktadır. Bu sebeple, özellikle genç kitlelere hitap etmeyi amaçlayan işletme sahipleri, dikkat çekmek ve çağdaş bir izlenim oluşturmak amacıyla bu tür adlandırmaları tercih etmektedir.

4.2.1.61. Toy Zaly Düğün Salonu

İşletme adlandırılmasında belirleyici unsur olan *toy zaly*, Kazakça *toy* “düğün” ve *zaly* “salonu” sözcüklerinin birleşiminden oluşmakta olup “düğün salonu” anlamını karşılamaktadır. *Toy zaly* ifadesi, aynı anlamı karşılayan “düğün salonu” tamlamasıyla yeniden kurulmuş; bu durum adlandırmada “düğün salonu düğün salonu” biçiminde bir yineleme ortaya çıkarmıştır. *Toy zaly* bir isim tamlamasıdır. Tamlamada *toy* tamlayan, *zaly* ise tamlanan olarak kullanılmaktadır.

Türk lehçelerinde karşımıza çıkan *zal* sözcüğü, Almanca *saal* “büyük oda” kökünden türemiş olup “salon, büyük oda” anlamlarıyla öncelikle Rusçaya geçmiş, Rusça aracılığıyla da Türk lehçelerine aktarılmıştır. İşletme sahibinin, *zaly* biçiminde yer alan sözcükte görülen *y* harfini ise, üçüncü tekil şahıs iyelik eki olan -ı’nın karşılığı olarak Kazak Latin alfabesi¹⁰ temelinde değerlendirdiği anlaşılmaktadır.

İşletme sahibinin, adlandırma sürecinde gerçekleştirdiği kapsamlı araştırmalar sonucunda, ifadenin kulağa hoş ve özgün geldiği düşüncesiyle *toy zaly* ibaresini tercih ettiği; bu tercih aracılığıyla özgün, dikkat çekici ve ayırt edici bir marka oluşturmayı amaçladığı anlaşılmaktadır.

4.2.1.62. Tuna Gold Düğün Salonu

Tuna Düğün Salonu isim tamlaması, *gold* (< İng. *gold*) “altın” sıfatıyla nitelenmiştir. *Tuna* (ty.) + *düğün salonu* (tn.). Tamlayan ile tamlanan arasında kullanılan sıfatın konumu, Türkçe belirtisiz isim tamlamalarının söz dizimsel dizilişiyle örtüşmemektedir: *Tuna Gold*

¹⁰ Yeni Kazak Latin alfabesi, Kazakistan’ın Latin alfabesine geçiş süreci kapsamında 2021 yılında oluşturulmuş güncel harf sistemidir.

Düğün Salonu. Bu adla devralınan işletmenin, mevcut marka değerinin korunmasının amaçlandığı söylenebilir.

4.2.1.63. Türkmenoğlu Düğün ve Kongre Merkezi

İsim tamlaması yapısındadır: *Türkmenoğlu* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). *Türkmenoğlu* adı, işletme sahibinin soyadına gönderimde bulunmaktadır. Bu adlandırma yoluyla işletme hem aile adını marka kimliğine dâhil etmiş hem de akılda kalıcılığı ve güven duygusunu pekiştiren bir adlandırma tercih etmiştir.

4.2.1.64. Umman Sadem Usta

İşletme adı sıfat tamlaması yapısındadır: *Umman* (sf.) + *Sadem Usta* (is.). *Sadem Usta*, kendi içerisinde bir ünvan grubu oluşturmaktadır. *Sadem* özel adı, işletmecinin şahsına aittir. *Usta* ünvanı ise işletme sahibinin mesleki yetkinliğine atfen adlandırmaya dâhil edilmiştir. *Umman* sözcüğü ise, uçsuz bucaksızlığı çağrıştıracak biçimde kullanılmış olup söz konusu ünvan grubunun önüne getirilerek adlandırma oluşturulmuştur. Bu bağlamda işletmeci, seçtiği adlandırmayla hem adını markalaştırmış hem de mesleki kimliğini kurumsal kimliğine yansıtmıştır.

4.2.1.65. Vizyon Garden Düğün ve Kongre Merkezi

İsim tamlamasıdır: *vizyon garden* (ty.) + *düğün ve kongre merkezi* (tn.). Tamlayan unsur kendi içinde isim tamlaması yapısındadır: *vizyon* (ty.) + *garden* (tn.). “Vizyon bahçesi” anlamına gelen işletmenin mevcut adını, devralma süreci neticesinde muhafaza ettiği tespit edilmiştir.

4.2.1.66. Yaka Marina

İsim tamlamasından oluşmaktadır: *Yaka* (ty.) + *marina* (tn.). Tamlayan unsur olan *Yaka*, Konya ili Meram ilçesinde bulunan bir mahalle adıdır. Gemi formunda mimari bir tasarıma sahip olan işletme; adlandırmada *marina* “yat limanı” kavramıyla yapısal tasarım ve adlandırma arasında anlamsal bir bütünlük oluşturmayı hedeflemiştir.

Yaka Marina tamlamasında, Türkçe belirtisiz isim tamlaması yapısına göre bulunması gereken tamlanan eki kullanılmamış, tamlama unsurları ek almadan yan yana getirilmiştir. Bu durum Türkçe söz dizimi kurallarına aykırıdır¹¹: *Yaka Marina* işletme adı, *Yaka Marinası* biçiminde yazılması gerekirken eksik biçimde yazılmış olup yapısal bir eksiklik göstermektedir. Bu durum, özellikle ticari adlandırmalarda gözlenen kısaltma ve markalaşma eğilimleri ile Batı dillerinin etkisinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

¹¹ Belirtisiz isim tamlamalarında, tamlananın sonunda bulunan iyelik eki Batı dillerinin etkisiyle kimi zaman düşürülmektedir. Bu durum Türkçenin kurallı yapısına uygun değildir (Özmen, 2000, s. 354-363).

4.2.1.67. Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi

Zirve Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi isim tamlaması, *deluxe* (< Fr. *de luxe*) “lüks, üst sınıf, özel kalite” sıfatıyla nitelenmiştir. *Zirve* (ty.) + *kır düğün bahçeleri & kongre merkezi* (tn.). Sıfat, tamlayan ile tamlanan arasında kullanılarak Türkçe belirtisiz isim tamlaması dizilişine aykırı bir durum ortaya çıkarmıştır: *Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi*. Adlandırmada belirleyici unsur olan *zirve* adı, sözlük anlamıyla “bir işte ulaşılan en üst aşama”yı temsil etmektedir. Söz konusu adlandırma ile birlikte, mekânın sunduğu hizmet kalitesinin en üst seviyede olduğu mesajı verilerek marka imajı güçlendirilmeye çalışılmıştır.

4.2.2. Gelinlik İşletmeleri

Bu bölümde 39 gelinlik işletme adı tespit edilmiş ve incelenmiştir. Yapılan incelemede gelinlik işletme adlarının büyük bir kısmında tamlanan ekinin kullanılmadığı görülmektedir. Örneğin *Esila Moda* adlandırması, Türkçe belirtisiz isim tamlaması kurallarına göre *Esila Modası* biçiminde olması gerekirken eksik yapıdadır. Benzer kullanımın diğer işletme adlarında da yaygın olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, Türkçe dil bilgisi kurallarına aykırılık göstermektedir. Söz konusu yapısal aykırılık, genel bir eğilim teşkil ettiğinden her işletme adı altında ayrı ayrı belirtilmemiş; çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ayrı bir başlık altında tasnif edilerek veriler grafik eşliğinde sunulmuştur. Bu tasnif, gelinlik işletmelerinin yanı sıra kına-düğün malzemeleri satan işletmeler ile düğün salonu işletmelerini de kapsamaktadır.

4.2.2.1. Ahwen

Ahwen, ortaokul yıllarından itibaren arkadaş olan iki kadın girişimcinin harfler üzerinden gerçekleştirdikleri bir çalışmanın sonucunda oluşturdukları marka adıdır. Yapılan görüşme sonucunda işletme sahibi, *ahwen* adının aynı zamanda Uzak Doğu dillerinde “kadın savaşçı” anlamına geldiğini, aynı harflerden oluşması nedeniyle İngilizce *heaven* “cennet” sözcüğüyle de fonetik ve görsel açıdan büyük benzerlik taşıdığını ifade etmektedir. İşletme sahipleri, bu adlandırma aracılığıyla dostluk ve dayanışma bağlarını çağdaş ve dikkat çekici bir marka kimliğiyle somutlaştırmıştır.

4.2.2.2. Alimbınar Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *Alimbınar* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Alimbınar*, işletme sahibinin soyadı olup işletme adına kişisel bir kimlik kazandırmaktadır.

4.2.2.3. Alwa Wedding

İsim tamlaması niteliği taşıyan bu adlandırma, *alwa* (ty.) + *wedding* (tn.) sözcüklerinden oluşmaktadır. İşletme sahibi *alwa* sözcüğünün “pırlanta tozu” anlamına geldiği kanaatiyle bu

adı tercih etmiş; ancak kuyumculuk literatüründe söz konusu anlamı karşılayan herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

4.2.2.4. Aslıhan Bridal Collection

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Aslıhan* (ty.) + *bridal collection* (tn.). Tamlanan unsurların İngilizce olarak tercih edildiği görülmektedir: *bridal* (< İng. *bridal*) “gelinlik” + *collection* (< İng. *collection*) ise “koleksiyon”. *Aslıhan*; işletme sahibinin adı olup işletme sahibi, kendi adını markalaştırma yoluna gitmiştir.

4.2.2.5. Arçi Bride Collection

İşletme adı, isim tamlaması yapısındadır: *arçi* (ty.) + *bride collection* (tn.). Tamlayan unsuru olan *arçi*, ses + hece yapısında oluşturulmuş bir kısaltmadır.¹² Buna göre Arzu adının ilk hecesi olan “ar” ile Çiğdem adının “ç” ve “i” sesleri birleştirilerek işletme adı meydana getirilmiştir: *Arzu*, *Çiğdem*. Böylece iki kadın girişimci, kendi adlarından hareketle özgün ve modern bir marka kimliği oluşturmuştur. Tamlanan unsurların İngilizce tercih edildiği görülmektedir. Bu bağlamda *bride* (< İng. *bride*) “gelinlik” + *collection* (< İng. *collection*) “koleksiyon” anlamına gelmektedir.

4.2.2.6. Ayser Gelinlik

İsim tamlamasıdır: *Ayser* (ty.) + *gelinlik* (tn.). İşletme adı olan *Ayser*, işletme sahibinin eşinin adı olup işletme adlandırmasında kişisel bir bağlam oluşturmak amacıyla tercih edilmiştir.

4.2.2.7. Ayşem Naz Gelinlik

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Ayşem Naz* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Ayşem Naz* kendi içerisinde özel isim grubudur. İşletme sahibinin eşinin adı olan *Ayşem Naz*, adlandırmada belirleyici unsurdur. Böylece işletme adına duygusal ve kişisel bir anlam yüklenmiştir.

4.2.2.8. Azra Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *Azra* (ty.) + *gelinlik* (tn.). İşletme adı olan *Azra*, işletme sahibinin kız kardeşinin adı olup işletme adlandırmasında ailevi bağların yansıtıldığı görülmektedir.

4.2.2.9. Berna Köksal Haute Couture

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Berna Köksal* (ty.) + *haute couture* (tn.). Tamlayan unsur olan *Berna Köksal*, kendi içerisinde özel isim grubudur ve işletme sahibinin ad ve soyadından meydana gelmektedir. Tamlanan unsur ise *haute* (< Fr. *haute*) “yüksek, lüks” ve *couture* (< Fr. *couture*) “dikiş, terziilik, moda sanatı” sözcüklerinden oluşmaktadır. *Haute*

¹² Sözcüklerden birinin ya da birkaçının yalnızca ilk sesleri / heceleri kullanılarak oluşturulan kısaltma türüdür (Aydın vd., 2009, s. 404).

couture, bir kişi için özel ve elde dikimi ifade eden bir terimdir. İşletme sahibi, sunduğu hizmetin niteliğini işletme adlandırmasına yansıtarak işletmenin konumlandırılmasını bu doğrultuda gerçekleştirmiştir.

4.2.2.10. Beylerbeyli Haute Couture

İsim tamlaması yapısındaki bu işletme adı, *Beylerbeyli* (ty.) + *haute couture* (tn.) unsurlarından oluşmaktadır. İşletme, annelerinden kalan mesleki mirası sürdürmeyi amaçlayan iki kadın girişimci tarafından yönetilmektedir. İstanbul’da bir semt olan Beylerbeyi¹³, işletme sahipleri için ortak bir geçmiş ve özel bir anlamı temsil etmektedir. Bu nedenle işletme adı, Beylerbeyi’nden esinlenilerek *Beylerbeyli* biçiminde belirlenmiştir. (bk. *haute couture* 4.2.2.9)

4.2.2.11. Canan Gelinlik

İşletme adı isim tamlamasıdır: *Canan* (ty.) + *gelinlik* (tn.). İşletme sahibi, kendi adı olan *Canan*’ı işletme adına yansıtarak kişisel kimliğini marka kimliğiyle bütünleştirmiştir.

4.2.2.12. Demet Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *demet* (ty.) + *gelinlik* (tn.). İşletme babadan *demet* adıyla devralınmış, bu adla hizmet vermeye devam edilmiştir.

4.2.2.13. Dantemia Gelinlik

İsim tamlaması yapısında oluşturulan bu işletme adı, *dantemia* (ty.) + *gelinlik* (tn.) unsurlarından meydana gelmektedir.

4.2.2.14. dz By Gültekin

dz, işletme sahipleri Durmuş Ali, Zeynep ve çiftin kızları Dudu Zehra adlarının ilk harflerinden oluşturulmuş bir kısaltmadır. Bu kısaltmaya İngilizce *by* (< İng. *by*) “tarafından” anlamına gelen yardımcı takı ile işletme sahiplerinin soyadı olan *Gültekin* eklenerek işletme adı meydana getirilmiştir. Söz konusu adlandırma, aile bireylerini merkeze alan bir yaklaşımı yansıtmakta ve aile sevgisini işletme kimliğine aktarmaktadır.

4.2.2.15. Elit Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *elit* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Elit* sözcüğü, işletmenin özgünlüğüne ve seçkinliğine dikkat çekmek amacıyla “seçkin” sözlük anlamından hareketle tercih edilmiştir.

4.2.2.16. Emine Yürekli Bridal

İşletme adı isim tamlaması kuruluşundadır: *Emine Yürekli* (ty.) + *bridal* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *Emine Yürekli*. Tamlanan unsur İngilizcedir: *bridal*

¹³ İstanbul ilinin Üsküdar ilçesine bağlı bir mahalledir.

(< İng. *bridal*) “gelinlik”. Adlandırmada belirleyici unsur olan *Emine Yürekli*, işletme sahibinin ad ve soyadından meydana gelmektedir.

4.2.2.17. Esila Moda

İsim tamlaması özelliği taşımaktadır: *esila* (ty.) + *moda* (tn.). İşletme sahibi, *esila* adının Kur'an-ı Kerim'de yer alması nedeniyle tercih ettiğini belirtmiş, böylece inancını işletme adına yansıtmak istemiştir.

4.2.2.18. Feray Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *feray* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Feray*, işletme sahibi tarafından oluşturulmuş bir marka adıdır.

4.2.2.19. Gür Gelinlik

İsim tamlaması biçiminde kurulmuştur: *Gür* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *Gür*, işletme sahibinin soyadıdır.

4.2.2.20. Hatice İpek Gelinlik

İsim tamlaması niteliğindedir: *Hatice İpek* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *Hatice İpek*. İşletme sahibi *Hatice Özkıl*, kendi adını işletmeye yansıtmıştır. *İpek* adı ise annesinin geçmişteki işletme adına atıfta bulunmaktadır. Bu bağlamda işletme, kurumsal sürekliliği sağlamak amacıyla geçmiş bağlarını koparmadan kendi adını markalaştırma yoluna gitmiştir.

4.2.2.21. Kasr-ı Saadet

Kasr-ı saadet, “mutluluk köşkü” anlamına gelmekte olup Farsça bir tamlama özelliği göstermektedir: *kasr* (< Ar. *kasr*) “köşk” + *-ı* (< Far. *-i* “izafet eki”) + *saadet* (< Ar. *sa'âdet*) “mutluluk”. İşletme adının tercihinde, işletme sahibinin Osmanlı kültürüne olan ilgisi belirleyici olmuştur.

4.2.2.22. Kuğu Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *kuğu* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Gelin adaylarının asalet, zarafet ve beyazlık nitelikleri bakımından kuğuya benzetilmesi nedeniyle işletmeye *kuğu* adı verilmiştir.

4.2.2.23. Leyla Koçak Gelinlik

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Leyla Koçak* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *Leyla Koçak*. *Leyla Koçak*, işletme sahibinin ad ve soyadını yansıtmaktadır.

4.2.2.24. Mahidevran Gelinlik

İsim tamlaması yapısındadır: *mahidevran* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Tamlayan unsur olan *mahidevran*, Farsça tamlama yapısından gelmektedir: *mah* (< Far. *māh*) “ay” + *-i* (-i “izafet

eki”) + *devran* (< Ar. *deverān*) “zaman, çağ”. Ancak Türkçede ses ve yazım bakımından uyarlanarak *mahidevran* biçiminde kullanılmıştır. *Mahidevran*, “devranın ayı, güzeli” anlamına gelmekte olup ilgili işletmeden hizmet alan gelin adaylarına, dönemin en göz alıcı gelini olacakları yönünde bir mesaj verilmek istenmiştir.

4.2.2.25. Marry Moda

Marry (< İng. *marry*) “evlenmek” fiili ile oluşturulan bu işletme adı, “Moda ile evlen.” anlamına gelmektedir. Bu adlandırma ile gelin adaylarının dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır.

4.2.2.26. Melinya

İşletme sahibi; *melinya* adını kulağa hoş gelmesi ve kanaatince “soy, kök” anlamı taşıması nedeniyle tercih ettiğini belirtmiştir.

4.2.2.27. Mihrimah Sultan

İşletme adı, *Mihrimah* özel adı ile *sultan* ünvanının birleşmesinden oluşmuş bir ünvan grubudur. Tarihî bir şahsiyet olan *Mihrimah Sultan*’ın (Rüstem Paşa’nın eşi) adı üzerinden kurulan bu adlandırma ile gelinlik tasarımlarının sıradan bir giysi olmaktan çıkarılması, tarihsel bir asalet ve geleneksel bir ihtişamla ilişkilendirmesi amaçlanmıştır.

4.2.2.28. Miss Su Gelinlik

İşletme adı isim tamlaması yapısındadır: *miss su* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Miss* (< İng. *miss*) “bayan” sözcüğü ile duruluk ve saflık simgesi olarak görülen *su* sözcüğü birleştirilerek işletme adı oluşturulmuştur. “*Bayan su*” anlamını içeren bu adlandırma ile işletme sahibi; bu işletmeden satın alınan gelinlik içerisinde, gelin adaylarının *su* gibi duru ve zarif görünecekleri mesajını vermeyi amaçlamaktadır.

4.2.2.29. Narin Gelinlik

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Narin* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *Narin*, işletme sahibinin şahıs adıdır.

4.2.2.30. Nidua Gelinlik

İşletme adı isim tamlaması niteliğindedir: *nidua* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *Nidua*, işletme sahibinin çocuklarının adlarındaki hece ve seslerin birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir kısaltmadır. Bu bağlamda, Nisa adının ilk hecesi olan “*ni*”, Duru adının ilk hecesi olan “*du*” ve Asya adının baş harfi olan “*a*” birleştirilerek marka adı oluşturulmuştur: *Nisa*, *Duru*, *Asya*. Söz konusu adlandırma ile işletme adının ailevi değerlere göndermede bulunan duygusal bir ileti zeminine oturtulduğu görülmektedir.

4.2.2.31. Nisanur Gelinlik

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Nisanur* (ty.) + *gelinlik* (tn.). *Nisanur*, işletme sahibinin şahıs adıdır.

4.2.2.32. *Prenses Gelinlik*

İsim tamlaması yapısındadır: *prenses* (ty.) + *gelinlik* (tn.). İşletme sahibi, gelinliklerini tercih eden gelin adaylarının kendilerini prenses gibi zarif ve özel hissetmelerini istemiş; bu doğrultuda işletme adını *prenses* koymuştur.

4.2.2.33. *Seval Gelinlik*

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Seval* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Adlandırmada belirleyici unsur olan *Seval*, işletme sahibinin şahıs adıdır.

4.2.2.34. *Sidrem Gelin Kombin Evi*

İsim tamlaması niteliğindedir: *Sidrem* (ty.) + *gelin kombin evi* (tn.). İşletme sahibinden alınan bilgiye göre, işletmeye *Sidrem* adının verilmesinde Hz. Muhammed'in Miraç Gecesi'nde ulaştığı en üst makamı ifade eden *sidre* kavramından esinlenilmiş, bu kavrama birinci tekil şahıs eki (-m) eklenerek işletme adı oluşturulmuştur. İşletme sahibi tarafından kendisiyle özdeşleştirilen bu adlandırma, aynı zamanda sahibinin kendi adını *Sidrem* olarak değiştirmeye karar vermesiyle daha da kişisel bir anlam kazanmıştır. Bu bağlamda adlandırma, hem manevi bir derinlik içermekte hem de şahıs odaklı bir işletme adı ortaya koymaktadır.

4.2.2.35. *Sim Gelinlik*

İsim tamlaması yapısındadır: *sim* (ty.) + *gelinlik* (tn.). Gelinlik işlemlerinde malzeme olarak kullanılan *sim*, işletme adında belirleyici olmuştur. Böylece işletmenin hizmet alanı ve ürün özelliğinin doğrudan ilişkili olduğu bir adlandırma ortaya çıkmıştır.

4.2.2.36. *Sultan Moda*

Bu işletme adı, *sultan* (ty.) + *moda* (tn.) unsurlarından oluşan bir isim tamlamasıdır. İşletme sahibi adlandırmada belirleyici olan *sultan* adını, gelinleri saygınlık ve zarafet çağrıştıran sultana benzettiği için tercih etmiştir.

4.2.2.37. *Suzi Gelinlik & Moda Evi*

İşletme adı, isim tamlaması yapısındadır: *Suzi* (ty.) + *gelinlik & moda evi* (tn.). İşletme sahibinin adı *Suzan*'dır. İşletmeye ad olan *Suzi* ifadesi, *Suzan* adının kısaltılmışı¹⁴ biçimi olarak işletmeye ad olmuştur. İşletme sahibi, bu adlandırma yoluyla kendi adını markalaştırmış, aynı zamanda işletme adının akılda kalıcılığını artırmıştır.

4.2.2.38. *Ülgen Moda*

İsim tamlaması kuruluşundadır: *Ülgen* (ty.) + *moda* (tn.). *Ülgen*, işletme sahibinin adı olup adlandırmada doğrudan kişi adına yer verilmiştir.

¹⁴ Bir sözcük ilk hecesi veya bir bölümü kısaltılarak aynı kavramı karşılayacak biçimde kullanılabilir. Örneğin *İbrahim* yerine *İbo*, *kilogram* yerine *kilo* kullanılması bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Eker, 2015, s. 321).

4.2.2.39. Yasmin Moda Evi

İsim tamlaması yapısındadır: *Yasmin* (ty.) + *moda evi* (tn.). İşletme sahibinin adı olan *Yasemin*, farklı bir yazım biçimiyle işletmeye ad olarak verilmiştir.

4.2.3. Kına-Düğün Malzemesi Satan İşletmeler

Bu bölümde kına-düğün malzemesi satışı yapan 12 işletme adı tespit edilmiş ve incelenmiştir. Yapılan incelemede tamlanan unsurun ekinin düşürüldüğü üç örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerde Türkçe belirtisiz isim tamlaması kurallarına göre tamlanan unsurun iyelik eki alması gerekirken bu ekin kullanılmadığı görülmektedir. Örneğin *Azra Kına* adlandırması *Azra Kınası* biçiminde olması gerekirken eksik yapıdadır. Benzer durum *Nisa Nur Kına* ve *Prenses Kozmetik* örneklerinde de mevcuttur.

4.2.3.1. Azra Kına

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *Azra* (ty.) + *kına* (tn.). *Azra*, işletme sahibinin yeğeninin adı olup işletmenin adlandırılmasında kişi adından yararlanılmıştır.

4.2.3.2. Çiçek Kına Malzemeleri

İsim tamlaması yapısındadır: *çiçek* (ty.) + *kına malzemeleri* (tn.). Adlandırmada sözlük anlamından hareketle *çiçek* sözcüğü tercih edilmiştir. *Çiçek*, yapay ya da canlı formda evliliğin her aşamasında estetik görünümüyle önem taşımaktadır. Bu doğrultuda işletme adı, iş yerinin faaliyet alanı ve sunduğu ürünlerle anlam bakımından ilişkilendirilmiştir.

4.2.3.3. Gelin Evi

İsim tamlaması yapısındadır: *gelin* (ty.) + *evi* (tn.). Gelin adaylarına yönelik malzeme satan işletme, adlandırmada *gelin* sözcüğünü kullanarak iş yerinin faaliyet alanını doğrudan yansıtmaktadır.

4.2.3.4. İbrahim Koç Kına Malzemeleri

Bu işletme, isim tamlaması yapısındadır: *İbrahim Koç* (ty.) + *kına malzemeleri* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *İbrahim Koç*. İşletme adı, işletme sahibinin ad ve soyadının kullanılması yoluyla oluşturulmuştur.

4.2.3.5. Kazım Alıç Kına Malzemeleri

İsim tamlamasıdır: *Kazım Alıç* (ty.) + *kına malzemeleri* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *Kazım Alıç*. İşletme sahibinin ad ve soyadı olan *Kazım Alıç* işletmeye ad olmuştur.

4.2.3.6. Kına Dükkanı

İsim tamlaması niteliğindedir: *kına* (ty.) + *dükkanı* (tn.). Evlilik sürecinin aşamalarından biri olan kına gecesinde gelin ve damadın eline sürülen *kına*, işletmenin adlandırılmasında temel öge olarak kullanılmıştır. İşletme sahibi, bu tür adlandırmayla faaliyet alanını ve sunduğu

ürünleri doğrudan yansıtmaktadır. Bununla birlikte, işletme adlandırılmasında yer alan *dükkan* sözcüğünde imlâ açısından *â* harfinin kullanılmaması bir yazım hatası olarak değerlendirilmektedir.

4.2.3.7. Kına Perisi Kına Malzemeleri

İsim tamlamasından oluşmaktadır: *kına perisi* (ty.) + *kına malzemeleri* (tn.). Tamlayan unsur olan *kına perisi*, kendi içerisinde isim tamlamasıdır: *kına* (ty.) + *perisi* (tn.). İşletme adı, iş yerinin faaliyet alanını yansıtacak biçimde belirlenmiştir. Adlandırmada *peri* sözcüğünün kullanılmasıyla evlilik sürecinin önemli aşamalarından biri olan kına gecesinin özel ve dikkat çekici niteliğine vurgu yapılması amaçlanmıştır.

4.2.3.8. Kiraz Tasarım Kozmetik ve Kına Malzemeleri

İsim tamlamasıdır: *Kiraz* (ty.) + *tasarım kozmetik ve kına malzemeleri* (tn.). *Kiraz* ifadesi, işletme sahibinin soyadını yansıtmaktadır.

4.2.3.9. Lale Düğün Evi

İsim tamlaması kuruluşundadır: *lale* (ty.) + *düğün evi* (tn.). İşletme, adını *lale* çiçek adından almakta olup kuşaklar arası devredilerek dededen toruna aktarılmıştır.

4.2.3.10. Nisa Nur Kına

Bu işletme adı isim tamlaması yapısındadır: *Nisa Nur* (ty.) + *kına* (tn.). Tamlayan unsur kendi içerisinde özel isim grubudur: *Nisa Nur*. İşletme sahibi, *Nisa Nur* adını kişisel beğeni doğrultusunda işletmeye ad olarak vermiştir.

4.2.3.11. Prenses Kozmetik

İsim tamlaması niteliğindedir: *prenses* (ty.) + *kozmetik* (tn.). İşletme sahibi gelinleri *prenses*e benzettiği için bu adı tercih etmiştir.

4.2.3.12. Tusem Toptan Kına Malzemeleri

İsim tamlaması kuruluşunda işletme adıdır: *tusem* (ty.) + *toptan kına malzemeleri* (tn.). İşletme adı, faaliyet alanını doğrudan yansıtacak biçimde oluşturulmuştur.

4.2.4. İşletme Adlarının Oluşum Özelliklerine Göre Sınıflandırılması

Bu bölümde Konya ilinde düğünle ilgili faaliyet gösteren 118 işletmenin adlandırılma nedenleri ele alınmış, söz konusu işletme adları en çoktan en aza doğru sıralanarak 20 başlık altında incelenmiştir. Sınıflandırmada yer alan her bir başlık, incelenen toplam işletme sayısı içerisindeki kullanım oranlarına göre grafiklerle desteklenerek görselleştirilmiştir. Bu grafikler aracılığıyla, ilgili adlandırma grubunun genel toplam içerisindeki yüzdesel dağılımı somut verilerle ortaya konulmuştur.

1. Kişi adı veya soyadına dayalı işletme adları

a. Kişi adına dayalı işletme adları

- b. Soyadına dayalı işletme adları*
- c. Kişi ad ve soyadına dayalı işletme adları*
- d. Lakaplara dayalı işletme adları*
- 2. *Olumlu anlam taşıyan sözcüklerle oluşturulan işletme adları*
- 3. *Yabancı dil unsurları içeren işletme adları*
 - a. Yabancı dil biçimleriyle kullanılan sözcükler içeren işletme adları*
 - b. Tamamı yabancı dil biçimleriyle oluşan işletme adları*
- 4. *Şatafat ve gösteriş kavramlarından oluşturulan işletme adları*
- 5. *Yer adlarına dayalı işletme adları*
 - a. İlçe, mahalle adlarına dayalı işletme adları*
 - b. Tarihi dönemlere gönderme ile oluşan işletme adları*
 - c. Tarihî yapı adlarına dayalı işletme adları*
- 6. *Kadın girişimcilerin adına dayalı işletme adları*
- 7. *Benzetme yoluyla oluşturulan işletme adları*
- 8. *Hayranlık duygusunu yansıtan işletme adları*
- 9. *İşletmenin içeriğini belirten sözcüklerle oluşturulan işletme adları*
- 10. *Dünya görüşü ve inançla ilgili sözcüklerle oluşturulan işletme adları*
- 11. *Marka adı niteliği taşıyan işletme adları*
- 12. *Sevgi ifadesi içeren sözcüklerle oluşturulan işletme adları*
- 13. *Eski adıyla faaliyetini sürdüren işletme adları*
- 14. *İşletme tasarımını yansıtan işletme adları*
- 15. *Sahiplik bildiren sözcüklerle oluşturulan işletme adları*
- 16. *Takı terimleriyle oluşturulan işletme adları*
- 17. *Bitki adlarına dayalı işletme adları*
- 18. *Dağ adlarına dayalı işletme adları*
- 19. *Medya etkisi ile oluşturulan işletme adları*
- 20. *Yerel değerlerden hareketle oluşturulan işletme adları*

4.2.4.1. Kişi Adı veya Soyadına Dayalı İşletme Adları

Yapılan araştırma sonucunda, işletme adlarının büyük bir kısmının kişi adı veya soyadı ile oluşturulan işletme adlarından oluştuğu tespit edilmiştir. İşletme sahiplerinin kendi adlarını, soyadlarını veya yakın çevredeki bireylerin adlarını işletmeye yansıtarak markalaşma yolunu tercih ettikleri görülmektedir. Bu tür adlandırma yolunu tercih eden işletmecilerin akılda kalıcılığı artırmak, güven duygusu oluşturmak amacıyla bu yönetime yöneldikleri değerlendirilmek-

tedir. Öte yandan, aile üyelerinin ya da yakınların adlarının tercih edilmesi işletme sahibinin kişisel değerlerini ve duygusal bağlarını somutlaştırma çabası olarak nitelendirilebilir.

Kişi adı ve soyadına dayanan işletme adları; *kişi adına dayalı işletme adları, soyadına dayalı işletme adları, kişi ad ve soyadına dayalı işletme adları, lakaplara dayalı işletme adları* olmak üzere dört temel başlık altında incelenmiştir. Bu bölümde 40 adet işletme adı incelenmiş olup bu sayı bütün işletme adlarının %34'ünü oluşturmaktadır.

4.2.4.1.1. Kişi Adına Dayalı İşletme Adları

Kişi adlarından hareketle oluşturulan 22 işletme adı, *Kişi adı veya soyadına dayalı işletme adlarının* %19'luk alanını oluşturmaktadır.

İncelenen örnekler arasında yer alan *Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi*, işletme adında sıfat olan *deluxe* ifadesinin tamlayan ile tamlanan arasında yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Türkçe isim tamlaması dizilişine aykırılık oluşturmaktadır. Buna karşın ilgili alt başlıkta incelenen diğer işletme adlarının, Türkçe söz dizim kurallarına uygun bir yapıda olduğu saptanmıştır.

Söz konusu gruptaki üç işletme adının (*Arçi Bride Collection, dz by Gültekin, Nidua Gelinlik*) sözcüklerin bazı hece ya da harfleri alınarak oluşturulduğu belirlenmiştir. Ayrıca iki işletme adında (*Suzi Gelinlik & Moda Evi, Yasmin Moda Evi*) kısaltma ve farklı yazım biçimi ile markalaşma görülmektedir. Kişi adı ile oluşan işletme adları:

Arçi Bride Collection

Aslıhan Bridal Collection

Aşçıoğlu Harun Usta Düğün ve Toplantı Salonu

Ayser Gelinlik

Ayşem Naz Gelinlik

Azra Gelinlik

Azra Kına

Canan Gelinlik

Çınar Düğün Salonu

Gökçen Asrın Aşk-ı Düğün Sarayı

Hatice İpek Gelinlik

Lale Düğün Salonu

Nadire Sultan Kasrı

Narin Gelinlik

Nidua Gelinlik

Nisanur Gelinlik

Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi

Seval Gelinlik

Şehr-i. Lale Düğün ve Kongre Merkezi

Umman Sadem Usta

Ülgen Moda

Yasmin Moda Evi

Bu başlık altında dört erkek, 17 kadın işletme adının yer aldığı görülmektedir. Kadın adlarının sayısal üstünlüğü, düğün sürecinin geleneksel olarak gelin odaklı sürdürülmesiyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca kadın adlarının estetik ve zarif bir çağrışım uyandırması bu tercihin sebeplerinden biri olarak görülebilir. Düğün alanına ait işletmelerin incelenmesi sebebiyle kadın adlarının çoğunlukta olması beklenen bir durumdur.

4.2.4.1.2. Soyadına Dayalı İşletme Adları

Bu grupta 12 adet işletme adı tespit edilmiştir. Soyadı ile oluşan işletme adları, *Kişi adı* veya *soyadına dayalı işletme adlarının* %10'unu oluşturmaktadır.

İncelenen örnekler arasında yer alan dört işletme adının tamlayan ile tamlanan unsurlar arasına sıfatların girmesi sebebiyle Türkçe söz dizimi kurallarıyla bağdaşmadığı görülmektedir. (*Aslan Grand Düğün Salonları, Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi, Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi, Cengizler Gold Garden Düğün Salonu*).

İşletme sahiplerinin adlandırma sürecinde soyadlarını tercih etmeleri, aile geleneğini sürdürme amacı ve köklere olan bağlılığın bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Soyadı ile oluşan işletme adları:

Alimbınar Gelinlik

Alyans Köseadağ Kır Düğün Bahçesi

Aslan Grand Düğün Salonları

Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi

Aydın Düğün Salonu

Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi

Cengizler Gold Garden Düğün Salonu

Dz By Gültekin

Gür Gelinlik

Kiraz Tasarım Kozmetik ve Kına Malzemeleri

Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi

Türkmenoğlu Düğün ve Kongre Merkezi

4.2.4.1.3. Kişi Adı ve Soyadına Dayalı İşletme Adları

Bu bölümde beş işletme adı tespit edilmiştir. İncelenen örneklerin cinsiyet dağılımına bakıldığında üç işletme adının kadın, iki işletme adının ise erkek adı ile oluşturulduğu görülmektedir. Bu bölüm, *Kişi adı veya soyadına dayalı işletme adlarının* %4'ünü oluşturmaktadır. Kişi ad ve soyadı ile oluşan işletme adları:

Berna Köksal Haute Couture

Emine Yürekli Bridal

İbrahim Koç Kına Malzemeleri

Kazım Alıç Kına Malzemeleri

Leyla Koçak Gelinlik

4.2.4.1.4. Lakaplara Dayalı İşletme Adları

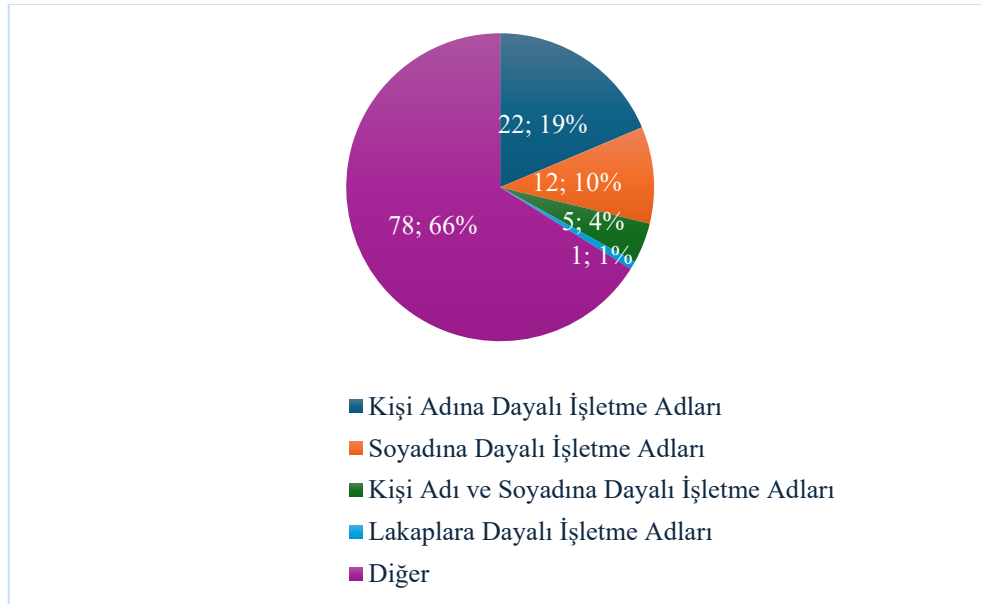
Bu grupta yalnızca bir işletme adı saptanmış olup bu oran *Kişi adı veya soyadına dayalı işletme adlarının* %1'ini oluşturmaktadır. *Aşçıoğlu Harun Usta Düğün ve Toplantı Salonu* işletme adındaki *Aşçıoğlu* ifadesi mesleki kökeni yansıtan bir lakap niteliği taşımaktadır.

İşletme adlandırmalarında lakapların, markanın akılda kalıcılığını artırma ve tanınırlık sağlama sebebiyle tercih edildiği söylenebilir. Lakaplar ile oluşan işletme adları:

Aşçıoğlu Harun Usta Düğün ve Toplantı Salonu

Çalışmanın genelinde yer alan tüm daire grafiklerindeki veri etiketlerinde; noktalı virgülden (;) önce verilen ilk değer işletme sayısını, ikinci değer ise bu sayının yüzdesel oranını (%) ifade etmektedir.

İlgili kategorideki işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal ve yüzdesel oranları aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.1. Kişi Adı veya Soyadına Dayalı İşletme Adları.

4.2.4.2. Olumlu Anlam Taşıyan Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları

Bu başlık altında 37 işletme adı tespit edilmiştir. Olumlu anlam taşıyan sözcüklerle oluşturulan işletme adları bütün işletme adlarının %31'ini oluşturmaktadır. İşletme adlandırmalarında düğün sahiplerine olumlu duygular hissettirmek hem pazarlama hem de genel izlenim açısından önem arz etmektedir. Olumlu anlam taşıyan sözcüklerle oluşturulan işletme adları:

Alyans Kösedag Kır Düğün Bahçesi
Altın Köşk Premium Düğün Salonu
Altın Saray Düğün Salonu ve Kır Bahçesi
Anka Düğün ve Kongre Merkezi
Aşk-ı Meram
Begonya Garden Düğün Salonu
Bella Gold Düğün Salonu
Beyaz Saray Düğün Salonu
Bizim Ora Kır Düğün Bahçesi
Crystal Gold Düğün Sarayı
Çiçek Kına Malzemeleri
Elegant Düğün Salonu
El Ele Düğün Salonu
Elit Düğün Salonu
Elit Gelinlik
Gloria Meram Düğün Sarayı
Gold Garden Düğün ve Toplantı Salonu
Gökçen Asrın Aşk-ı Düğün Sarayı
Hayal Düğün Salonları
Kasr-ı Saadet
Kına Perisi Kına Malzemeleri
Kralin Düğün Sarayı
Kuşu Gelinlik
Mahidevran Gelinlik
Marry Moda
Manzara Düğün Sarayı
Mihrimah Sultan
Miss Su
Öncü Düğün Salonu

Pamuk Prenses Düğün Salonları

Prenses Gelinlik

Prenses Deluxe Düğün Sarayı

Prenses Kozmetik

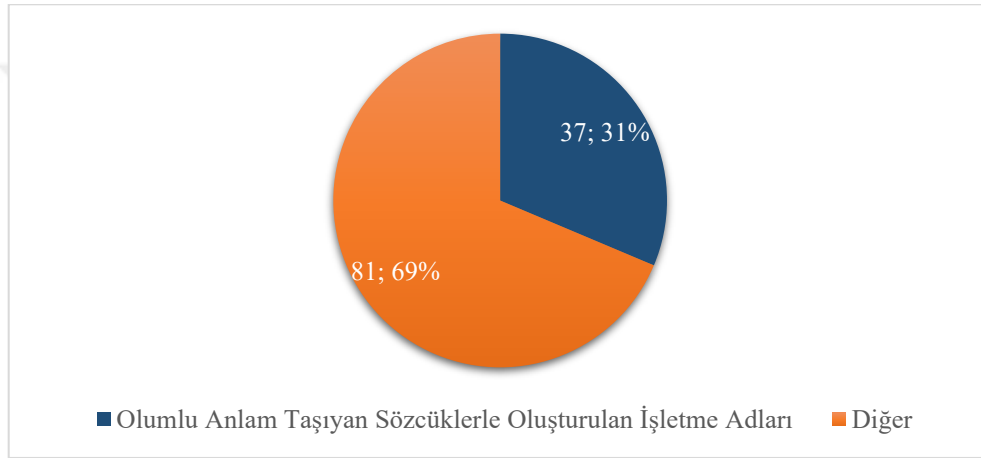
Rüya Düğün Salonu

Sultan Moda

Tektaş Düğün Salonu

Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi

Söz konusu başlık altında toplanan verilerin genel toplam içerisindeki sayısal ağırlığı ve dağılım grafiği şu şekildedir:

Şekil 4.2.4.2. Olumlu Anlam Taşıyan Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.3. Yabancı Dil Unsurları İçeren İşletme Adları

Araştırma kapsamında yabancı dil unsurları içeren 36 işletme adı tespit edilmiştir. Bu bölüm incelenen bütün işletme adlarının %31'ini oluşturmaktadır. Veriler incelendiğinde, seçilen yabancı sözcüklerin büyük bir kısmının şatafat uyandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. İşletmelerin dikkat çekmek ve çağdaş bir görünüm oluşturmak amacıyla bu tür adlandırmaları tercih ettikleri söylenebilir. Adlandırma yollarında; İngilizce, Arapça, Farsça, Fransızca, İtalyanca yabancı dillerinden unsurlar görülmektedir.

4.2.4.3.1. Yabancı Dil Biçimleriyle Kullanılan Sözcükler İçeren İşletme Adları

Bu bölümde 35 işletme adı yer almaktadır. Yabancı dil biçimleriyle kullanılan sözcükler içeren işletme adları, *Yabancı dil unsurları içeren işletme adlarının* %30'unu oluşturmaktadır. İçinde yabancı sözcük bulunan işletme adları:

Altın Köşk Premium Düğün Salonu

Aslan Grand Düğün Salonları

Aslıhan Bridal Collection

Asr-ı Nazende
Aşk-ı Meram Düğün Sarayı
Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi
Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi
Begonya Garden Düğün Salonu
Bella Gold Düğün Salonu
Berna Köksal Haute Couture
Beylerbeyli Haute Couture
Burç Wedding
Cengizler Gold Garden Düğün Salonu
Crystal Gold Düğün Sarayı
dz by Gültekin
Elegant Düğün Sarayı
Emine Yürekli Bridal
Florya Wedding
Gloria Meram Düğün Sarayı
Gold Garden Düğün ve Toplantı Salonu
İkonía Garden Düğün ve Kongre Merkezi
Kasr-ı Saadet
Kralin Düğün Sarayı
Mahidevran Gelinlik
Marry Moda
Meram Class Düğün Salonu
Miss Su Gelinlik
Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi
Nazar Grand Düğün Sarayı
Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi
Prences Deluxe Düğün Sarayı
Şehr-i Lale Düğün ve Kongre Merkezi
Tuna Gold Düğün Salonu
Vizyon Garden Düğün ve Kongre Merkezi
Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi

İşletmelerin ticari kaygıları, adlandırma süreçlerinde lüks ve çağdaşlık algısı uyandıran yabancı sözcüklerin tercih edilmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, işletme adlarında yabancı

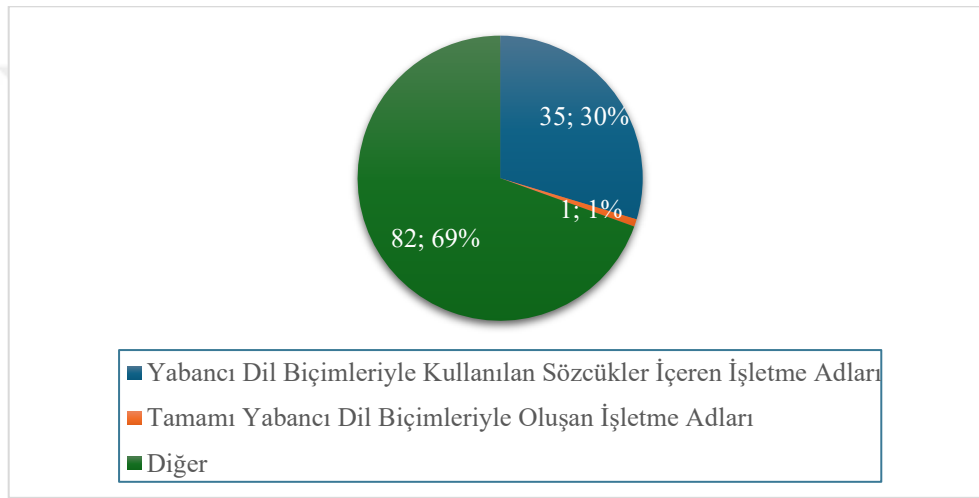
sözcük kullanımı oldukça yaygındır. Söz konusu adlandırma tercihleri, işletmelerin hedef kitle üzerinde yaratmak istedikleri saygınlık algısının dilsel bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

4.2.4.3.2. Tamamı Yabancı Dil Biçimleriyle Oluşan İşletme Adları

Bir işletme adı bulunan tamamı yabancı dil biçimleriyle oluşan işletme adları, *Yabancı dil unsurları içeren işletme adlarının* %1'ini oluşturmaktadır. Tamamı yabancı dil biçimleriyle oluşan işletme adları:

The Event Garden

Bu başlığa ait işletme adlarının genel dağılım içerisindeki yüzdesel payı ve sayısal dökümü aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.3. Yabancı Dil Unsurları İçeren İşletme Adları.

4.2.4.4. Şatafat ve Gösteriş Kavramlarından Oluşturulan İşletme Adları

Bu bölümde 22 adet işletme adı yer almaktadır. Bütün işletme adlarının %19'unu oluşturmaktadır. Şatafat ve gösteriş kavramlarından oluşturulan işletme adları:

Altın Köşk Premium Düğün Salonu

Aslan Grand Düğün Salonları

Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi

Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi

Bella Gold Düğün Salonu

Beyaz Saray Düğün Salonu

Cengizler Gold Garden Düğün Salonu

Crystal Gold Düğün Sarayı

Elegant Düğün Sarayı

Gloria Meram Düğün Sarayı

Gold Garden Düğün ve Toplantı Salonu

Gökçen Asrın Aşk-ı Düğün Sarayı

Horozluhan Düğün Sarayı

Kralin Düğün Sarayı

Meram Class Düğün Salonu

Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi

Nadire Sultan Kasrı

Nazar Grand Düğün Sarayı

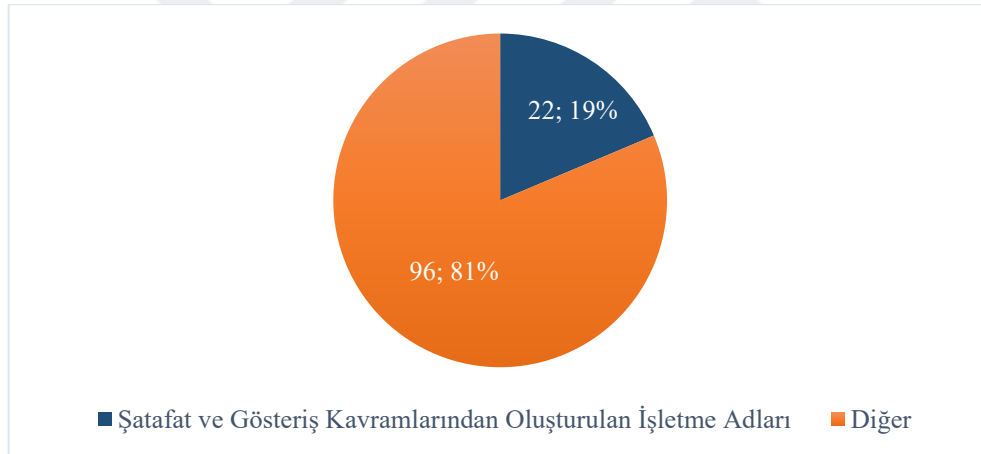
Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi

Prenses Deluxe Düğün Sarayı

Tuna Gold Düğün Salonu

Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi

İlgili kategorideki işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal ve yüzdesel oranları grafikte gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.4. Şatafat ve Gösteriş Kavramlarından Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.5. Yer Adlarına Dayalı İşletme Adları

Bu bölümde 12 adet işletme adı yer almaktadır. *Yer adlarına dayalı işletme adları*, bütün işletmelerin %10'unu oluşturmaktadır. İncelenen işletmelerin büyük bir kısmının adlandırma tercihinde, faaliyet gösterdikleri ilçe ya da mahalle adlarının belirleyici olduğu saptanmıştır. Bu bölümde tek istisna, adını Konya dışında bulunan bir bölgeden alan *Florya Wedding* adlı işletmedir. Bu bölüm; *ilçe, mahalle adlarına dayalı işletme adları, tarihî dönemlere gönderme ile oluşturulan işletme adları, tarihi yapı adlarına dayalı işletme adları* olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

4.2.4.5.1. İlçe, Mahalle Adlarına Dayalı İşletme Adları

İlçe ve mahalle adlarından oluşan dokuz işletme adı tespit edilmiştir. Bu sayı *Yer adlarına dayalı işletme adlarının* %7'sini oluşturmaktadır. İlçe, mahalle adlarına dayalı işletme adları:

Aşk-ı Meram Düğün Sarayı

Binkonutlar Düğün Ve Toplantı Salonu

Florya Wedding

Gloria Meram Düğün Sarayı

Loras Düğün Salonu

Meram Class Düğün Salonu

Selçuklu Düğün Organizasyon Salonu

Şeker Düğün Salonu

Yaka Marina

4.2.4.5.2. Tarihî Dönemlere Gönderme İle Oluşan İşletme Adları

Bu başlık altında iki adet işletme yer almaktadır. Bu sayı, *Yer adlarına dayalı işletme adlarının* %2'sini oluşturur. Tarihî dönemlere gönderme ile oluşturulan işletme adları:

Altay Düğün ve Kongre Merkezi

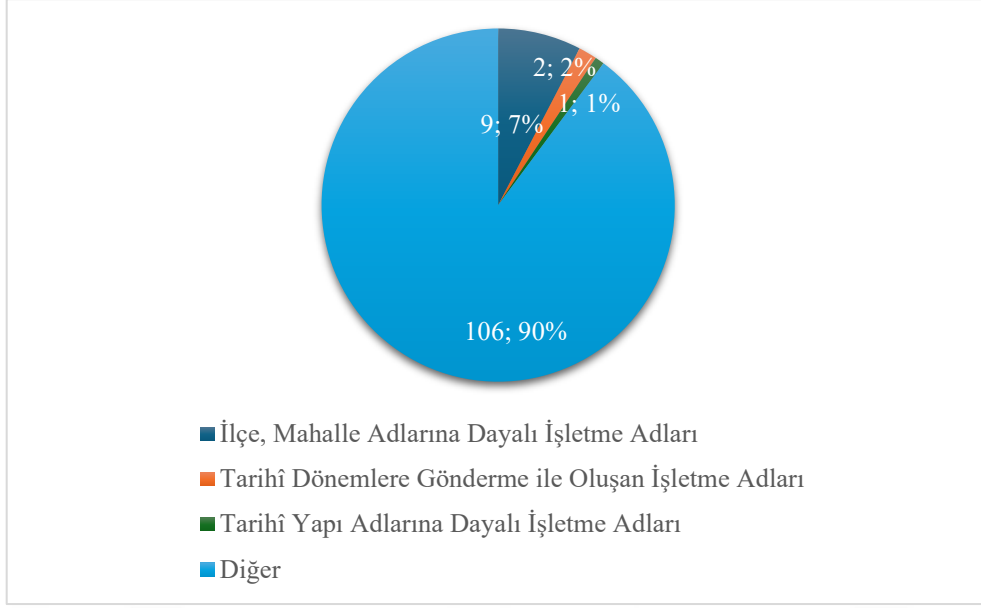
İkonía Garden Düğün Ve Kongre Merkezi

4.2.4.5.3. Tarihî Yapı Adlarına Dayalı İşletme Adları

Tarihî yapı adlarına dayalı bir işletme adı bulunmaktadır. Bu sayı, *Yer adlarına dayalı işletme adlarının* %1'ini oluşturur. Tarihî yapı adları ile oluşturulan işletme adları:

Horozluhan Düğün Sarayı

Bu başlık altındaki işletme adayının genel toplam içerisindeki payı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.5. Yer Adlarına Dayalı İşletme Adları.

4.2.4.6. Kadın Girişimcilerin Adına Dayalı İşletme Adları

Bu başlık altında 12 adet işletme adı bulunmaktadır. Bu sayı, bütün işletmelerin %10'unu oluşturur. Son yıllarda özellikle kadın girişimcilerin çoğalması önemli ve dikkat çekici bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Kadınların iş dünyasına girmeleri ve kendi markalarını oluşturma süreçlerinin teşvik edilmesi açısından bu bölümde yer alan örnekler önem arz etmektedir. Kadın girişimcilerin adına dayalı işletme adları:

Arçi Bride Collection

Aslıhan Bridal Collection

Berna Köksal Haute Couture

Canan Gelinlik

Emine Yürekli Bridal

Hatice İpek Gelinlik

Leyla Koçak Gelinlik

Narin Gelinlik

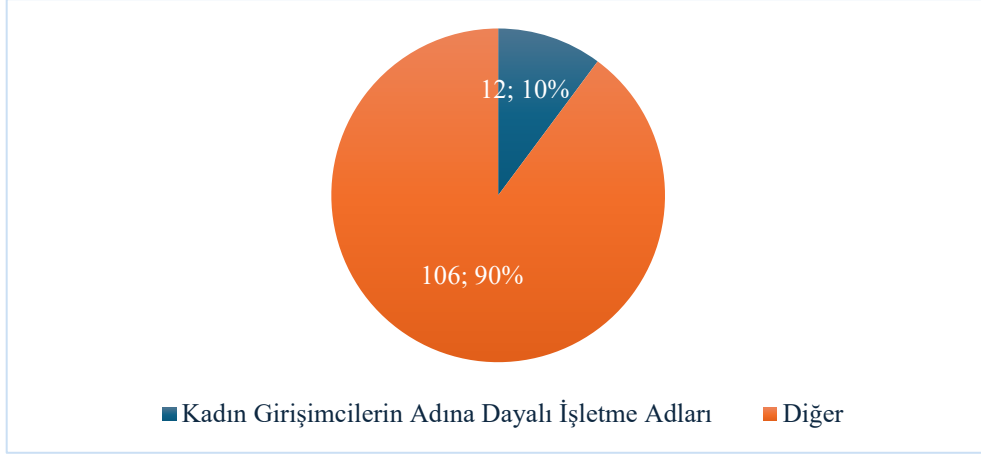
Nisanur Gelinlik

Seval Gelinlik

Suzi Gelinlik & Moda Evi

Şehr-i Lale Düğün ve Kongre Merkezi

İlgili kategorideki işletme adlarının genel dağılım içerisindeki payı aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.6. Kadın Girişimcilerin Adına Dayalı İşletme Adları.

4.2.4.7. Benzetme Yoluyla Oluşturulan İşletme Adları

Bu bölümde, benzetme yolu ile adlandırılan sekiz adet işletme bulunmaktadır. Bu bölüm, bütün işletme adlarının %7'sini oluşturmaktadır. Söz konusu işletmelerin adlandırma tercihlerinde, gelin adaylarına kendilerini özel hissetmelerini sağlama amacının belirleyici olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, asalet ve estetik çağrışımı yapan unsurlar işletme adlarına dâhil edilmiştir. Benzetme yoluyla oluşturulan işletme adları:

Kına Perisi Kına Malzemeleri

Kuşu Gelinlik

Miss Su Gelinlik

Pamuk Prenses Düğün Salonları

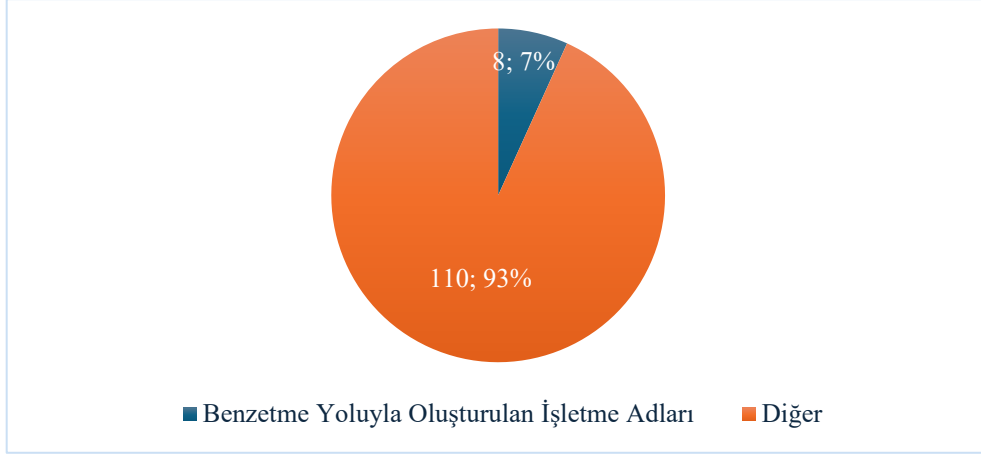
Prenses Deluxe Düğün Sarayı

Prenses Gelinlik

Prenses Kozmetik

Sultan Moda

İlgili kategorideki işletme adlarının genel toplam içerisindeki sayısal ağırlığı ve dağılım grafiği şu şekildedir:

Şekil 4.2.4.7. Benzetme Yoluyla Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.8. Hayranlık Duygusunu Yansıtan İşletme Adları

Bu bölümde sekiz adet işletme adı bulunmaktadır. Bütün işletme adlarının %7'si bu bölümden oluşmaktadır. İşletme sahipleri kendileri için değer taşıyan unsurları işletme adlarına yansıtarak işletmeleriyle duygusal bir bağ kurmayı amaçlamaktadır. Bu durum, işletmelere yönelik aidiyet duygusunun güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Hayranlık duygusunu yansıtan işletme adları:

Altay Düğün ve Kongre Merkezi

Anka Düğün ve Kongre Merkezi

Deniz Kır Düğün Bahçesi

Florya Wedding

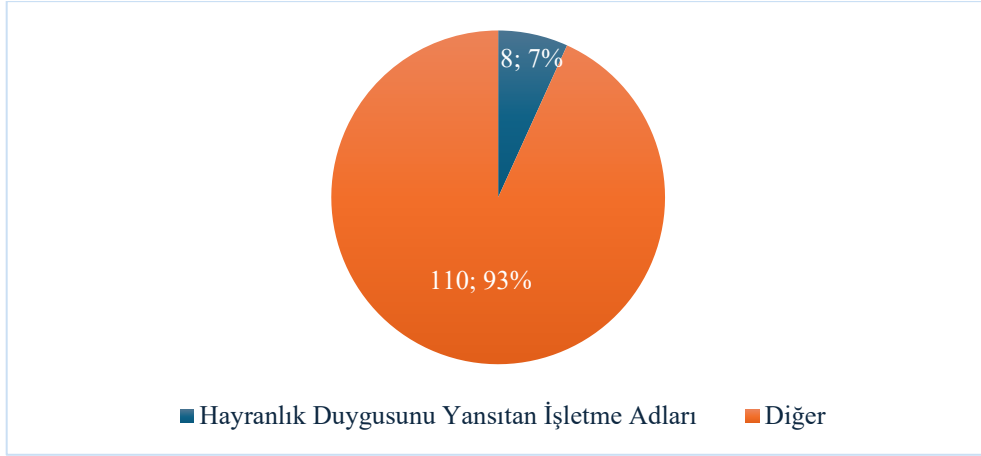
Kasr-ı Saadet

Melinya Moda

Nisa Nur Kına

Saltanat Tesisleri

Bu başlığa ait işletme adlarının genelde alım içerisindeki yüzdesel payı ve sayısal yoğunluğu aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.8. Hayranlık Duygusunu Yansıtan İşletme Adları.

4.2.4.9. İşletmenin İçeriğini Belirten Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları

Bütün işletme adlarının %3'ünü kaplayan bu bölümde, işletmenin içeriğini bildiren terimlerle oluşturulan dört adet işletme bulunmaktadır. İşletme sahiplerinin içerik bildiren terimlerle adlandırma yapmalarının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bu nedenler arasında işletme adının akılda kalıcılığını sağlamak, sunulan hizmeti işletme adında göstermek, arama motorlarında kolay bulunur olmak yer almaktadır. Bu adlandırma yöntemi, müşterilerin işletmenin sunduğu ürün veya hizmeti ilk bakışta anlamasına da olanak tanımaktadır. İşletmenin içeriğini belirten sözcüklerle oluşturulan işletme adları:

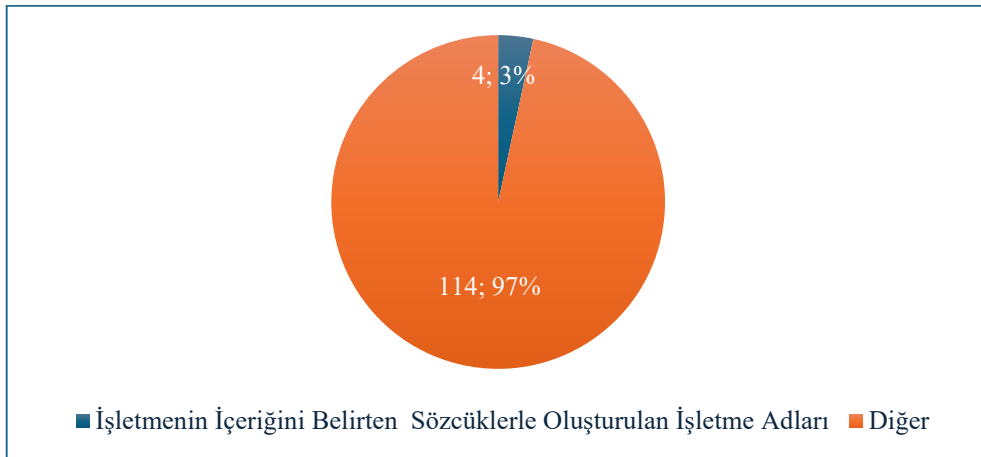
Çiçek Kına Malzemeleri

Gelin Evi

Kına Dükkanı

Kına Perisi Kına Malzemeleri

Bu başlığa ait işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal değerleri ve oransal dağılımı aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.9. İşletmenin İçeriğini Belirten Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.10. Dünya Görüşü ve İnançla İlgili Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları

İşletme sahipleri, hayata bakış açılarını ya da inançlarını adlandırmaya yansıtarak önem verdikleri değerleri somutlaştırmayı amaçlamaktadır. *Esila Moda*, *Sidrem Gelin Kombin Evi* inanç temelli adlandırmalara; *Kasr-ı Saadet*, *Saltanat Tesisleri* tarihsel bağlılığa; *Mavera Kır Düğün Bahçesi* ise dünya görüşünü yansıtan adlandırmalara örnek teşkil etmektedir.

Bu bölümde beş adet işletme adı yer almakta olup söz konusu adlar bütün işletme adlarının %4'ünü oluşturmaktadır. Dünya görüşü ve inançla ilgili sözcüklerle oluşturulan işletme adları:

Esila Moda

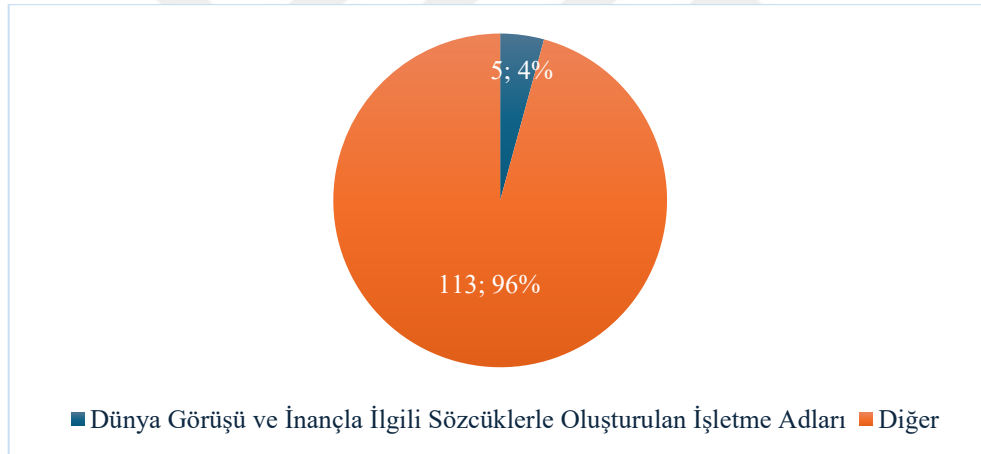
Kasr-ı Saadet

Mavera Kır Düğün Bahçesi

Saltanat Tesisleri

Sidrem Gelin Kombin Evi

Kategorinin genel dağılım tablosundaki yeri ve yüzdesel ağırlığı aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.10. Dünya Görüşü ve İnançla İlgili Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.11. Marka Adı Niteliği Taşıyan İşletme Adları

Bu başlık altında beş işletme adı yer almaktadır. Kendi marka adını oluşturan işletme adları, tüm işletme adlarının %4'ünü oluşturmaktadır. İşletme sahipleri, hayatlarında önem arz eden kişi adlarını ya da tamamen özgün olarak tasarladıkları sözcükleri marka adı niteliğinde kullanarak kurumsal bir kimlik oluşturmayı amaçlamaktadır. Marka adı niteliği taşıyan işletme adları:

Ahwen

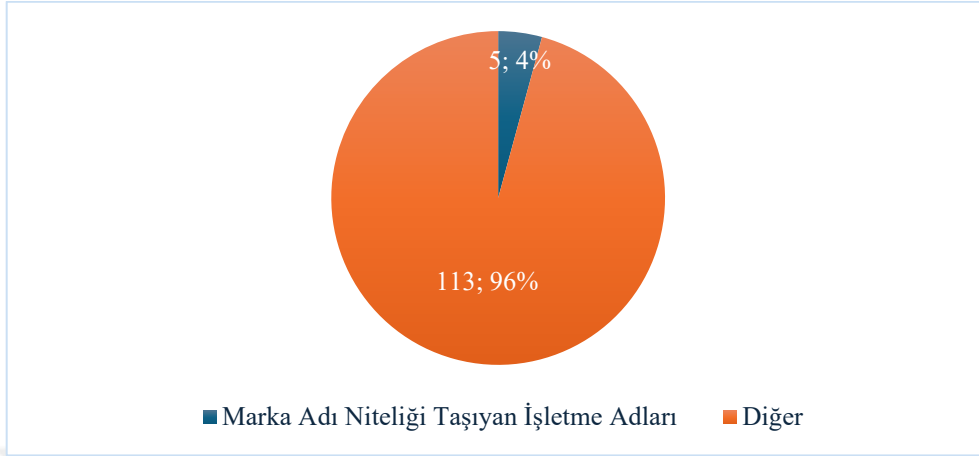
Arçi Bride Collection

dz by Gültekin

Feray Gelinlik

Nidua Gelinlik

İlgili kategorideki işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal ve yüzdesel oranları aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.11. Marka Adı Niteliği Taşıyan İşletme Adları.

4.2.4.12. Sevgi İfadesi İçeren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları

Bu bölümde dört adet işletme bulunmaktadır. Söz konusu işletme adları, bütün işletme adlarının %3'ünü oluşturur. İşletme sahiplerinin bu adlandırmayı tercih etmelerinde, müşteriler üzerinde olumlu bir duygusal bağ ve samimiyet algısı yaratma amacı etkili olmaktadır. Sevgi ifadesi içeren sözcüklerle oluşturulan işletme adları:

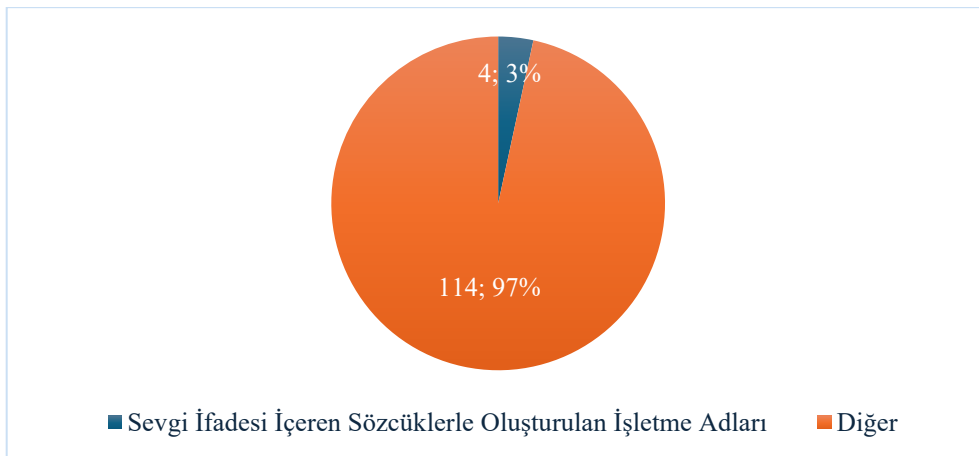
Alyans Kösedag Kır Düğün Bahçesi

Aşk-ı Meram Düğün Sarayı

El Ele Düğün Salonu

Tektaş Düğün Salonu

Söz konusu başlık altında toplanan verilerin sayısal değerleri ve oransal dağılımı grafikte sunulmuştur:

Şekil 4.2.4.12. Sevgi İfadesi İçeren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.

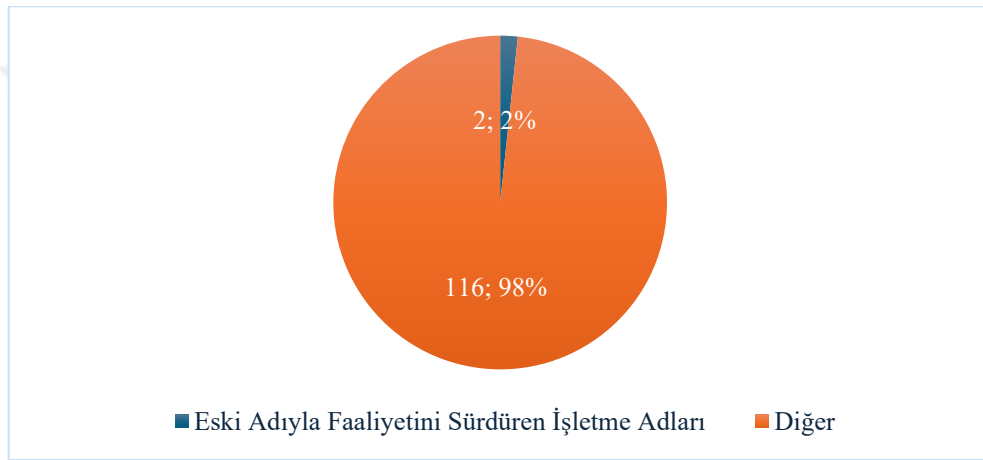
4.2.4.13. Eski Adıyla Faaliyetini Sürdüren İşletme Adları

İki işletme adından oluşan bu bölüm, bütün işletmelerin %2'sini oluşturmaktadır. Daha önce yemek şirketi olarak faaliyet gösteren *Kral Kepçe*, turistik bir işletme hizmet veren *Bizim Ora*, marka adlarını devam ettirerek düğün alanında yer almıştır. Bu durum, söz konusu işletmelerin tanınırlıklarını üstünlük olarak kullanmalarına ve yeni bir marka kimliği oluşturma ihtiyacı hissetmemelerine imkân sağlamaktadır. Eski adıyla faaliyetini sürdüren işletme adları:

Bizim Ora Kır Düğün Bahçesi

Kral Kepçe Düğün Salonu

Bu başlığa ait işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal yoğunluğu ve yüzdesel dağılımı aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4.2.4.13. Eski Adıyla Faaliyetini Sürdüren İşletme Adları.

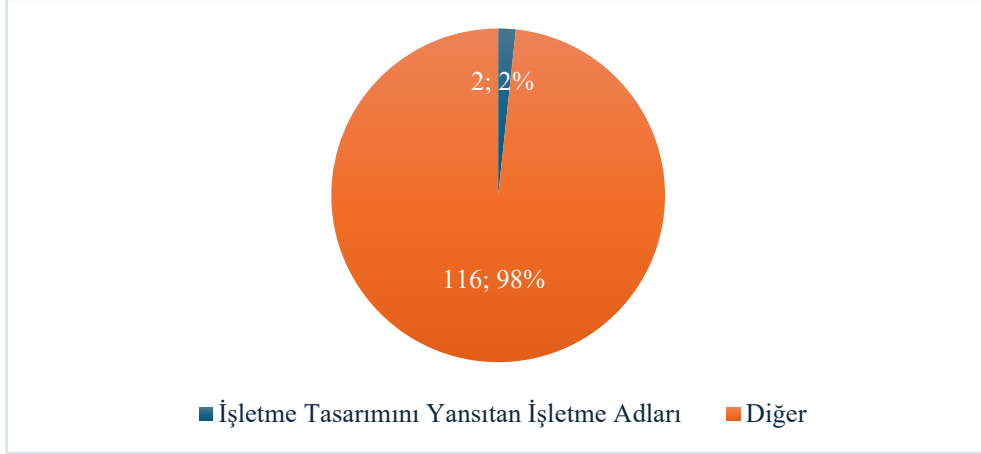
4.2.4.14. İşletme Tasarımını Yansıtan İşletme Adları

İşletme sahiplerinin, işletme adıyla tasarımları arasında anlamsal bütünlük sağlamak amacıyla bu tür adlandırma yollarını tercih ettikleri görülmektedir. Bu yöntem ile hem görsel hem sözel açıdan hedef kitle üzerinde aynı algı oluşturularak güçlü bir işletme olma hedeflenmektedir. Bu bölüm iki işletme adını içermektedir. Bu sayı, bütün işletmelerin %2'sini oluşturmaktadır. İşletme tasarımını yansıtan işletme adları:

Beyaz Saray Düğün Salonu

Yaka Marina

Bu başlığa ait işletme adlarının genel dağılım içerisindeki yüzdesel payı ve sayısal dökümü aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.14. İşletme Tasarımını Yansıtan İşletme Adları.

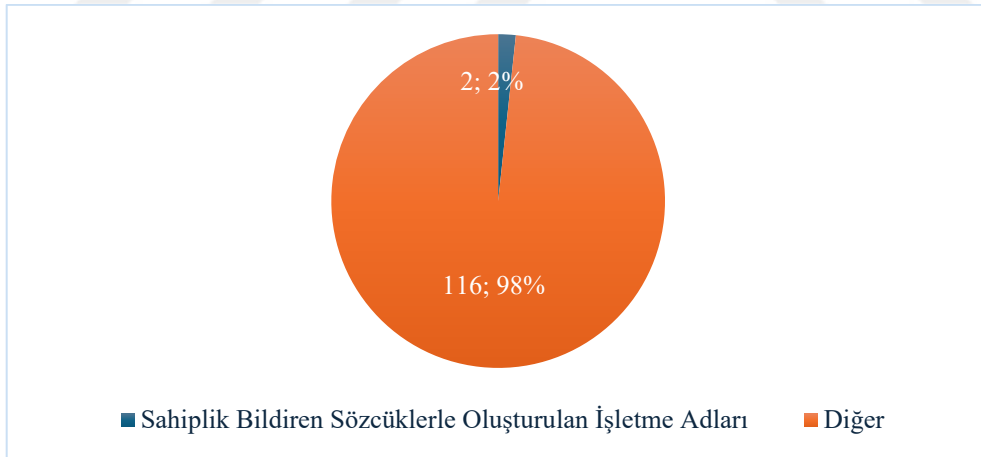
4.2.4.15. Sahiplik Bildiren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları

İki işletme adından oluşan bu bölüm, bütün işletmelerin %2'sini kapsar. Sahiplik bildiren sözcüklerle oluşturulan işletme adları, hedef kitleye samimiyet mesajı vererek dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Sahiplik bildiren sözcüklerle oluşturulan işletme adları:

Bizim Ora Kır Düğün Bahçesi

İncimiz Düğün Salonu

İlgili kategorideki işletme adlarının genel dağılım içerisindeki sayısal ve yüzdesel oranları aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4.2.4.15. Sahiplik Bildiren Sözcüklerle Oluşturulan İşletme Adları.

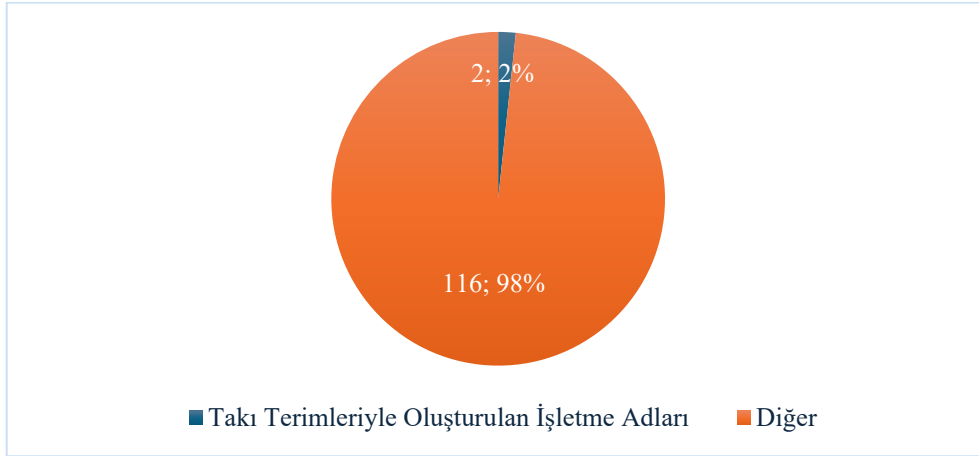
4.2.4.16. Takı Terimleriyle Oluşturulan İşletme Adları

İki işletme adından oluşan bu bölüm, bütün işletmelerin %2'sini kapsamaktadır. Düğün alanında önemli yer tutan takıların, evlilik temasıyla bir bütünlük oluşturmak amacıyla işletme adlandırmalarında kullanıldığı görülmektedir. Takı terimleriyle oluşturulan işletme adları:

Alyans Kösedag Kır Düğün Bahçesi

Tektaş Düğün Salonu

Söz konusu başlık altında toplanan verilerin genel dağılım içerisindeki nicel ağırlığı ve dağılım grafiği şu şekildedir:

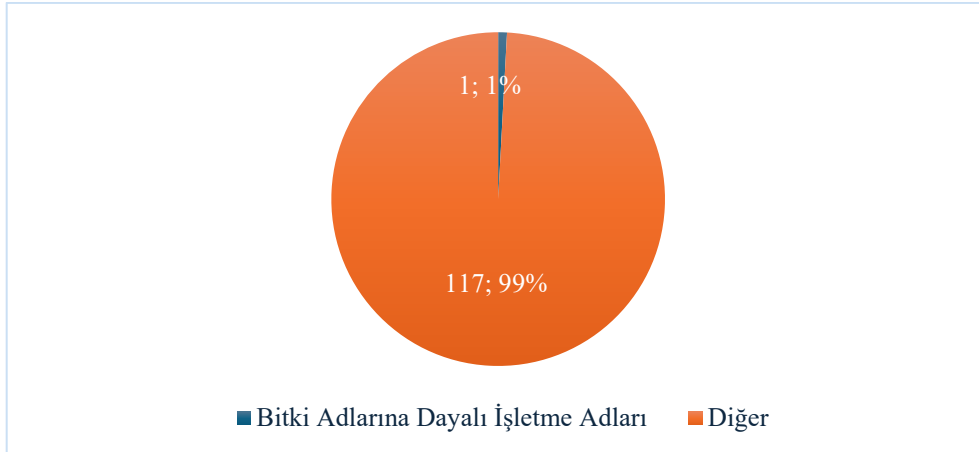
Şekil 4.2.4.16. Takı Terimleriyle Oluşturulan İşletme Adları.

4.2.4.17. Bitki Adlarına Dayalı İşletme Adları

Bu bölümde bir adet işletme adı tespit edilmiş olup bu sayı, bütün işletme adlarının %1'ine karşılık gelmektedir. Bir çiçek adı olan *begonya* ifadesi olumlu ve estetik duygular çağrıştırmaması sebebiyle işletme adlandırmasında tercih edilmiştir. Bitki adlarına dayalı işletme adları:

Begonya Garden Düğün Salonu

Söz konusu başlık altında toplanan verinin genel dağılım içerisindeki sayısal değerleri ve oransal dağılımı aşağıda gösterilmiştir:

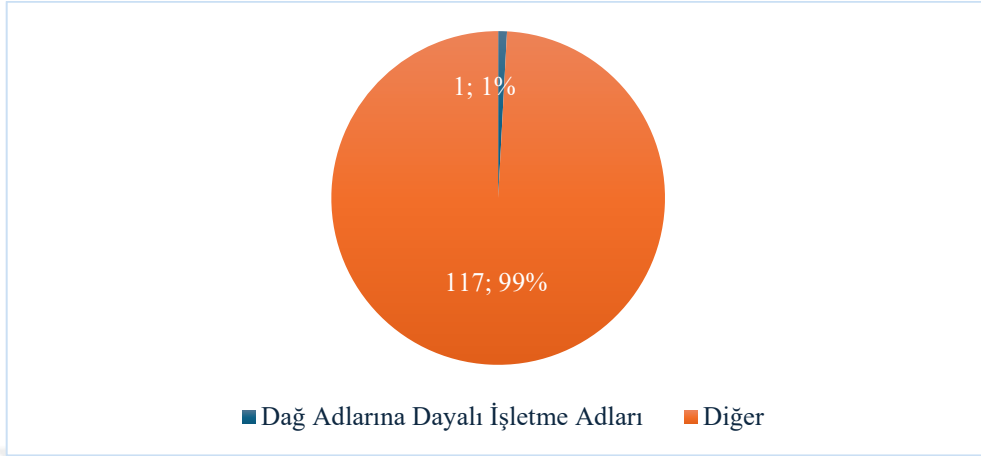
Şekil 4.2.4.17. Bitki Adlarına Dayalı İşletme Adları.

4.2.4.18. Dağ Adlarına Dayalı İşletme Adları

Bir işletme adından oluşan bu bölüm, bütün işletme adlarının %1'ini kapsar. Altay Dağları'nın tarihî ve kültürel önemini vurgulamak isteyen işletme sahiplerinin bu adlandırma yolunu tercih ettiği görülmektedir. Dağ adlarına dayalı işletme adları:

Altay Düğün ve Kongre Merkezi

Bu başlığa ait işletme adının genel dağılım içerisindeki yüzeysel payı ve sayısal dökümü aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.18. Dağ Adlarına Dayalı İşletme Adları.

4.2.4.19. Medya Etkisi ile Oluşturulan İşletme Adları

Bu bölümde bir işletme bulunmaktadır. Bu sayı, bütün işletme adlarının %1'ini oluşturur. Televizyon dizisinden etkilenen işletme sahibi, adlandırmada bu tür bir yol izlemeyi tercih etmiştir. Medya etkisi ile oluşturulan işletme adları:

Kurtlar Vadisi Düğün Salonu

Söz konusu başlık altında toplanan verinin genel toplam içerisindeki yüzdesel payı ve sayısal dökümü aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.19. Medya Etkisi ile Oluşturulan İşletme Adları.

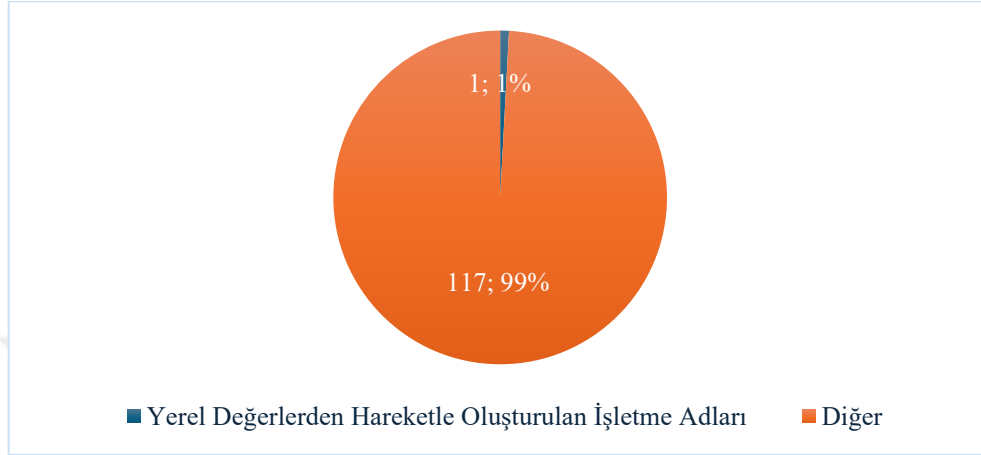
4.2.4.20. Yerel Değerlerden Hareketle Oluşturulan İşletme Adları

Bu bölümde bir adet işletme bulunmaktadır. Bu sayı, bütün işletme adlarının %1'ini oluşturur. Bölge ağızında *Konya* adının *Gonya* biçiminde telaffuz edilmesi, oldukça sık görülen bir durumdur. İşletme sahibinin bu adlandırma yöntemiyle hem çağdaş görünmek hem yerel bir

mesaj vermeyi amaçladığı değerlendirilmektedir. Yerel değerlerden hareketle oluşturulan işletme adları:

Begonya Garden Düğün Salonu

İlgili kategorideki işletme adının genel dağılımı içerisindeki sayısal ve yüzdesel oranları aşağıda gösterilmiştir:

Şekil 4.2.4.20. Yerel Değerlerden Hareketle Oluşturulan İşletme Adları.

İşletme adlarının oluşumu özelliklerine göre yapılan sınıflandırmanın yanı sıra, Türkçe söz dizimi kurallarına aykırılık gösteren adlandırmalar da tespit edilmiştir. Bu tür kullanımlar, yapısal özelliklerden ziyade dil bilgisel sapmalarla ilgili olduğundan ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

4.2.5. Türkçe Söz Dizimi Kurallarına Uymayan İşletme Adları

Bu başlık altında, Türkçe belirtisiz isim tamlaması yapısının çeşitli biçimlerde bozulduğu 41 işletme adı tespit edilmiştir. Bu kapsamda, bazı işletme adlarında tamlayan ile tamlanan arasında sıfat unsuru girmesi sonucu söz dizimi bütünlüğünün bozulduğu, bazı adlarda ise tamlanan ekinin düşürülmesi nedeniyle isim tamlaması yapısının bozulduğu görülmektedir. Söz konusu kullanımlar, Türkçe söz dizimi kurallarına aykırı yapılar oluşturarak dilbilgisel açıdan farklılaşmış işletme adı örnekleri ortaya çıkarmaktadır. Bu bölüm, bütün işletme adlarının % 35'ini oluşturmaktadır.

4.2.5.1. Tamlayan ile Tamlanan Arasına Sıfat Girmesi Sonucu Söz Dizimine Uymayan İşletme Adları

Bu bölümde 11 adet işletme adı yer almaktadır. Bu sayı, *Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adlarının* %9'unu oluşturmaktadır. Bu başlık altındaki işletme adlarında yer alan sıfatlar tamlayan ile tamlanan arasında girerek belirtisiz isim tamlaması kurallarına göre uyumsuzluk oluşturmuştur. Tamlayan ile tamlanan arasında sıfat girmesi sonucu söz dizimine uymayan işletme adları:

Altın Köşk Premium Düğün Salonu
Aslan Grand Düğün Salonları
Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi
Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi
Meram Class Düğün Salonu
Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi
Nazar Grand Düğün Sarayı
Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi
Prences Deluxe Düğün Sarayı
Tuna Gold Düğün Salonu
Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi

4.2.5.2. Tamlanan Ekinin Düşürülmesi Sonucu Söz Dizimine Uymayan İşletme

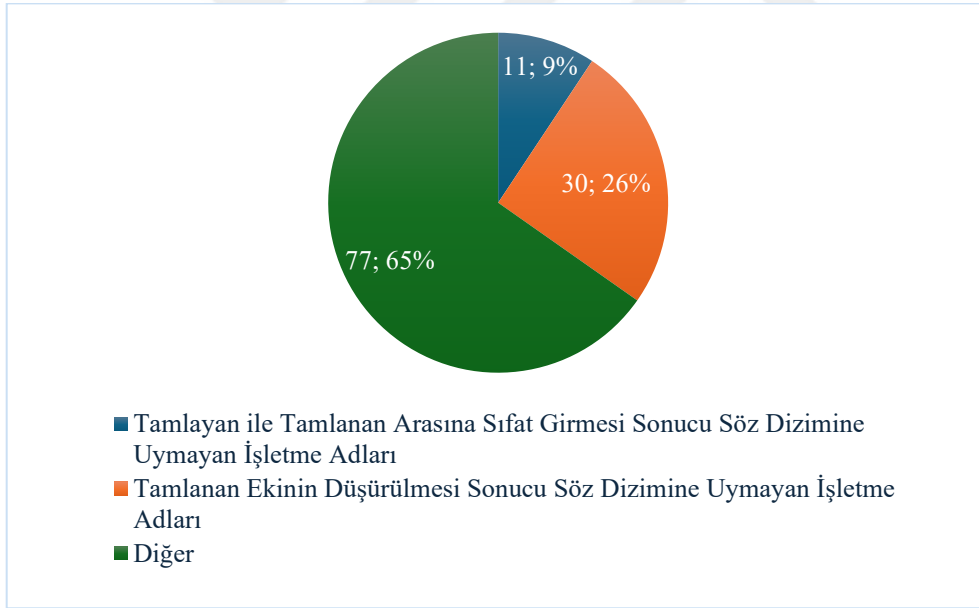
Adları

Bu başlık altında toplam 30 adet işletme adı tespit edilmiştir. Bu sayı, *Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adlarının* %26'sını oluşturmaktadır. Belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan ekinin düşürülmesi tamlama yapısının bozulmasına neden olmaktadır. Tamlanan ekinin düşürülmesi sonucu söz dizimine uymayan işletme adları:

Alimbınar Gelinlik
Alwa Wedding
Ayser Gelinlik
Ayşem Naz Gelinlik
Azra Gelinlik
Azra Kına
Canan Gelinlik
Dantemia Gelinlik
Demet Gelinlik
Elit Gelinlik
Esila Moda
Feray Gelinlik
Gür Gelinlik
Hatice İpek Gelinlik
Kuğu Gelinlik
Leyla Koçak Gelinlik
Mahidevran Gelinlik

Marry Moda
Miss Su Gelinlik
Narin Gelinlik
Nidua Gelinlik
Nisa Nur Kına
Nisanur Gelinlik
Prences Gelinlik
Prences Kozmetik
Seval Gelinlik
Sim Gelinlik
Sultan Moda
Ülgen Moda
Yaka Marina

Söz konusu başlık altında toplanan verilerin genel toplam içerisindeki sayısal yoğunluğu ve yüzdesel dağılım oranları aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4.2.5. Türkçe Söz Dizim Kurallarına Uymayan İşletme Adları

SONUÇ (BEŞİNCİ BÖLÜM)

Bu çalışmada Konya ilinin merkez ilçeleri olan Karatay, Meram, Selçuklu'da gerçekleştirilen evlilik düğünleri ile ilgili tespit edilen söz varlığı unsurları sınıflandırılarak dil ile kültür arasındaki ilişki bağlamında ele alınmıştır. Araştırmada düğün kültürü ile ilgili söz varlığı; temel söz varlığı (isimler, fiiller), atasözleri, deyimler, kalıp sözler başlıkları altında incelenerek Konya ili merkez ilçelerine ait dil verilerinin sistemli bir biçimde ortaya konulması hedeflenmiştir. Ayrıca söz konusu ildeki düğün olgusu ile ilgili işletme adları incelemeye dâhil edilerek güncel dil kullanımı örneklendirilmiştir. Bu söz varlığı unsurlarından elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Tespit edilen söz varlığı unsurları arasında yer alan bazı sözcüklerin DS'de karşılığının bulunmadığı görülmüştür. Buna karşın söz konusu unsurların Konya yöresi ağzında kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu unsurlar şunlardır: *al yazı, aşçı dağını, aşçı gayıdı, bırakıntı, bırakıntılı dūn, bütümet, büyük dūrü, büyük şerbet, çeyiz çakma, çıkıntı elbisesi, dāmat çerezi, dāmat yimē, datlılık, denizaltı, erkek dūñürlū, esbāba girme, ğapama, ğara yimek dağını, ğazan açma, gelin döndürme, gelin dönmesi, gelin oğşama, gellancı, gerdek duāsi, ğırķ beklemek, ğırķ bölmek, ğıyāfet hafdası, ğız evi dāveti, gömme, ğurban çetneviri, ğuşak hakkı, güve ğatma, güve ğatma yimē, hamam dūnü, hamam usdası, kalınķ, misafir ğaldırma, mubārek, ōlan evi dāveti, pilav dökme, sandık gitmesi, sandık götürme, ses saklaması, sıcak şerbet, şerbet dūrüsü, taç açması, tahtelbāhir, yorgan ğaplama*. Bu durum, söz konusu unsurların derleme çalışmalarına yansımadığını ve yöreye özgü söz varlığının tam anlamıyla kayıt altına alınmadığını göstermektedir.

ārlık, filize, kındırmaķ, natır, minnoş, söz kesen gibi unsurların DS'deki anlamlarından farklı bir biçimde Konya bölgesinde kullanıldığı; *ara kesme, dūñür başı, gelin önü, hak, okumaķ, yoħlama, zamah* gibi unsurların ise DS'de aynı anlamla yer almalarına rağmen belirtilen coğrafi yayılım alanları arasında Konya'nın yer almadığı tespit edilmiştir.

DS'de “yardımcı” anlamına gelen *ümece* sözcüğünün Konya ağzında *ümmeci* biçimiyle “çeyize yardım eden kişi” olarak anlamsal daralmaya uğraması; *hota-* “yaşamak” fiilinin bölgede *hotarı* “yaşamak diye bağırان kişi” biçiminde kullanımı, dilin durağan bir sistem olmadığını; özellikle ağızlarda konuşurların yaratıcılığı sayesinde yeni anlamsal ve biçimsel katmanlar kazanabildiğini gösteren dikkat çekici örneklerdir.

Çalışmada düğünle ilgili uygulamaların yanı sıra maddi kültür unsurlarına ait söz varlığı unsurlarının da sayıca fazla olduğu tespit edilmiştir. Özellikle düğünlerde sofrā, ikram ve yiyecek kültürüne ilişkin söz varlığı unsurlarının belirgin yoğunluğu, Konya düğün geleneğinde

misafir ağırlama ve yeme içme uygulamalarının önemini ortaya koymaktadır. Söz konusu durum, kültürel önceliklerin söz varlığının oluşum ve çeşitlenmesinde belirleyici olduğunu kanıtlamaktadır. Bununla birlikte çeyiz, gelin kuşamı ve düğün giysilerine ilişkin söz varlığı unsurlarının da yoğunluğu, Konya düğün geleneğinde maddi kültür unsurlarının önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu söz varlığı unsurları, düğünün sosyal ve kültürel yapısını yansıtan unsurlar arasında yer almaktadır. Hediyeleşmeye ilişkin adlandırmaların varlığı ise, hediyeleşmenin sadece maddi bir uygulama olmadığını, sosyal ilişkileri pekiştiren kültürel bir uygulama olduğunu göstermektedir. Buna karşılık taşıma, ulaşım ve tören araçlarına ilişkin söz varlığı unsurlarının sınırlı sayıda olması, bu alanın düğün söz varlığı içerisinde diğer maddi kültür unsurlarına göre daha az temsil edildiğini göstermektedir.

Tespit edilen atasözlerinin daha çok gelin ve özellikle gelin-kaynana ilişkilerini konu alan temalarda yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu durum, evlilik sonrası kadının geleneksel aile yapısı içindeki konumunun ve kaynana ile kurduğu ilişkinin toplumsal yapıdaki belirleyici rolünü yansıtmaktadır. Doğrudan düğün olgusuyla ilişkili olan bu atasözleri toplumun kültürel hafızasını ve aktarımını sağlayan işlevsel unsurlardır. Bunun yanı sıra dayanışma, bereket ve paylaşım temalı atasözlerinin varlığı düğün bağlamındaki sosyal birliktelik anlayışını destekler niteliktedir. Ayrıca düğün olgusu ile ilgili söz varlığının yer aldığı atasözleri hem dilin zengin mecaz üretim gücünü hem de kültürel değerlerin söz varlığı aracılığıyla nesiller arası sürekliliğini nasıl sağladığını somut bir biçimde ortaya koymaktadır.

Atasözlerinin yanı sıra tespit edilen deyimler, Konya yöresi düğün geleneğinde evlilik sürecinin yalnızca biçimsel bir törenden ibaret olmadığını; aileler arası hassas dengelerin korunduğu toplumsal bir uzlaşmayı, vedanın getirdiği derin psikolojik karmaşayı ve nihayetinde sabırla tamamlanan bu kutsal birlikteliğe duyulan rızayı sözcüklerin hafızasında somutlaştıran zengin birer sosyo-kültürel göstergedir.

Konya düğün kültürü üzerine yapılan bu araştırmada 72 atasözü tespit edilirken dört deyim kayıt altına alınmıştır. Bu sayısal fark, Konya'da düğünlerin sadece bir eğlence değil aynı zamanda büyüklere ait tecrübelerin gençlere aktarıldığı bir nasihat verme alanı olduğunu göstermektedir. Atasözleri yapısı gereği toplumsal kurallar ve ahlaki dersler içerdiği için geleneklerin çok güçlü olduğu bu bölgede daha fazla tercih edilmiştir. Deyimlerin daha sınırlı sayıda bulunması ise bölge insanının anlık durumları tarif etmekten ziyade, nesiller boyu oluşup yerleşen ortak değerleri ve hayat derslerini hatırlatmayı öncelik hâline getirmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bulgu, Konya halkının aile kurumuna verdiği önemi ve toplumsal değerleri atasözleri aracılığıyla koruma isteğini açıkça ortaya koymaktadır.

İncelenen veriler ışığında evlilik sürecinin farklı safhalarında kullanılan kalıp sözler, sadece iletişim araçları değil, aynı zamanda geçiş ritüellerini meşrulaştıran ve tarafların toplumsal rollerini belirleyen sözlü hukuk kaynakları niteliğindedir. Özellikle kız isteme ve nişan evrelerinde kullanılan “*Allāñ emri...*” gibi kalıplaşmış ifadeler sürece kutsallık atfederken; “*alıñ üzümñüzü, veriñ gızımızı*” gibi deyişler değiş-tokuş ve geçiş ritüellerinin sembolik dilini oluşturmaktadır. Öte yandan, *gaynana dırdırı* veya *gelin iki kavga yükü* gibi ifadeler, evlilik kurumunun beraberinde getirdiği olası çatışma alanlarını sözlü kültür aracılığıyla dışa vurmakta; bu yönüyle toplumsal birer dengeleyici unsur görevi görmektedir. Bu bölümde derlenen kalıp sözler, Konya düğün geleneğinde dilin hem bir dua hem bir dilek hem de toplumsal bir denetim mekanizması olarak nasıl işlevselleştirildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışmada tespit edilen düğün kültürü ile ilgili söz varlığı unsurlarının, Konya ağzına özgü nitelikleri yansıttığı görülmüştür. İsimler, fiiller, atasözleri, deyimler ve kalıp sözlerin yerel kullanım biçimleri bölgesel söyleyiş farklılıklarını ve kültürel aktarımı ortaya koymaktadır.

Düğün olgusu ile ilgili işletme adlarının 112’sinin isim tamlaması, üçünün sıfat tamlaması ve birinin cümle yapısında olduğu; ayrıca ikisinin ise tek bir sözcükten oluştuğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular, incelenen işletme adlarında isim tamlaması yapısının belirgin bir biçimde baskın olduğunu göstermektedir. Ayrıca, birden fazla sözcükten oluşan tamlayan unsur kendi içerisinde incelendiğinde, sekizinin özel isim grubu, dördünün ünvan grubu, birinin ilgi grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adlandırmalardan altısının ise sözcüklerin farklı biçimlerde kısaltılması ya da kırılması yoluyla oluşturulduğu görülmüştür.

İşletme adlarında *Alwa* ve *Melinya* gibi örneklerin, bilimsel ve mesleki kaynaklara dayalı bir temelden ziyade kişisel tercihler veya varsayımlar doğrultusunda oluşturulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca *Arçi*, *Kar-Bel*, *Nidua*, *Diltaş*, *dz by Gültekin*, *Suzi* gibi adlandırmaların ise kısaltma yoluyla oluşturulmuş işletme adları olduğu belirlenmiştir. Bu kısaltmalardan bazıları sözcüklerden ses ve hece alınması yöntemiyle, bir kısmı sözcüklerin belli bir bölümünün kırılmasıyla, bir kısmı ise aynı kavrama karşılık gelecek biçimde kısaltılmasıyla oluşturulmuştur. Ayrıca bazı kısaltmalarda sözcüklerin ilk harfleri kullanılmış, bazılarında ise sözcük ile ilk harflerin bir araya getirilmesi yoluyla kısaltma yapılmıştır. Bu tespitler işletme adlandırmalarının dil açısından serbest ve esnek bir yapı gösterdiğini ortaya koymaktadır.

İşletme adlarından *Asrın Aşk-ı* örneğinde Türkçeye ait olan iyelik ekinin işlevsel olarak Farsça izafet kesresini andıracak biçimde kullanıldığı görülmekte ve adlandırma bu yönüyle dikkat çekmektedir. Benzer biçimde *Toy Zaly* işletme adı da Kazak Türkçesinden alınan sözcüklerle kurulmuş olması bakımından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Öte yandan *Kralin* işletme adı ilk bakışta tek bir sözcük gibi algılanmakla birlikte, yapılan inceleme

sonucunda İngilizcedeki *in* edatıyla oluşturulmuş ve “kral içeride” anlamını karşılamıştır. Bu adlandırma, farklı dil ve yazı sistemlerinin etkileşimiyle ortaya çıkan hibrit yapıların işletme adlandırmalarında dikkat çekici bir unsur olarak kullanıldığını göstermektedir.

İşletme adlandırmalarında öne çıkan bir diğer önemli sonuç ise kişi adı veya soyadı kullanımına dayalı adlandırmaların sıklığıdır. Bu durum, işletme sahiplerinin sahip oldukları kişisel tanınırlık ve güvenilirlik unsurlarını kurumsal bir marka kimliğine dönüştürme eğiliminde olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışmada Türkçe söz dizimi kurallarına uymayan işletme adları tespit edilmiştir. Bu kapsamda, belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına sıfat unsurunun girmesi ile söz dizimi bütünlüğünün bozulduğu 11 işletme adı belirlenmiştir. Ayrıca belirtisiz isim tamlamalarında, tamlanan ekinin düşürülmesi sonucu söz dizimine uymayan 30 işletme adı tespit edilmiştir. Söz konusu söz dizimi bozulmalarının temel nedenleri arasında kısaltma eğilimi ve Batı dillerine yönelik özentinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma Konya ili merkez ilçelerindeki düğün geleneğine ait söz varlığının derlenip sınıflandırılmasının yanı sıra, düğün olgusu ile ilgili işletme adlarının incelenmesiyle ticari adlandırmalardaki dil bilinci konusunda literatüre katkı sağlamıştır. Elde edilen verilerin farklı yörelerle karşılaştırılması, Türkiye Türkçesinin bölgesel söz varlığının ve dil kullanımlarının ortaya konulmasına önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca düğün gibi geçiş dönemi törenlerine ait söz varlığına yönelik çalışmaların çoğaltılması, kültürel mirasın dil aracılığıyla aktarılması açısından önem taşımaktadır.

DİZİN

Bu bölümde, düğün kültürü ile ilgili söz varlığı başlığı altında yer alan temel söz varlığı unsurları, atasözleri, deyimler, kalıp sözler ile düğün olgusuyla ilişkili işletme adları ayrı başlıklar hâlinde dizin olarak sunulmaktadır. Dizin, alfabetik olarak sıralanmış olup ilgili ifadelerin yer aldığı sayfa numaraları karşılarında belirtilmiştir.

Temel Söz Varlığı

al yazı, 27

ana bezi, 12

arağcın ~ arağcın, 27

ara kesme, 27

ārlık, 28

artık yimē gitmek, 44

aşçı dağını ~ ahçı dağını, 28

aşçı gayıdı ~ ahçı gayıdı, 28

bamya çorbası, 28

bırakıntı, 28

bırakıntılı dūn, 28

bōma, 28

bürgü, 29

bütümet, 29

büyük dürü, 29

büyük şerbet, 29

ceh, 29

çatki, 29

çetnevîr ~ çeşnevîr ~ çitnevîr, 29

çeyiz asma, 29

çeyiz çağma, 30

çeyiz serme, 30

çıkıntı elbisesi, 30

çıkıtlık, 30

dāmat çerezi, 30

dāmat tıraşı, 30

dāmat yimē, 30
datlılık, 31
day dūn, 31
denizaltı, 31
dıvatmağ, 44
düñür ~ düğür, 31
düñür başı, 31
dürü, 31
el öpme, 31
el öpmelik, 32
erkek düñürlü, 32
esbāba girme ~ elbiseye girme, 32
etli pilav, 32
everme, 32
farmane, 32
filize, 32
furun kebabı, 33
ğapama, 33
ğara yimek dakımı ~ ğara arslan dakımı ~ ğara yimek, 33
ğaynata arabası, 33
ğazan açma, 33
geli ~ gelig, 33
gelin almak, 44
gelin arabası, 33
gelin arabasının önünü kesmek, 44
gelin döndürme, 34
gelin dönmesi, 34
gelin hamamı, 34
gelin oğşama, 34
gelin önü, 34
gelin teli, 34
gelin yanı, 35
gelis, 35
gellancı, 35

gerdek çetneviri, 35
gerdek duāı, 35
ğilli ğurt, 35
*ğırķ bekleme*k, 44
*ğırķ bōlme*k, 44
ğırķ hamamı, 35
ğıyāfet hafdası, 36
ğıza baķma, 36
*ğız bitirme*k, 45
ğız evi daveti, 36
gōmme, 36
gōrücü ğitme, 36
ğurban çetneviri, 36
ğuşaķ bālama, 36, 37
ğuşaķ ğuşatma, 37
ğuşaķ haķķı, 37
ğüve ğatma, 37
ğüve ğatma yimē, 37
ğüvey ~ ğüve ~ ğüveyi, 37
haķ, 37
hamam dūnū, 37
hamam usdası, 37
hedemelik ~ hedimelik, 38
hıngırdamaķ, 45
hotarı, 38
irmik helvası, 38
ķalahat, 38
ķalaķ, 38
ķalıńķ, 38
kelis gezmek, 45
kepez, 38
ķındırmaķ, 45
ķoltuķ, 38
mihr ~ mehir, 39

minnoş, 39
misafir ğaldırma, 39
mubārek, 39
mübarē gitmek, 45
natır, 39
oķumak, 45
oķuntu, 39
ōlan evi daveti, 40
ōlan ķınası, 40
ōt-, 45
ōtgün ~ ötkün, 40
pilav dōkme ~ pilav dōkümü, 40
pilav dōkmek, 45
saçı, 40
sādiç, 40
sandık gitmesi, 40
sandık götürme, 41
ses saklaması, 41
sıcaķ şerbet, 41
söz kesen, 41
şerbet dürüsü, 41
taç açması ~ taş açması ~ taç açmalı ~ tas açmalı ~ tasaçması, 41
tahtelbāhir, 42
taşaşı ~ taşaşma, 42
tirit, 42
tutuk, 42
ümmeci, 42
yārenkilidi, 42
yohlama, 42
yorgan ğaplama, 42
yōrtlu çorba, 43
yumma, 43
yüz açımı, 43

yüz görümlü, 43

zamah ~ zamağ ~ zambak ~ semah, 43

zerde, 43

Atasözleri

akıllı evlendi, güllü gelin oldu., 46

akşam aşından bir gelin ölmüş!, 51

al başınnan girecen, ak başınnan çıkacan., 56

anasına bak gızın al, kenarına bak bezin al., 51

aşını bilmeyen eşini bilmez., 46

aşını, eşini, işini bil!, 46

ayānla kademli ol, başınla devletli ol., 46

bayram üç gün, dūn beş gün., 47

bekâr gözü ile gız alınmaz., 47

bekle goca gız, bahtın açılsın!, 47

bizim gibilerin ölümü, o gibilerin dūnü., 52

çarın akıllı gelini, kessin öküzün dilini., 52

dadırma kara gelin, dadarda yine gelir., 52

deliyi dūne davet etmişler de bizim evden iyi diye gitmemiş., 52

derdin yohsa söylen, borcun yohsa evlen., 47

dūn aşıyla dost kazanır., 47

dūn evinde eğreti soyulmaz., 47

dūn olur iki kişiye, kaygusu düşer deli komşuya., 52

dūncü dūnü uzatırsa döğünür., 47

dūnde Fatmacīn adı anılmaz., 52

dūne varır, zurna bēnmez., 52

dūn evini bilmez, kap tangırtısına gider., 52

dūn evini bilmezsin, samanlā kaşık taşırsın., 52

dūnsüz ev olur, ölümsüz ev olmaz., 52

düşdūñ olan eline, durma yalvar geline., 47

elin ölüsü, ele dūne gelir., 53

elle gelen dūn bayram., 53

ēr ile mēri evlendirmişler de çocū keşke olmuş., 53

ergen göziyle gız alma, gece gözüyle bez alma!, 48

erinden gülen kadının zülüfleri tambura çalar., 48

erken evlenen döl alır, erken yola çıkan yol alır., 53
eşşē dūne çārmışlar, ya odun eksik ya su demiş., 53
ev yapacaksan tūladan, gız alacaksan Sille'den., 48
evin gızı gelin olasıya, evin gelini dibine gelesiye!, 48
evlenenle ev yapana Allah yardımcıdır., 48
evlenmesi bir alaca kuş, geçinmesi bora ile kış., 48
ğasıl, yorganıña göre kösül., 48
gaynana yılan, her sözü yalan., 49
gelin altın kürsü getirmiş, çıkmış üsdüne kendi oturmuş., 53
gelin atda, kısmeti yadda!, 49
gelin bindi deveye, gör kısmeti nereye?, 49
gelin çiçek, her dedi gerçek; gaynana yılan, her dedi yalan!, 49
gelin doñuyla gadın olmuş yoh!, 49
gelin girmedik ev olur, ölüm girmedik ev olmaz., 49
gelin iskemle getirir, üsdüne kendi oturur., 53
gelin kademi yaradı, eşek kapıdan taradı., 49
gelinin guşānı, devenin köşēni., 49
gelinin uşānı, devenin gevşēni., 50
gelinler kırmızı şalvar giydinde, gızlara maskara gelir., 50
gız gucahda, çeyiz bucahda., 50
gız isdenirken, at beslenirken., 53
gızı kendi keyfine kırsan, ya davulcuya varır ya, zurnacıya., 49
gız yükü, tuz yükü., 50
gökyüzünde dūn var deseler, gadınlar, merdiven kırmaya kalkarlar., 53
hamama gider kırnaya, dūne gider zurnaya aşık olur., 53
harman yilinen, dūn ilinen., 54
kaldın evlad eline, sıhça yalvar geline!, 50
kanbersiz dūn olmaz!, 54
kel düzelinceye dek dūn bozulacak., 54
kendi başını bālamayan, oturmuş da gelin başı bālar., 54
kırılan dökülen dūnden sonra belli olur., 50
lafın azı, özü; çobana verme gızı, ya koyun güttürür ya kızu., 54
methet gızı gelin olasıya, methet gelini beşik dibine gelesiye., 50
ne dilerseñ eşine o gelir başına!, 54

ölünü seven hocaya vermez, gızını seven gocaya vermez., 51
oyun bilmeyen gelin yerim dar, etēm kısa dermiş., 54
öveye etme özünde bulun! Geline etme özünde bulun!, 51
pek yürüsen deli gelin, uslu yürüsen ölü gelin, derler., 54
sarımsā gelin etmişler de gırķ gün kokuşu çıkmamış., 54
sık sık gel güveyim muhabbetim çolsın, az gel gelinim muhabbetin çolsın., 51
suçu gelin etmişler de kimse almamış., 54
yerine düşemeyen gelin yerine yerine, boyuna düşemeyen esvap sürüne sürüne eskir., 55
yīde ver gızı, Mevlā'dan isde rıskı., 51

Deyimler

alan almış, satan satmış., 55
başa ğadar sürmek, 55
hem ālarım hem giderim., 55
ne gızı verir, ne düñürü küstürür!, 55

Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)

aķ herif, olan evlenmek isder, sen ne din?, 56
al başınnan girecen, aķ başınnan çıkacan., 56
alıñ üzümüñüzü, veriñ gızımızı!, 56
Allah başa ğadar sürdürsün., 56
Allān emri ile gızıñıza düñürüz., 56
allı pullu gelin olasıca!, 56
anahtar girmiyo!, 56
anası üyümüş, gızı böyümüş., 56
babasıyla bi konuşalım., 57
bazara ğadar deyil, mezara ğadar., 57
bi yasdıhta kocayın!, 57
dūn bizim, oyna kızım!, 57
dūn esnasında çok gelip gitdiñ, ayakğabın esgimişdir., 57
dūn, gırķ dūm., 57
dūnkü zāmetinen nāpdınız?, 57
dūnün dadı da fındıķ kırma ile., 57
emanetimizi virin bālım., 58
erkek düñürcüleriniz gelsin., 58
evel Allā sōna size emānet., 58

evmeye gomaya ermesice, 58
ğaynana dırdırı, 58
ğaynana kaynar kazanda kayna., 58
ğaynana örtsün de bir ana önce mezara gitsin., 58
gelin bir sefa gör; gelin iki kavga yükü; gelin üç evden göç., 59
geline ipler bālasın da sürünsün!, 59
ğız evi, naz evi., 59
ğız iken gidesice!, 59
ğızım saña derim, gelinim sen işit!, 59
iş dürülmesin., 59
işini bilsin, gücünü bilsin. suyunu versin, Arap olsun giyiniversin, hanım olsun., 59
kapıdan girmiyo., 60
kısmetiñizi başka kapıda arayın., 60
makas kesmiyo!, 60
mihilini, münāsibini iki divan sinilik misāfirini çehiz asmaya al, gel., 60
naha hacı karısı ol emi?, 60
ne sizden bize bazlama, ne bizden size gözleme., 60
yaşı uzun, dūnū güzel olsun., 60

İşletme Adları

Ahwen, 75
Alimbınar Gelinlik, 75
Altay Düğün ve Kongre Merkezi, 61
Altın Köşk Premium Düğün Salonu, 62
Altın Saray Düğün Salonu ve Kır Bahçesi, 62
Alwa Wedding, 75
Alyans Kösedag Kır Düğün Bahçesi, 62
Anka Düğün ve Kongre Merkezi, 63
Arçi Bride Collection, 76
Aslan Grand Düğün Salonları, 63
Aslıhan Bridal Collection, 76
Asya Düğün Salonu, 63
Aşçıoğlu Harun Usta Düğün ve Toplantı Salonu, 64
Aşk-ı Meram Düğün Sarayı, 64
Atiker Deluxe Toplantı ve Düğün Merkezi, 64

Aydın Düğün Salonu, 64
Ayser Gelinlik, 76, 104
Azra Gelinlik, 76
Azra Kına, 81
Baykara Gold Düğün ve Kongre Merkezi, 64
Begonya Garden Düğün Salonu, 64
Bella Gold Düğün Salonu, 65
Berna Köksal Haute Couture, 76
Beyaz Saray Düğün Salonu, 65
Beylerbeyli Haute Couture, 77
Binkonutlar Düğün ve Toplantı Salonu, 65
Bizim Ora Kır Düğün Bahçesi, 65
Burç Wedding, 66
Canan Gelinlik, 77
Cengizler Gold Garden Düğün Salonu, 66
Crystal Gold Düğün Sarayı, 66
Çınar Düğün Salonu, 66
Çiçek Kına Malzemeleri, 81
Dantemia Gelinlik, 77
Demet Gelinlik, 77
Deniz Kır Düğün Bahçesi, 66
Diltaş Düğün ve Kongre Merkezi, 66
dz By Gültekin, 77
El Ele Düğün Salonu, 67
Elegant Düğün Sarayı, 67
Elit Düğün Salonu, 67
Elit Gelinlik, 77
Emine Yürekli Bridal, 77
Esila Moda, 78
Feray Gelinlik, 78
Florya Wedding, 67
Gelin Evi, 81
Gloria Meram Düğün Sarayı, 67
Gold Garden Düğün ve Toplantı Salonu, 67

Gökçen Asrın Aşk-ı Düğün Sarayı, 68
Gür Gelinlik, 78
Hatice İpek Gelinlik, 78
Hayal Düğün Salonları, 68
Horozluhan Düğün Sarayı, 68
İbrahim Koç Kına Malzemeleri, 81
İkonía Garden Düğün ve Kongre Merkezi, 68
İncimiz Düğün Salonu, 68
Kar-Bel Düğün Salonu, 69
Kasr-ı Saadet, 78
Kazım Alıç Kına Malzemeleri, 81
Keçeciler Düğün Salonu, 69
Kına Dükkanı, 81
Kına Perisi Kına Malzemeleri, 82
Kiraz Tasarım Kozmetik ve Kına Malzemeleri, 82
Kral Kepçe Düğün Salonu, 69
Kralin Düğün Sarayı, 69
Kuşu Gelinlik, 78
Kurtlar Vadisi Düğün Salonu, 69
Külkedisi Düğün Salonu, 69
Lale Düğün Evi, 82
Lale Düğün Salonu, 70
Lalezar Düğün Salonu, 70
Leyla Koçak Gelinlik, 78, 104
Loras Düğün Salonu, 70
Mahidevran Gelinlik, 78
Manzara Düğün Sarayı, 70
Marry Moda, 79
Mavera Kır Düğün Bahçesi, 70
Melinya, 79
Meram Class Düğün Salonu, 70
Mihrimah Sultan, 79
Miss Su Gelinlik, 79, 105
Moda Diamond Düğün ve Kongre Merkezi, 70

Nadire Sultan Kasrı, 71
Narin Gelinlik, 79, 105
Nazar Grand Düğün Sarayı, 71
Nidua Gelinlik, 79, 105
Nisa Nur Kına, 82
Nisanur Gelinlik, 79, 105
Nur Deluxe Düğün ve Kongre Merkezi, 71
Öncü Düğün Salonu, 71
Pamuk Prenses Düğün Salonları, 71
Prenses Deluxe Düğün Sarayı, 72
Prenses Gelinlik, 80, 105
Prenses Kozmetik, 82, 105
Rüya Düğün Salonu, 72
Saltanat Tesisleri, 72
Selçuklu Düğün Organizasyon Salonu, 72
Seval Gelinlik, 80, 105
Sidrem Gelin Kombin Evi, 80
Sim Gelinlik, 80, 105
Sultan Moda, 80, 105
Suzi Gelinlik & Moda Evi, 80
Şehr-i Lale Düğün ve Kongre Merkezi, 72
Şeker Düğün Salonu, 72
Tektaş Düğün Salonu, 73
The Event Garden, 73
Toy Zaly Düğün Salonu, 73
Tuna Gold Düğün Salonu, 73
Tusem Toptan Kına Malzemeleri, 82
Türkmenoğlu Düğün ve Kongre Merkezi, 74
Umman Sadem Usta, 74
Ülgen Moda, 80
Vizyon Garden Düğün ve Kongre Merkezi, 74
Yaka Marina, 74, 105
Yasmin Moda Evi, 81
Zirve Deluxe Kır Düğün Bahçeleri & Kongre Merkezi, 75

KAYNAKÇA

- Akderin, F. (2012). *Latince Sözlük*. Say Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin Söz Varlığı* (3. Baskı). Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). Atasözleri ve Deyimler. *İçinde Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*. TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü Atasözleri Sözlüğü I*. İnkılap Kitabevi.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz / Tanıklı Sözlük*. Eğiten Kitap.
- Alver, K. (2016). Seyahatnamelerde Konya. *Konya'yı Keşfetmek*. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Araz, N., Günay, U., Tan, N., Toygar, K., Öksüz, E., & Seyidoğlu, B. (1985). *21. Yüzyılın Eşiğinde Örf ve Adetlerimiz (Türk Töresi)*. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.
- Artun, E. (2011). *Türk Halk Bilimi* (7. Baskı). Karahan Kitabevi.
- Aydemir, A. (2013). Türk Dünyasında Bazı Düğün Terimleri ve “Al Duvak” Geleneği Üzerine. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 619-655.
- Aydın, H., Üstünova, M., Üstünova, K., İnceman Akgün, N., Güllülü, M., & Berberoğlu, G. (2009). İş Yeri Adlarında Kısaltmaların Kullanımı. *Turkish Studies (Elektronik)*, 4(8), 395-411.
- Bahar, H. (2015). Eski Çağda Konya. *Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı*. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü-7, 271-299.
- Barı, N. (2004). Konya’da Çetnevir. *İçinde Konya Kitabı VII*. Konya Ticaret Odası Yayınları.
- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 27-61.
- Batıslam, H. D. (2002). Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: Hüma, Anka ve Simurg. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 1, 185-208.
- Bayoğlu, A. (2002). Türk Kültüründe ve Günümüz Türkiye’sinde Evlilik Geleneği. *Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı III: Yeni Türkiye Yayınları*.
- Berber, O. (2009). Türk Kültüründe Eğlence ve Birlik Unsuru Olarak Düğünler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 1-11.

- Boran, A., Yaşar, H., & Şahin, B. (Eds.). (2014). Meram'da Evlenme, Düğün, Örf ve Adetleri. *Yeşilin ve Medeniyetin Köprüsü Meram: III. Mebkam*.
- Çankaya, B. (2005). *İtalyanca Büyük Sözlük*. Fono Yayınları.
- Çelik, A. (2018). *Türk Düğün Gelenekleriyle İlgili Bir Terim: "Telek"*. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 323-332.
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Çöl, Ş., & Sormaz, Ü. (2015). Konya'da Geçiş Dönemlerinde Yapılan Yöresel Mutfak Uygulamaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 4(4).
- Derleme Sözlüğü. (1993). *Derleme Sözlüğü* (2. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dülger, C. (2019). İzmir Ödemiş'te Kına Gecesi Adetleri. *Folklor Akademi Dergisi*, 2(1), 53-65.
- Doğan, T. (2018). Konya Yerli Ağzında Odaksız Şimdiki Zaman İşaretleyicileri. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 45, 55-75.
- Eker, S. (2015). *Çağdaş Türk Dili* (9. Baskı). Grafiker Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıcından Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi* (1. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Erdoğan, A. (1952). Konya'da Düğünler. *Konya*, 10, 617-626.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Ergun, S. N., & Uğur, M. F. (2015). *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı* (3. Basım). T.C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Erkan, M. (2016). Türkçede Kısaltmalar ve Bu Alandaki Çalışmalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 161-169.
- Ersoy, H. (2006). Türkçedeki Yabancı Sözcüklerin Kullanım Alanı ve Düşündürdükleri (Sözlükbilimsel Bir Çalışma). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2), 205-219.
- Esin, B. (2015). Dil Eğitiminde Bir Araç Olarak Atasözü. *Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Dergisi*, 166, 605-628.
- Gencan, T. N. (1974). *Dilbilgisi*. Kanaat Yayınları.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede Kalıp Sözcükler. *Bilgi*, 44, 89-110.

- Göksu, M. D. (2021). *Konya Kültür ve Edebiyat Atlası* (1. Baskı). Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Gömeç, S. (2012). *Türk Kültürünün Ana Hatları* (2.Baskı). Berikan Yayınevi.
- Gündüzalp, S. (2009). *Deyimler Ve Öyküleri I* (9. Baskı). Zafer Yayınları.
- Güneş, F. (2016). Türkçe'nin Öğretim Üstünlükleri ve Zenginlikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 93-113.
- Gürbüz, H. (2015). Nikâh. *Aile Yazıları/8*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Halıcı, F. (1984). *Konya*. Güven Matbaası.
- Halıcı, N. (2014). *Konya Mutfağı*. Selçuklu Belediyesi Yayınları.
- Hengirmen, M. (2007). *Deyimler Sözlüğü*. Engin Yayınevi.
- Işık, A. (2020). *Konya Ağzı ve Söz Dağarcığı*. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- İlhan, S. (1989). Toprak ve Kültür. *Erdem*, 5(15), 715-724.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü* (1. Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karahan, L. (2010). *Türkçede Söz Dizimi* (15. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Kaya, D. (1996). Düğünlerimizle İlgili Terimler ve Bunların Fonksiyonel Özellikleri. *III. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı Kongresi*, 148-157.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Koşay, H. Z. (1944). *Türkiye Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme*. Maarif Matbaası.
- Küçükbasmacı, G. (2016). Kültürel Bellek ve Süreklilik: Kına Gecelerinden Mezuniyet Kınalarına. *Milli Folklor Dergisi*, 112, 73-94.
- Küçükdağ, Y., Erdemir, Y., & Şahin, B. (Eds.). (2012). Düğünler. *Karatay-Tarih-Kültür-Sanat II*. Karatay Belediyesi Kültür Yayını.
- Odabaşı, A. S. (1989). *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*. Selçuklu Belediyesi Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ögel, B. (2001). *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları* (4.Baskı). Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

- Örnek, S. V. (2000). *Türk Halk Bilimi* (2. Baskı). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özcan, A., Göğer, M., Özdayı, M., Emiroğlu, S., Sayman, Z., Yıldırım, İ., Ölmez, İ., Albay, N., Erol, E., & Çelebi, M. (1988). *1984 Sonrası Konya*. Dönmez Ofset.
- Özder, M. A. (1981). *Türk Halk Biliminde Düğün-Evlilik-Akrabalık Sözlüğü*. Aslımlar Matbaası.
- Özkafa, A. (2010). *Gonya Kitabı*. Memleket Gazetesi Yayınları.
- Özkan, A., Toker, M. & Aşcı, U. D. (2020). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. Palet Yayınları.
- Özmen, M. (2000). İsim ve Sıfat Tamlamalarındaki Bozulmalar Üzerine. *Türk Dili*, 8(586), 354-363.
- Pala, İ. (1989). *Ansiklopedik Divan şiiri Sözlüğü*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2010). *Atasözleri*. Yargı Yayınevi.
- Sağlam, K. (2024). *Konya Merkez Ağzı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sak, İ. (2006). Osmanlı Toplumunda Nâmzedin Nişanın Bozulması Ve Sonuçları: Konya Örneği (18. Yüzyılın İlk Çeyreğine Âit Konya Şer'îye Sicillerine Göre). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 493-523.
- Sakaoğlu, S. (2012). *Konya Ağzı Üzerine Araştırmalar*. Kömen Yayınları.
- Sivrikaya, S. (2024). *Konya Ağzılarının Tematik Söz Varlığı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sormaz, Ü., Madenci, B. A., Yetimoğlu, S., & Güneş, E. (2018). *Konya Yemek Kültürü*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları.
- Şahin, H. (2006). Terimlerin Genel Dile Yansımasına Dair Bazı Gözlemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 123-129.
- Tezcan, M. (2000). *Türk Ailesi Antropolojisi* (1. Baskı). İmge Kitabevi Yayınları.
- Türkben, T. (2018). Söz Varlığını Belirlemeye ve Geliştirmeye Yönelik Araştırmaların Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 993-1032.
- Uz, M. A., Karpuz, H., Işık, A., Şahin, B., Orak, M. A., & Birekul, M. (2013). *Konya Ansiklopedisi* (C. 2-3-5). Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Yakıcı, A. (1991). Düğün Kelimesi ve Kültürümüzdeki Yeri Üzerine. *Milli Folklor Dergisi*, 11, 33-36.

İnternet Kaynakları

URL: “Atasözü ve Deyimler Sözlüğü” <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 17.04.2026).

URL: “Derleme Sözlüğü”, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 05.04.2026).

URL: “Fransızca Sözlük” <https://www.fransizcasozluk.net/> (Erişim: 11.04.2026).

URL: “Güncel Türkçe Sözlük”, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 05.02.2026).

URL: “İngilizce Sözlük” <https://www.zargan.com/tr> (Erişim: 25.04.2026).

URL: “Kubbealtı Lugatı Sözlüğü”, <https://lugatim.com/> (Erişim: 28.01.2026)

URL: “Nişanyan Sözlüğü”, <https://www.nisanyansozluk.com/> (Erişim: 23.04.2026)

URL: “Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü” <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 08.03.2026).

URL: “Rus Dilin Etimolojik Sözlüğü” <https://vasmer.slovaronline.com/> (Erişim:20.04.2026).

Kaynak Kişiler

Ahu Pekirışci, Konya / Meram, 49 yaş.

Elmas Düzoylum, Konya / Karatay, 51 yaş.

Gazi Özkan, Konya / Selçuklu, 28 yaş.

Miyase Özkurtlak, Konya / Karatay, 75 yaş.

Zübeyde Özkan, Konya / Selçuklu, 64 yaş.